

Kostnader för brott

En litteraturöversikt över metoder, resultat och utmaningar i forskningen om kostnader för brott

Kostnader för brott

En litteraturöversikt över metoder,
resultat och utmaningar i forskningen
om kostnader för brott

Rapport 2017:8

Brå – kunskapscentrum för rättsväsendet

Myndigheten Brå verkar för att brottsligheten minskar och tryggheten ökar i samhället. Det gör vi genom att ta fram fakta och sprida kunskap om brottslighet, brottsbekämpning och brottsförebyggande arbete, till i första hand regeringen och myndigheter inom rättsväsendet.

Publikationen finns som pdf på www.bra.se. På begäran kan Brå ta fram ett alternativt format. Frågor om alternativa format skickas till tillgangligt@bra.se

Vid citat eller användande av tabeller, figurer och diagram ska källan Brå anges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovspersonens tillstånd.

ISSN 1100-6676
URN:NBN:SE:BRA-727

© Brottsförebyggande rådet 2017
Författare: Jonas Ring
Produktion: Ordförandet AB

Brottsförebyggande rådet, Enheten för kommunikation, Box 1386, 111 93 Stockholm
Telefon 08-527 58 400, e-post info@bra.se, www.bra.se

Förord

Brå har fått i uppdrag av regeringen att göra en kunskapsöversikt över befintliga studier om kostnader för brott och vinster med brottsförebyggande arbete, samt att göra en bedömning om det behövs flera svenska studier av sådana slag. I denna rapport ges en översikt och exempel ur den internationella och även den svenska forskningen på området.

Uppdragets art har gjort vissa avgränsningar nödvändiga. Brå har inte haft möjlighet att genomföra heltäckande litteratursökningar eller värderingar av all existerande forskning inom den givna tidsramen. I stället utgår rapporten delvis från redan existerande översikter på området.

Rapporten vänder sig främst till uppdragsgivaren regeringen, men även till andra som arbetar med frågan om hur kunskapsunderlagen på det kriminalpolitiska området kan utvecklas. Författare är Jonas Ring (fil. dr) vid Enheten för forskning och utveckling vid Brå. Rapporten har granskats av Sven-Åke Lindgren, professor emeritus vid Institutionen för sociologi och arbetsvetenskap, Göteborgs universitet och Jerzy Sarnecki, professor vid Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet.

Stockholm i oktober 2017

Erik Wennerström
Generaldirektör

David Shannon
Enhetschef

Innehåll

Sammanfattning	6
Brås bedömning	11
Inledning	12
Metod	15
Om att mäta kostnader för brott	17
Kritiska diskussioner kring att mäta kostnader för brott.....	21
Utländsk forskning om kostnader för brott	34
Kostnader för brott i olika länder	34
Studier av ekonomiska fördelar med brottsförebyggande åtgärder	54
Svensk forskning om kostnader för brott och vinster med prevention	71
Slutsatser och diskussion	89
Brås bedömning	96
Referenser	98
Bilagor	113

Sammanfattning¹

När ett brott begås får det konsekvenser, varav en kan innebära kostnader för brottsoffret eller samhället i stort. Brå har fått i uppdrag av regeringen att göra en kunskapsöversikt över befintliga studier om kostnader för brott och vinster med brottsförebyggande arbete, samt att göra en bedömning av behovet av ytterligare svenska studier på området. Sammanfattningsvis visar denna översikt att det internationellt sett bedrivits en inte oansenlig mängd forskning med varierande inriktning som rör kostnader för brott, eller ekonomiska fördelar med brottsförebyggande åtgärder eller andra insatser mot brott. Slutsatser av genomgången är:

- Det varierar mellan olika studier som uppskattat kostnaderna för brott vilka metoder som används, om hänsyn tas till så kallade immateriella kostnader (som kostnader för psykiskt lidande), om skattningarna inkluderar oregistrerade brott samt vilka brottstyper som inkluderas i analysen.
- I många utländska studier som jämfört kostnader för våldsbrott med egendomsbrott är de uppskattade kostnaderna för våldsbrott störst.
- Brå har hittat få studier som utifrån detaljerade analyser jämför kostnaderna för traditionell brottslighet med kostnaderna för ekonomisk brottslighet.
- För att få fram resultat om den ekonomiska nyttan av brottsförebyggande åtgärder krävs studier som för det första lyckas mäta effekterna på brottsligheten av sådana åtgärder på ett pålitligt sätt och för det andra kan sätta tillförlitliga monetära siffror på dessa effekter. Sådana studier är svåra att få till stånd och därför relativt ovanliga.

¹ En engelsk version av denna sammanfattning finns på Brås webbplats, www.bra.se. Klicka där på fliken *Publikationer*, och skriv sedan in rapportnumret i sökfältet.

- Utländsk forskning (främst från USA) som i systematiska översikter jämför den ekonomiska nyttan med olika typer av brottsförebyggande program eller andra insatser visar att det föreligger stor variation i hur kostnadseffektiva olika program bedöms vara.
- Liknande typer av systematiska översikter från Sverige har inte påträffats.
- Enligt en utländsk forskningsöversikt tycks preventionsprogram fokuserade på högriskgrupper och högrisksituationer vara de som genererar de största ekonomiska besparingarna.
- Såväl utländsk som svensk forskning tyder på stora besparingar för samhället i de fall man kan förhindra att unga personer hamnar i en långvarig och intensiv brottskarriär.

Kostnader för brott är ett brett område inom vilket det har gjorts en mängd studier av olika slag. Det finns skillnader mellan undersökningarna när det gäller vilka kostnader som räknas in under termen samhällskostnader (eller ”costs to society”, ”social costs” och liknande begrepp) och hur, eller om över huvud taget, dessa begrepp definieras. I vissa studier ingår brottsdrabbade individers och privata bolags kostnader, i andra inte. Vilka slags brott som ingår i studierna skiftar, liksom om hänsyn tas till den del av brottsligheten som inte polisanmäls. Vissa studier fokuserar endast på en eller några typer av brott, eller vissa typer av brottsoffer, medan andra försöker uppskatta de totala kostnaderna för brott genom skilda metoder. Vissa studier gäller kostnader förknippade med olika typer av brottskarriärer (baserat på longitudinella undersökningar som studerar individer under en längre tid). När det gäller studier om nyttan med brottsförebyggande åtgärder har relativt få studier påträffats som rör monetära fördelar med situationell prevention i jämförelse med program som innebär social prevention riktad mot barn och ungdomar.

Oenigheter i synen på vad som ska ingå i brottslighetens kostnader

Brott för ofta konsekvenser inte bara i form av materiella förluster eller fysiska skador, utan även i form av psykiska påfrestningar och emotionella reaktioner som upplevs försämra livskvaliteten hos de som personligen drabbas av brotten (och även deras anhöriga). Även allmänheten i stort kan erfar negativa känslor och obehag till följd av brottslighet. Att bortse från sådana aspekter då man överväger olika insatser mot brottsligheten anses av många forskare vara en brist och ett alltför snävt synsätt. Vissa studier inkluderar mått på sådana immateriella kostnader i sina analyser medan andra inte gör det. Speciellt inom litteraturen om kostnader för brott från de anglosaxiska

länderna är det inte ovanligt att forskarna tillämpat olika metoder för att mäta de immateriella kostnaderna, med fokus på brottsoffren eller för samhället i stort, något som däremot tycks mer ovanligt i Sverige utifrån den litteratur som refereras här. Att utveckla och tillämpa metoder för att sätta monetära värden på immateriella kostnader (som kostnader för ”smärta och lidande” och förlorad livskvalitet) till följd av brott kan å ena sidan ses som en angelägen och viktig uppgift för forskningen. Det kan möjliggöra tecknandet av mer fullständig bild av brottslighetens kostnader. Å andra sidan har en del forskare riktat kritik mot olika sådana metoder och pekat på tveksam tillförlitlighet i de resultat som produceras. Mot den bakgrunden framstår det som önskvärt med studier som utvärderar och utvecklar de befintliga metoderna för att mäta de immateriella kostnaderna för brott, och i de fall metoderna ska användas på svenska förhållanden, anpassar dem för detta. I de fall studier inkluderar immateriella kostnader (liksom materiella) är det självklart att rekommendera att metoden att mäta dessa kostnader beskrivs utförligt och att osäkerheter klargörs. Vidare bör de olika typerna av kostnader (materiella respektive immateriella) särredovisas i resultaten.

Det är också viktigt att framhålla att det inte heller råder enighet inom forskningen om hur de materiella kostnaderna ska beräknas och vad som ska ingå. Det råder till exempel delade meningar i den inte oväsentliga frågan om huruvida den värdeöverföring som sker från de brottsdrabbade till förövarna vid egendomsbrott ska räknas som en kostnad (eller transferering) som bör tas med i beräkningarna eller inte. Eftersom transaktionen inte sker på frivillig basis hävdar emellertid flera forskare att den ska räknas som en kostnad. För personer i allmänhet, och inte minst brottsoffer, ter det nog sig också som högst märkligt att inte betrakta detta som en kostnad till följd av brott.

Det råder inte endast oklarheter i litteraturen om hur man ska gå tillväga för att lämpligast mäta kostnaderna för brott, utan det förekommer också i vissa studier osäkra skattningar som inte utgår från empiriska mätningar, utan från olika typer av bedömningar. Det finns också en tendens att osäkra skattningar återanvänds av andra forskare. Bristen på bra mätbarheter och konkretion om hur man bör mäta kostnader för brott gör att skattningarna kan ses som provisoriska. För att få fram resultat om den ekonomiska nyttan av brottsförebyggande åtgärder krävs det studier som på ett pålitligt sätt lyckas mäta effekterna på brottsligheten av sådana åtgärder (med hänseende på metodkraven om experimentell eller kvasi-experimentell design, kontrollgrupper, mätning av före-efter-effekter, urval av tillräckligt många fall eller individer). Därefter kommer uppgiften att uppskatta den ekonomiska inverkan av dessa effekter. Sådana studier är inte lätta att få till stånd. Detta kan vara en bidragande orsak till att

man sällan tycks ha gjort sådana analyser vad gäller de många lokala brottsförebyggande projekt som genomförts i Sverige.

I Sverige saknas i de studier som påträffats den bredare typ av uppskattningar och beräkningar av de sociala kostnaderna, inklusive immateriella kostnader, för brottsligheten totalt eller som redovisar jämförelser av olika brottstyper på samma sätt som de studier som behandlas i internationella litteraturoversikter (t.ex. Wickramasekera m.fl. 2015, Glaubitz m.fl. 2016). I de studierna redovisas ofta i tabeller skattningar av kostnaden för olika brott totalt, eller den genomsnittliga kostnaden per brott, med särredovisning av brott inom olika brottstyper. Ingen av de nämnda översiktarna tar upp någon studie från Sverige. En norsk rapport av Bakke (2011) redovisar i tabellform resultat av uppskattningar av de samhällsekonomiska kostnaderna för en rad typer av brott. Men den gör inga egna försök, byggt på nationella data, att skatta de immateriella kostnaderna (som förlust av livskvalitet) som ofta ingår i de anglosaxiska studierna.

De befintliga svenska studierna består till stor del av utvärderingar av olika program eller uppskattningar av kostnaderna för kommuner eller andra myndigheter av alternativa fiktiva scenarier. Många av de utomnordiska studierna är publicerade i internationella vetenskapliga tidskrifter. I jämförelse med de anglosaxiska länderna är det endast ett fåtal svenska sådana studier som påträffats vid sökningarna i de akademiska databaserna. Men det ska påpekas att det med stor sannolikhet finns fler artiklar än de som redovisas här.

Olikheter i synen på värdet av cost-benefit analyser

Steve Aos², ett välkänt namn inom forskningen på området cost-benefit-analyser av kriminalpolitiska program, rekommenderar bland annat att cost-benefit-analyser inte ska ses som ett alternativ till programutvärdering, att beslut om åtgärder mot brott inte enbart ska grundas på cost-benefit-analyser utan att även andra faktorer bör beaktas samt att osäkerheten i uppskattningarna ska medges (Aos 2015). Liksom flera andra forskare menar dock Aos att cost-benefit-analyser bör vara ett viktigt inslag vid beslut om insatser. Enligt Tonry (2015) däremot har de osäkra uppgifter om kostnader för brott som beräknats i studier av ett mindre antal tongivande forskare inneburit en snedvridande effekt i många cost-benefit-analyser av insatser mot brott, inklusive de som utförts vid the Washington State Institute of Public Policy (WSIPP), vilka sammanställt många resultat om vilka program och åtgärder som är kostnadseffektiva när det gäller att minska brottslighet.

² Vid Washington State Institute of Public Policy (WSIPP).

Den svenske nationalekonomen Hultkrantz (2015a) är i huvudsak positivt inställd till den typ av forskning som bedrivits vid WSIPP. Han argumenterar för att det på området sociala investeringar – på ett bredare plan och inte enbart vad gäller brottsprevention – finns ett behov av ett nationellt metodstöd när det gäller effektutvärderingar och kunskapsspridning av resultat. Dessutom är det angeläget att utveckla metodiken för samhällsekonomiska bedömningar av olika typer av interventioner, däribland insatser för unga som avser att påverka deras långsiktiga utveckling. Han rekommenderar därför att ett antal åtgärder genomförs på nationell nivå. Bland annat rekommenderar Hultkrantz att man med WSIPP:s modeller som förebild utvecklar beräkningsmodeller i Sverige med anpassning av metoden till att gälla svenska förhållanden. Vidare förordar han att kommuner och landsting/regioner som arbetar med sociala investeringar bör få metodstöd för att göra effektmätningar, samla in kostnadsdata samt dokumentera och göra utvärderingar. Han föreslår därför att Inspektionen för socialförsäkringen får i uppdrag att ge och utveckla metodstöd för kommuner, landsting/regioner och statliga myndigheter som önskar utföra samhällsekonomiska analyser av sociala investeringar.

När det gäller de långsiktiga socioekonomiska besparingar som individfokuserade förebyggande insatser kan generera för samhället tyder analyser av den svenske nationalekonomen Ingvar Nilsson och hans kollegor på att dessa sannolikt är mycket stora, även vid relativt små effekter av en given insats. Socioekonomiska skattningar av de kostnader som kan genereras av exempelvis en kriminell karriär med utanförskap på arbetsmarknaden som följd, respektive av utsatthet för olika typer av grova brott, ger ett viktigt underlag för att visa på den stora potentialen som finns för att satsningar på att förebygga utsatthet för brott och kriminella karriärer ska bli lönsamma från ett socialt investeringsperspektiv. Samtidigt menar Hultkrantz (2015a) att det i Sverige fortfarande saknas en systematisk utvecklad modell för hur sådana skattningar ska göras på ett tillförlitligt sätt, samt att det är angeläget att utveckla en sådan modell.

En annan viktig del av pusslet är att det, för att rationellt kunna välja mellan olika möjliga typer av brottsförebyggande insatser, måste göras tillförlitliga utvärderingar av de insatser som finns tillgängliga, som bland annat visar vilken typ av effekt dessa insatser kan förväntas ha, samt hur stor denna effekt kan förväntas vara. Som framgår av en svensk studies analys av Multisystemisk terapi för ungdomar (MST) i Sverige (Andrée Löfholm m.fl. 2014), kan man inte ta för givet att program som fungerat i andra länder nödvändigtvis också kommer att uppvisa positiva effekter under svenska förhållanden, och som nämnts är det

relativt ovanligt med metodologiskt starka studier av effekter av brottsförebyggande åtgärder.

Brås bedömning

Ett generellt intryck från den internationella litteraturen om kostnader för brott och de metoder som används för att skatta dessa, samt utvärdering av de ekonomiska fördelar som olika förebyggande åtgärder innebär, är att det vore önskvärt med mer standardiserade och tillförlitliga metoder på detta område. Att utveckla metoderna för att skatta kostnader för brott, samt att göra sådana uppskattningar gällande svenska förhållanden, är som framgått av översikten en utmaning. I ett läge där det fortfarande finns mycket oenighet inom forskningen kring hur sådana skattningar ska göras, samt om tillförlitligheten i de befintliga skattningsmetoderna kan detta ses som uppgifter som främst lämpar sig för den akademiska forskningen vid universitet och högskolor. Alternativt kan det vara en uppgift för någon form av tvärvetenskaplig expertgrupp eller kommitté³ att försöka ta fram en lista över kostnader för olika typer av brott.

När det gäller behovet av ytterligare svenska undersökningar om kostnader för brott och ekonomiska fördelar med brottsförebyggande åtgärder är det viktigt att ha i åtanke att behoven kan variera mellan olika aktörer. Gäller det statsmaktens, kommuners, landstingens, näringslivets, universitetens, andra organisationers eller den enskilda medborgarens behov? Ett enkelt svar skulle kunna vara att alla dessa aktörer kan vinna på att få tillgång till aktuella uppgifter om kostnaden för brott och ekonomiska fördelar med brottsförebyggande insatser, vilket innebär att det torde finnas ett behov av kontinuerligt uppdaterade studier på området. Samtidigt går det inte att bortse från de metodologiska problem som översikten har visat kan vara förknippade med att skatta kostnader och fördelar.

Översikten visar att det finns svensk forskning som är inriktad på att utvärdera effekter och ekonomiska fördelar med åtgärder och som har relevans för kommuner och andra aktörer. Det är en viktig uppgift för forskningen att tillhandahålla metoder för att följa upp de ekonomiska fördelarna med olika åtgärder på lokal nivå. Givet den rådande oenigheten om hur man ska beräkna det monetära värdet av effekten av sådana insatser bör dock även utvecklandet av metoderna inom detta område ses som uppgifter för den akademiska forskningen eller en tvärvetenskaplig expertgrupp att ta sig an. En viktig förutsättning är också att man mer systematiskt genomför tillförlitliga effektutvärderingar av förebyggande insatser.

³ Med forskare från olika discipliner som nationalekonomi, kriminologi och sociologi.

Inledning

Det finns många anledningar till att forskare och politiska beslutsfattare vill uppskatta kostnader för brott. Uppskattning av kostnaderna för brottslighet kräver dock en betydande mängd information som inte är lätt tillgänglig. Brottsdrabbade inte bara brottsoffer (med kostnader som medicinska räkningar, förlorade löneinkomster, smärta och lidande), utan de påverkar också allmänheten som vidtar försiktighetsåtgärder för att undvika viktigmisering (t.ex. installation av inbrottslarm eller att ta taxi på natten), skattebetalare som betalar för straffrättssystemet och samhället mer allmänt genom att ha en negativ effekt på verksamheter, samhällsutveckling och social sammanhållning. Inom forskningen har utvecklats flera tillvägagångssätt för att uppskatta kostnaderna för brottslighet, och det har bedrivits forskning för att utveckla underlag till att genomföra kostnadsnyttanalyser av olika alternativ när det gäller åtgärder mot brott.

Med brott menas i allmänhet handlingar som enligt lag är belagda med straff. I lagboken anges att en lång lista gärningar av högst skiftande karaktär ska vara belagda med straff och därmed är brottsliga. När brott begås får det ofta konsekvenser, varav vissa kan vara direkta eller kortsiktiga medan andra är indirekta eller verkar på lång sikt. Följdverkningarna kan vara av lindrig eller mer allvarlig art. De ekonomiska konsekvenserna av ett brott för det enskilda brottsoffret respektive samhället i stort varierar från fall till fall, men sammantaget kan brottsligheten förmodas innebära stora kostnader för privatpersoner, näringsliv och den offentliga sektorn.

Det medför att uppmärksamhet riktats mot beräkningar av vad brott och brottsprevention kostar och studier har på olika sätt försökt uppskatta kostnaderna av brott eller vinsterna med brottsförebyggande åtgärder.

Bakgrund

Som en begränsad del i ett större regeringsuppdrag som går ut på att utveckla det nationella stödet och samordningen för brottsförebyggande arbete har Brå getts i uppdrag att genomföra en litteraturstudie:

”För att få en tydligare och mer samlad bild av de samhällskostnader som brott orsakar får Brå i uppdrag att genomföra en kunskapsöversikt över befintliga studier om kostnader för brott och vinster med brottsförebyggande arbete. Översikten ska omfatta såväl nationella som internationella studier, men ha fokus på relevansen för svenska förhållanden. I uppdraget ingår även att göra en bedömning av behovet av ytterligare svenska studier på området.” (Ju2017/01526/KRIM, s. 5).

Skäl till att beräkna kostnader för brott

Mark A. Cohen⁴ är en framträdande amerikansk forskare inom detta område som ensam eller tillsammans med kollegor publicerat en mängd artiklar samt böcker och kapitel i antologier om kostnader för brott där han bland annat beskriver de olika metoder som används för att uppskatta dessa kostnader. Cohen lyfter fram tre policyrelevanta skäl att mäta kostnader för brott (Cohen 2014, 2005, Cohen och Bowles 2010):

- a) Det möjliggör jämförelser av de skadeverkningar som olika typer av brott orsakar
- b) Det möjliggör att jämföra de totala skadeverkningarna av brott med skadeverkningarna av andra sociala missförhållanden
- c) Det möjliggör cost-benefit-analyser av olika kriminalpolitiska åtgärder.

Miller (2017) pekar bland annat på att åtgärden att sätta monetära värden på de sammanlagda skador (såväl materiella som immateriella) som brott ger upphov till konkretiserar problemet, då pengar är ”ett språk” som de flesta förstår. Hon menar att genom att behandla brottsproblematiken i monetära termer underlättar man för människor att förstå omfattningen av problemen, att överväga olika beslutsalternativ när det gäller allokering av resurser för att motverka brottslighet samt att mäta effekten av besluten på ett konkret sätt. Hon anmärker dock att kostnaden för samhället av att fokusera på kostnader för brott inte ska negligeras. Med hänvisning till en studie⁵ påpekar hon att medan till exempel begränsade öppettider för närbutiker kan antas minska kostnaderna för brott som rån, kan inverkan på

⁴ Professor vid Vanderbilt University.

⁵ Hunter (1999).

samhället bli ännu kostsammare i termer av förlorade arbetsinkomster och begränsning av konsumenternas inköpsalternativ.

Kostnader för brott är ett komplext ämne. I vissa fall är den som utsätts för ett brott en privatperson, medan det i andra fall är ett företag eller en myndighet. Den direkta följden av vissa brott kan vara fysiska skador på människor, byggnader eller andra föremål, medan andra brott inte inbegriper fysiska skador utan innebär monetära förluster (eller känslomässigt lidande) för den som utsatts. Vissa skador är fysiska andra psykiska, många bådadera. Vid en del brott utgörs det direkta brottsoffret av människor, som exempelvis vid misshandel, medan andra brott, exempelvis miljöbrott, kan innebära direkta skador på natur och djurliv, vilket i förlängningen kan ha negativa effekter på människor.

Av ovanstående förstår man att det inte är helt enkelt att göra den här typen av analyser. Det kan bland annat uppfattas vara kontroversiellt att försöka uppskatta kostnaden av lidande eller dödsfall med strikt monetära mått. Men i litteraturen har använts varierande metoder för detta ändamål.⁶

Syfte och frågeställningar

Denna rapport syftar till att ge en översikt och exempel på olika typer av studier av kostnader för brott och ekonomiska fördelar med brottsförebyggande arbete utifrån litteraturen på området. I syftet ingår att

- ge exempel på diskussioner i litteraturen om vad som ska ingå i begreppet kostnader för brott samt metoder att mäta dessa kostnader
- ge exempel på studier om kostnader för brott och dess huvudsakliga resultat
- ge exempel på studier om besparingar som kan göras av att förebygga brott och dess huvudsakliga resultat
- bedöma om det föreligger behov av ytterligare svenska studier på området.

Bedömningen utgår bland annat från vad forskningen på området framhållit som fördelar respektive eventuella nackdelar eller osäkerheter med den aktuella typen av studier. Det handlar om att uppskatta kvaliteten i de metoder som finns tillgängliga för att beräkna kostnader för brott samt att bedöma förutsättningarna för att studera kostnader för brott utifrån svenska förhållanden.

⁶ Se t.ex. Rajkumar och French (1997), Cohen m.fl. (2004), Czabanski, (2008), DeLisi m.fl. (2010).

Studiens huvudsakliga frågeställningar är:

- Vilka huvudsakliga typer av studier finns det som har beräknat kostnader av brott?
- Vad är huvudresultaten i olika studier?
- Vilka studier (utländska respektive svenska) finns det som studerat ekonomiska fördelar med brottsförebyggande åtgärder och vad är huvudresultaten?
- Vilka slags metoder har använts i olika studier för att uppskatta kostnader för brott respektive ekonomiska fördelar av brottsförebyggande åtgärder?
- Finns det ett behov av fler svenska studier på området?

Metod

Sökningar av litteratur har skett med engelska sökord (såsom "cost of crime" och "benefits of crime prevention") och kombinationer av dessa och liknande fraser eller ord (som "cost of criminality") i "Academic Search Premier", inklusive till denna sökmotor kopplade underliggande databaser (däribland "Criminal Justice Abstracts"). Sökningar har även skett på Google (inklusive "Google scholar"). Motsvarande förfarande har tillämpats med sökord på svenska. Såväl nationella som internationella studier har inkluderats i sökningarna. De internationella sökningarna fokuserar främst på studier publicerade på engelska. Viss följd litteratur (referenser) till de hittade studierna som bedömts vara intressanta har även följts upp i mån av tid och möjlighet. Även rapporter eller andra översiktsverk som inte publicerats i vetenskapliga tidskrifter har ingått i översikten om de bedömts vara av intresse. Den funna litteraturen tas upp efter tematiska områden samt om den är från utlandet eller genomförts i Sverige.

Avgränsningar och förtydliganden

Översikten är av beskrivande karaktär⁷ och syftar till att ge exempel på olika typer av studier av kostnader för brott och ekonomiska fördelar med brottsförebyggande arbete utifrån

⁷ Det finns olika typer av litteraturoversikter. En "traditionell översikt" (eller "narrativ översikt") har som syfte att ge en bred beskrivning av ett forskningsfält, och omgärdas inte av samma typ av metodologiska krav som en "systematisk översikt" (se t.ex. Jesson m. fl. 2011). En systematisk översikt ska uppfylla en rad kriterier. Bland annat har angetts att den ska ha som mål att täcka all litteratur inom ett specifikt område, följa en specificerad metodologi i sökningen av studier med dokumentation av alla steg i processen, ha fördefinierade kriterier för inkludering och exkludering av studier, ha en checklista för att utvärdera studiernas metodologiska kvalitet, genomföras av minst två personer för att få två oberoende bedömningar av vilka studier som uppfyller de uppställda kraven, presentera resultaten i tabellform och innehålla en metodologisk rapport av sökprocessen.

litteraturen på området. Överblicken gör inte anspråk på att täcka all den forskning som bedrivits inom detta fält.⁸ Rapporten fokuserar på exempel på studier som uppskattat kostnader för brott eller fördelar med brottsförebyggande åtgärder i monetära termer. Viktigt är att studier som i sig är översikter av resultat från olika undersökningar ingår i översikten, samt att litteratur som beskriver eller problematiserar metodiken bakom resultaten också inkluderats. Kunskapsöversikten är som antytt översiktlig och i stor utsträckning utan teknisk fördjupning (exempelvis vad gäller återgivande av matematiska formler) så den läsare som vill veta mer hänvisas till referenserna.⁹ När det gäller de utländska studierna fokuseras primärt på studier publicerade på engelska, men även exempel på litteratur på annat språk (företrädesvis norska eller danska) ingår. Nyare litteratur har vanligtvis getts företräde framför äldre, men även tidigare verk förekommer. Huvudsakligen är det undersökningar som behandlar traditionell brottslighet som refereras, men även litteratur om ekonomisk och internetrelaterad brottslighet omnämns i rapporten.

På svenska kallas cost-benefit-analys (CBA) ibland för nyttokostnadsanalys, kostnadsnyttoanalys, kostnads- och intäktsanalys, eller så används den engelska termen.¹⁰ I rapporten har valts att använda termen "cost-benefit-analys" i vissa delar av rapporten (huvudsakligen rörande utländsk forskning) medan nyttokostnadsanalys främst används när det gäller kapitlet om svensk forskning samt i delar av avsnittet om förebyggande åtgärder.

Disposition

Nästkommade del av rapporten beskriver olika metodfrågor kring att mäta kostnader för brott och diskussioner på området i den utländska litteraturen. I andra kapitlet ges exempel på utländska studier kring kostnader för brott och ekonomiska fördelar med brottsförebyggande åtgärder. Det tredje kapitlet fokuserar på den inhemska forskningen på området. Rapporten avslutas med en diskussion och en bedömning av om det behövs fler svenska studier på området.

⁸ Det kan noteras att det heller inte ingår i uppdraget att ge en översikt av samtliga studier eller undersökningar som uppskattat kostnader för brott. Det vore inte heller möjligt att göra inom projektets tidsramar. Enbart en sökning med sökorden "the costs of crime" eller "the cost of crime" genererar över 3 700 träffar i Academic Search Premier.

⁹ För förklaringar av tekniska termer som används i studierna (exempelvis "Value of a statistical life" och "QALY") hänvisas till t.ex. Miller (2017), Cohen och Bowles (2010) och Cohen (2005) samt till de studier som refereras och i vilka sådana begrepp förekommer.

¹⁰ Se t.ex. MSB (2015a), <https://www.msb.se/Upload/Kunskapsbank/Samhallskostnader/Samh%C3%A4llsekonomiska%20analyser.pdf>. Dessutom ska nämnas att "Cost-benefit" analys (CBA) ibland i den utländska litteraturen kallas "Benefit-Cost" analys (BCA).

Om att mäta kostnader för brott

I denna del beskrivs bland annat olika definitioner och kategoriseringar av kostnader för brott. Vanliga metoder som använts inom den utländska kriminologiska eller ekonomiska forskningen på området beskrivs även kortfattat. Vidare tas en rad frågor och kritiska synpunkter upp rörande ämnet som diskuterats i den utländska litteraturen.

Definitioner och kategoriseringar

Enligt en definition kan ”kostnaden för brott” definieras som alla kostnader som inte skulle existera om illegala handlingar inte förekom (Anderson 2012, s. 4, Wickramasekera m.fl. 2015, s. 218). Enligt en annan definition är kostnaden för brott det totala finansiella värdet av brott som begås inom ett samhälle (Miller 2017, s. 518).

Enligt Czabanski (2008) kan kostnaderna delas in i tre kategorier.¹¹

- Kostnader till följd av brottet i sig (smärta och lidande, stulen/skadad egendom, hälsoeffekter för offer).
- Kostnader för samhällets respons på brottslighet (kostnader för det straffrättsliga systemet: polis, åklagare, domare, fängelser och andra kriminalvårdande institutioner).
- Kostnader till följd av förväntad brottslighet (kostnader för beteenden för att undvika brott och utgifter för säkerhetsåtgärder).

¹¹ Indelningen bygger på den kategorisering som görs i Brand och Price (2000).

Olika författare har kategoriserat kostnaderna som brott för med sig på varierande sätt som bland annat diskuteras i Cohen och Bowles (2010, s. 147ff). Enligt en något annorlunda indelning som de för fram kan kostnaderna indelas i:

- De direkta kostnaderna orsakade av brott (t.ex. externa kostnader orsakade av förövaren).
- Kostnader som drabbar samhället genom dess reaktion på brott och åtgärder för att avskräcka framtida brott eller att verkställa bestraffningar.
- Kostnader som uppkommer genom förväntningar att brott ska inträffa och åtgärder för att förhindra att detta sker.
- Kostnader som förövaren orsakar genom den alternativkostnad som uppkommer genom att denne begår brott eller avtjänar straff i stället för att arbeta.

Cohen och Bowles sammanställer i tabellform en omfattande taxonomi som listar de kostnader som är förknippade med de breda områdena *förväntningar om att brott ska inträffa, konsekvenser av brott* samt *reaktion på brott* och vilka aktörer som drabbas av kostnaderna – potentiella brottsoffer, faktiska brottsoffer, de brottsdrabbades familjer, regering, samhälle, arbetsgivare, jurymedlemmar, vittnen, förövare samt oskyldiga personer anklagade för brott (Cohen och Bowles 2010, s. 148f). Det är viktigt att påpeka att även immateriella kostnader av brott ingår i taxonomin (som förlorad livskvalitet, rädsla för brott, känslomässig påverkan på brottsoffers familjer).

I en studie av Glaubitz m.fl. (2016) ges i tabellform ett annat exempel på kategorisering av kostnader (tabell 1). Kostnaderna kan drabba privatpersoner (privata kostnader) eller samhället i stort (externa kostnader). Vidare kan de materiella kostnaderna enligt denna modell delas upp i direkta kostnader (förlust av egendom m.m. för privatpersoner samt kostnader för insatser av polis m.m. för samhället) respektive indirekta kostnader (inkomstbortfall för privatpersoner samt förlorade skatteintäkter för samhället). De immateriella kostnaderna handlar om förluster i livskvalitet och rädsla för brott hos de utsatta personerna samt förlust i livskvalitet till följd av frihetsberövande för förövarna, respektive förlust i livskvalitet hos befolkningen i stort på grund av rädsla för brott.

Tabell 1. Översikt av olika typer av kostnader för brott.

		Privata kostnader	Externa kostnader
Materiella kostnader	Direkta kostnader	Förlust av/skada på värdesaker; privata kostnader för sjukvård; kostnader för säkerhetsteknik (t.ex. larm).	Resurser hos polis, åklagare, domstolar; ungdomsomsorgen; kostnader för frihetsberövande; kostnader för behandling.
	Indirekta kostnader	Inkomstbortfall hos brottsoffer och/eller förövare.	Uteblivna skatteintäkter.
Immateriella kostnader		Förlust av livskvalitet pga. nedsatt hälsa (brottsoffer), rädsla för brottslighet (brottsoffer) eller frihetsberövande (förövare).	Förlust av livskvalitet pga. rädsla för brottslighet (hela befolkningen).

Källa: Glaubitz m.fl. (2016) (i översättning från tyska).

Glaubitz m.fl. använder termen ”externa kostnader” på ett annorlunda sätt än Cohen och Bowles (2010), vilka betecknar ”externa kostnader” som kostnader som en person orsakar en annan utan den senares samtycke till denna negativa konsekvens, medan ”sociala kostnader” är sådana saker som minskar det totala välbefinnandet i samhället (Cohen och Bowles 2010, s. 144).

En observation är att gränserna mellan de olika typerna av kostnader enligt vissa av kategoriseringarna ovan på en del punkter möjligen kan upplevas vara något flytande. Till exempel syftar samhällets reaktion på brott (t.ex. i form av rättsväsendets verksamheter) ofta såväl till att hantera personer som gjort sig skyldiga till brott som att förebygga eller avskräcka förväntad framtida brottslighet. Beträffande den indelning som Glaubitz m.fl. presenterar kan noteras att kategorin ”privata kostnader” fokuserar på privatpersoners kostnader och inte innefattar de skador till följd av brott som i direkt avseende drabbar det offentliga (exempelvis orsakade av skadegörelse av allmän egendom).

”Bottom-up”– versus ”top down”-uppskattningar av kostnader för brott

Enligt Miller (2017) finns det ingen allmänt accepterad standardmetod för att uppskatta kostnaden för brott. Två alternativa tillvägagångssätt som beskrivs i forskningen är ansatserna ”bottom-up” (nerifrån och upp) respektive ”top-down” (uppiifrån och ner) (t.ex. Cohen och Piquero 2009, Welsh m.fl. 2015).

Bottom-up-ansatsen är den som används oftast och handlar om att man utgår från själva brottsändelserna och sedan skattar och summerar de olika enskilda kostnadskomponenter som brotten genererar (Cohen och Bowles 2010).

Ett problem med bottom-up-metoden är enligt forskare att den riskerar att missa en del viktiga komponenter i de kostnader som brott faktiskt innebär, exempelvis rädsla för brott eller de åtgärder som tas av allmänheten för att undvika risken att utsättas för brott (Cohen och Bowles 2010). Metoder har därför utvecklats för att i stället skatta kostnaderna för brott med ett mer holistiskt, top-down-perspektiv. Här handlar det ofta om att ta fram information, exempelvis med hjälp av enkätundersökningar, som möjliggör en skattning av hur mycket allmänheten skulle vara beredd att betala för minskad brottslighet (ibid.).¹² Enligt Welsh m.fl. (2015) är det flera forskare som menar att den senare ansatsen ger ett mer korrekt resultat. Exempelvis gjorde Cohen (2010, s. 80f) en jämförelse av resultat från två studier gällande kostnader för våldtäkt som tagits fram med hjälp av bottom-up- respektive top-down-ansatsen. Cohen menade att studien som använt bottom-up-metoden inte hade lyckats fånga upp samtliga kostnader som genereras av denna brottslighet – och att top-down-metoden därmed gav högre kostnadsskattningar än bottom-up-metoden (se även diskussioner i t.ex. Cohen och Piquero 2009, Gabor 2016).

Cohen och Bowles (2010) menar att båda metoderna har ett värde och att de, teoretiskt sett, borde ge liknande resultat, om den som använder bottom-up-metoden ser till att i beräkningen inkludera alla de typer av kostnader som faktiskt uppstår till följd av brottsligheten. En nackdel med top-down-ansatsen är att den inte ger möjlighet att bryta ner kostnaderna för brott i deras olika grundkomponenter (ibid.). Det beror bland annat på att det saknas kunskap om vilka faktorer som allmänheten tar hänsyn till i sina subjektiva skattningar av hur mycket de skulle vara beredda att betala för att undvika en viss typ av utfall.

¹² Andra metoder som använts för att skatta hur människor värderar kostnader för brott är att se på skillnader i fastighetspriser mellan områden med högre respektive lägre brottsnivåer, att bygga skattningar på hur stora skadeståndsbelopp som tilldöms för olika typer av brott i juryrättegångar, eller att använda statistiska analyser av människors subjektiva uppskattningar av hur nöjda de är med livet, bland annat i kombination med deras uppskattningar av hur trygga de känner sig i sitt bostadsområde (se Cohen 2010, Gabor 2016).

Kritiska diskussioner kring att mäta kostnader för brott

Det är många frågor rörande ämnet kostnader för brott som diskuterats i forskningen och som det råder skilda åsikter om. Här återges en del diskussioner och synpunkter som förts fram från olika håll i den utländska litteraturen.

Kan brottslighet ha positiva effekter för samhället?

En fråga som diskuterats i litteraturen är om brottsligheten uteslutande har negativa effekter för samhället eller om den faktiskt även kan ha positiva följder. En klassisk sociolog som ofta refereras till angående detta är Durkheim (se t.ex. Czabánski 2008, s. 6f, Reid 2009, s. 102). Han framförde idén att brott har den samhällliga funktionen att skapa sammanhållning. Vilket inte betyder detsamma som att han ansåg att brottslighet inte bör bekämpas, utan snarare att han framhöll att brottsligheten kan ha positiva sidoeffekter för samhället. Enligt Durkheims teori stärks solidariteten mellan samhällets medlemmar när brottslighet bestraffas, och själva brottsligheten ger upphov till moraliska regler utan vilka inget samhälle kan existera (Czabánski 2008, s. 6f).

Angränsande aspekter som dryftats är om kriminaliteten ger intäkter eller andra fördelar till samhället. I en rapport om kostnader för brott från det norska justitiedepartementet resonerar om kriminalitet kan bidra till den ekonomiska utvecklingen (Justis- og Politidepartementet 2005).¹³ Bland annat diskuteras om pengar från den kriminella sektorn – medel som kan antas i betydande grad flyta tillbaka till den legala sektorn – kan öka omsättning, efterfrågan och investeringar. Rapporten avfärdar emellertid denna tankegång. Den menar att de pengar som strömmar från den legala sektorn in i den kriminella och sedan tillbaka till den legala, skulle förbli och cirkulera i den legala sektorn om den kriminella sektorn försvann.

Ett annat exempel på en tänkbar gynnsam effekt av kriminalitet som rapporten tar upp är att de som arbetar inom brottsförebyggande eller brottsbekämpande verksamheter producerar varor och tjänster som bidrar till landets samlade bruttonationalprodukt (BNP). Dessutom anlitar dessa verksamheter underleverantörer som i sin tur skapar ekonomiska värden och försörjning för många. Trots detta betraktas i kalkyler av kostnader för brott i regel de resurser som läggs på rättsväsendet eller brottsförebyg-

¹³ Rapporten är teoretisk och resonerande till sin natur och gör inga faktiska uppskattningar av kostnaden för brott i monetära termer. (Vilket den fick en del kritik för då det fanns vissa sådana förväntningar, se Bakke 2011, s. 25.)

gande aktörer enbart som direkta kostnader, utan att beakta de samlade intäkter för samhället som dessa verksamheter medför. Rapporten avfärdar även detta argument. Man hävdar att om kriminaliteten försvann skulle de människor som arbetar inom brottsbekämpande verksamheter efter en omställningsperiod finna sysselsättning inom andra delar av den legala sektorn. När omställningskostnaderna väl är absorberade kommer omställningen att generera en välfärdsvinst genom att det nu kommer att kunna produceras fler varor och tjänster som samhället har behov av.

I en senare norsk rapport om kostnader för brott från Polishögskolan i Oslo diskuteras om kriminalitet kan generera intäkter genom existensen av de åtgärder som vidtas för att förhindra den, till exempel förekomsten av firmor som installerar larm (Bakke 2011, s. 38). Utan kriminalitet försvinner de samhällsintäkter som företagen bidrar med. Författaren menar emellertid att denna typ av verksamhet syftar till att undvika något negativt som egentligen borde vara onödigt, och som tar resurser i anspråk som kunde användas till annan värdeskapande verksamhet. Därför bör detta inte ges något positivt värde i kalkylmodeller över kostnaden av brott. Däremot kan frågan ställas om den typen av verksamhet borde tillskrivas ett negativt värde genom förlusten av det värdeskapande arbete som hade kunnat ske om man inte i stället hade varit tvungen att vidta dessa brottsavvärjande aktiviteter. Författaren anger att han väljer att inte ta ställning i denna fråga och att han inte tar med sådana poster i den modell han presenterar.

Vems kostnader ska räknas?

En annan fråga som det tvistats om är huruvida den värdeöverföring (transferering) som egendomsbrott som stöld innebär ska räknas som en kostnad eller inte. En stöld innebär inte att det stulna föremålet försvinner. Även om en person förlorar föremålet kan det nu användas av en annan. Därför har det hävdats att sådana transfereringar inte ska ingå i beräkningar av kostnader för brott.¹⁴ Det finns emellertid en skillnad mellan frivillig överföring av egendom (som är det som sker på den vanliga marknaden) och ofrivillig överföring, vilket är fallet med stöld. Av denna anledning har det föreslagits att man ska skilja på ”sociala kostnader” och ”externa kostnader”. Som nämnts innebär enligt vissa forskare sociala kostnader vad som helst som minskar det totala välbefinnandet i samhället som helhet (Cohen och Bowles 2010). Externa kostnader är kostnader som en person orsakar en annan utan den senares samtycke till denna negativa konsekvens.

¹⁴ Se diskussioner i Czabánski 2008, s. 11, Cohen och Bowles 2010, s. 142.

Kostnader kan vara både sociala och externa. Men medan värdet av stulna varor ingår i beräkningen av externa kostnader gör det inte det i beräkningen av sociala kostnader. Externa kostnader är viktiga för enskilda personer som är offer för brott, medan sociala kostnader är viktiga för samhället som helhet. Forskarna är inte eniga om vilket av dessa angreppssätt som är att föredra men många argumenterar för att använda externa kostnader, eller om man exkluderar transfereringar av nämnda slag, ändå redovisa dem separat i analysen (ibid., s. 144).

En fråga som hänger samman med detta är om man ska räkna in de kriminellas vinster och förluster (i vid bemärkelse) i beräkningar av kriminalitetens effekter på social välfärd. När det gäller brottsoffer påpekar Cohen (2005) att det används en rad olika metoder för att sätta monetära värden på den smärta, det lidande och den förlust av livskvalitet som drabbar dem till följd av brott. När det gäller förövarna tar ekonomerna däremot vanligtvis upp kostnaderna för den produktivetsförlust som anstaltsvistelsen till följd av brott innebär, medan den förlust av livskvalitet som anstaltsvistelsen medför för förövaren förbises. Anledningen till detta är avsiktlig och beror på att denna kostnad inte betraktas som en social eller extern kostnad eftersom det endast är förövaren som drabbas (Cohen 2005, s. 30). Cohen poängterar att "anti-fängelseaktivister" antagligen inte skulle hålla med om detta sätt att betrakta det hela då de bryr sig om fångarna. Dessutom skulle de nog i beräkningarna inkludera de monetära och psykiska påfrestningar som de anhöriga till förövarna upplever. Cohens inställning i frågan är att såtillvida de anhöriga inte själva är kriminella kan det senare betraktas som en både social och extern kostnad. Poängen med detta exempel är enligt Cohen att visa att cost-benefit-analyser inte är en värderingsfri metod utan inbegriper definitioner och avgränsningar för att bestämma vems kostnader och nytta som det ska tas hänsyn till i analysen.

Andra synpunkter på cost-benefit-analyser

Sansfaçon (2004) anser att cost-benefit-analyser kan ha ett värde för det brottsförebyggande arbetet, men betonar att en av farorna med sådana analyser är tendensen att alltför lättvindigt tillerkänna dem en aura av tillförlitlighet och hög vetenskaplig validitet (eftersom de ekonomiska vetenskaperna åtnjuter en hög grad av respekt då deras komplexa metodik och beroende av monetära siffror automatiskt ger dem trovärdighet). En annan fråga som Sansfaçon lyfter fram är en övertro på enbart en särskild strategi för brottsförebyggande arbete och dess utvärdering. Individcentrerade strategier är lättare att utvärdera, och utvärderingar av sådana strategier har ofta gett positiva resultat. Detta innebär att andra, mer svårgripbara förhållningssätt som

kanske är lika effektiva, till exempel att bygga socialt kapital på ett integrerat sätt, men som inte låter sig utvärderas med gängse utvärderingstekniker, ignoreras eller bagatelliseras av beslutsfattare och programansvariga, enligt Sansfaçon. Han menar att cost-benefit-analyser inte bör skiljas från den större samhällliga ram inom vilken de verkar och att utformningen av riktlinjer för åtgärder och beslut om insatser alltid måste vara en politisk process.

Ett temanummer med diskussioner kring att mäta kostnader för brott

I ett temanummer av tidskriften *Crime and Public Policy* från 2015 om uppskattningar av kostnader för brott och cost-benefit-analyser av brottsförebyggande och kriminalpolitiska åtgärder presenterar Domínguez och Raphael från USA en artikel som i sin tur kommenteras av andra forskare i samma nummer. Studierna är skrivna utifrån en amerikansk kontext, men de innehåller diskussioner om metodfrågor och principiella frågor när det gäller kostnader för brott samt åskådliggör en del åsiktsskillnader som kan vara intressanta att belysa.

En kritisk genomgång av metoder för att mäta kostnader

I artikeln diskuterar Domínguez och Raphael på ett teoretiskt plan det paradig som cost-benefit-analyser bygger på och tar upp en del kritik av denna metod (Domínguez och Raphael 2015). Artikeln granskar också olika befintliga studier avsedda att beräkna kostnaderna för brott och redogör för olika metodologiska tillvägagångssätt ("hedonic analysis", "contingent valuation"¹⁵ och "bottom-up accounting methods") med en lång diskussion om de relativa styrkorna och svagheter i varje tillvägagångssätt och debatten inom främst den ekonomiska vetenskapen avseende dessa metoder.

Bland annat tar de upp "willingness-to-pay"-metoden som använts för att skatta befolkningens betalningsvilja för att reducera brottsligheten. De beskriver en användning av metoden genom ett exempel. Via en frågeundersökning kan man fråga om ett hushåll är villigt att betala 0, 50, 100, 150 eller 200 dollar i form av högre skatter för en insats som exempelvis skulle minska mordfrekvensen med 10 procent. Vanligtvis i undersökningarna varierar den summa som efterfrågas slumpmässigt mellan respondenterna. Med svaren från ett slumpmässigt urval av hushåll kan man då uppskatta andelen hushåll som inte vill betala minst 50 dollar, andelen villiga att betala 50 men inte 100, andelen villiga

¹⁵ "Willingness to pay" är en vanlig metod inom denna kategori och är som nämnts en "top down"-ansats.

att betala 100 men inte 150, andelen villiga att betala 150 men inte 200, samt andelen villiga att betala minst 200 dollar. Med förbehåll för problemet kring vilket värde forskaren sedan väljer att tilldela varje kategori (till exempel, bör de som inte vill betala 50 tilldelas värdet noll?), kan forskaren därefter beräkna den genomsnittliga betalningsviljan bland alla hushåll. Multiplikerat med antalet hushåll i landet får man då en siffra på den totala summa som hushållen är beredda att betala för en tioprocentig minskning av mordet. Divideras den summan med antalet mord som skulle utgöra en minskning med 10 procent får man slutligen fram betalningsviljan för att minska den registrerade mordfrekvensen med ett mord (vilket då kan betraktas som kostnaden för ett sådant brott). Det kan noteras att detta, vilket inte författarna problematiserar, alltså gäller ”per hushåll” och inte per invånare.

Författarna redogör för flera studier som använt denna eller liknande typ av tillvägagångssätt, däribland en ofta citerad studie av Cohen m.fl. (2004). Studien undersökte hushållens vilja att betala för ett program som skulle reducera olika våldsbrott med 10 procent. Sedan beräknades vilket belopp allmänheten skulle vilja betala för att minska brotten med ett brott inom respektive brottstyp. De siffror man kom fram till (per brott) var 25 000 dollar för ett inbrott, 57 000 för allvarlig misshandel, 174 000 dollar för väpnat rån, 185 000 dollar för våldtäkt eller sexuellt övergrepp och 8,5 miljoner dollar för ett mord. Domínguez och Raphael diskuterar problem som kan vara förknippade med denna metod. När det gäller studien av Cohen m.fl. påpekar de att den åtgärd i frågeundersökningen som skulle minska brotten endast var vagt beskriven vilket väcker frågan om det går att värdera risken att viktimiseras frikopplat från den typ av åtgärd som ska minska brotten. För det andra anges i undersökningen att programmet skulle ha en viss procentuell effekt på brottsfrekvensen vilket användes för att räkna fram värdet per förhindrat brott.

Domínguez och Raphael menar att om man ska ta dessa uppgifter som mått på den faktiska betalningsviljan i befolkningen på allvar måste man anta att de undersökta respondenterna vet vad den faktiska brottsfrekvensen är, samt att respondenterna under intervjun kan beräkna och kognitivt bearbeta vad en viss procentuell minskning av brottsligheten skulle innebära för dem. Författarna ställer sig tveksamma till detta och menar att det finns risk för att svaren snarare uttrycker en allmän vilja att bidra till något gott. Svaren kan vara strategiska, syfta till att tillfredsställa intervjuaren eller uttrycka protest, men de behöver inte nödvändigtvis mäta den faktiska viljan att betala. Denna kritik kan väcka misstankar om att resultat från studier om betalningsvilja generellt är överdrivna eftersom inget står på spel för respon-

denten. Författarna ställer vidare frågan om betalningsviljan är lägre när brottsligheten är låg än när den hög, vilket skulle kunna förväntas utifrån antagandena ovan, och de återger och bearbetar resultat från andra studier för att se om det finns något samband mellan betalningsviljan för att minska brottsligheten och brottsnivån men finner inget sådant samband.

En annan typ av problem med att uppskatta kostnader för brott genom metoder som bygger på betalningsvilja är att det teoretiskt sett kan leda till en allokering av resurser för att minska brottsligheten som kan uppfattas som oetisk. Författarna ger det hypotetiska exemplet att rika personer boende i höginkomstområden med låg brottslighet kan antas ge uttryck för en större betalningsvilja att minska brottsligheten än fattiga personer boende i låginkomstområden med hög brottslighet. Detta eftersom de välbärgade har mer resurser medan de fattiga inte kan betala så mycket. Vilket paradoxalt nog i förlängningen kan leda till att resurserna för att minska brottsligheten styrs till höginkomstområdena, eftersom en cost-benefit-analys kan ge för handen att där överstiger den skattade kostnaden för brott den kostnad som insatsen innebär, medan den inte gör det i låginkomstområdena.

En annan typ av metod att skatta immateriella kostnader till följd av brott som författarna diskuterar bygger på uppgifter om de ersättningar som utdöms för smärta och lidande i civilrättsmål ("jury awards"). Metoden har ofta använts i den anglosaxiska litteraturen för att genom mellanliggande beräkningar uppskatta immateriella kostnader (i "bottom-up"-beräkningar av kostnader för brott) och utgör då i regel en mycket stor del av den totala kostnaden. Domínguez och Raphael menar att viss försiktighet är befogad när det gäller tolkningen av resultat som härrör från "jury awards" eftersom a) det föreligger stor variation i hur stora belopp som utdöms mellan olika mål för samma typ av skada, b) beloppen tenderar att vara högre i USA än andra länder, c) beloppen bygger på ett beslutsfattande som inte är föremål för en personlig budgetbegränsning och d) beloppen kan innefatta en advokatersättning som ska dras av skadeståndsbeloppet. Huruvida dessa faktorer leder till överdrivna kostnadsberäkningar och storleken på dessa överdrifter är dock svårt att bedöma, menar författarna. De refererar dock till andra forskare som hävdar att de skattningar som bygger på "jury awards" leder till orimligt höga siffror när det gäller den totala kostnaden för brott.

Artikeln tar även upp en del amerikanska studier som genom komplexa metoder försöker skatta kostnader för brott genom att studera priser på fastighetsmarknaden (Domínguez och Raphael 2015, s. 606f). Exempelvis genom att utgå från skillnader i pris på bostäder i olika områden med varierande grad av brottsnivåer (Thaler 1978). Domínguez och Raphael anger att ett problem

med sådana studier är att särskilja effekter av brottslighet från andra faktorer som påverkar fastighetspriserna. De nämner även en annan studie som studerat hur värdet på bostäder påverkas när en dömd sexualbrottsling flyttar till området (Linden och Rockoff 2008). Utifrån beräkningar av detta, kombinerat med uppgifter från en offerundersökning om sannolikheten att bli överfallen av en sexualförbrytare, härledde studien kostnaden för ett sexuellt övergrepp till 1,6 miljoner dollar. Domínguez och Raphael påpekar att om prisnedgången på de bostäder som ligger nära den inflyttade sexualbrottslingen delvis beror på moralisk motvilja, snarare än på den faktiska risken att utsättas, överskattas kostnaden.

Vidare problematiseras en rad av andra metodfrågor. Bland annat resonerar författarna kring av uppskattningar av ”value of a statistical life” (VSL). Beräkningarna bygger ofta på skattningar av vad personer är villiga att acceptera i högre lön för att utsättas för en viss ökning av risken att drabbas av en dödlig olycka i arbetet.¹⁶ Estimat från litteraturen om VSL har i många studier i sin tur använts som utgångspunkt för att uppskatta kostnaden för brott med dödlig utgång. Författarna lyfter fram den stora variation som föreligger i studier som skattat VSL (från 0,7 till 26,4 miljoner dollar)¹⁷, vilket de menar kan leda till osäkerhet. Författarna framför också att VSL-estimat kan kritiseras för att arbeten med hög risk för dödsfall sannolikt även har andra negativa karaktäristika (som risk för icke-dödliga skador) som också kräver lönepåslag för att vara attraktiva, vilket gör det svårt att utskilja just kostnaden för död ur beräkningarna. De framför också att personer som arbetar i högriskyrken sannolikt har preferenser som skiljer sig från den genomsnittliga medborgarens samt att hur väl individer uppfattar risken för dödsfall och hur denna skiljer sig mellan olika yrken i sig är osäkert, och att det inte finns någon anledning att tro att subjektiva uppfattningar om skillnader i risk för död mellan olika yrken är korrekta. De noterar även att på vilket sätt ett dödsfall äger rum sannolikt kan påverka allmänhetens betalningsvilja för att undvika dödsfallet i fråga. Sammanfattningsvis hävdar de att försiktighet är befogad när det gäller att tolka resultat utifrån cost-benefit-analyser av

¹⁶ Huvuddelen av denna forskning har använt multivariata ekonometriska modeller för att skatta lönekomensation för risk utifrån arbetsmarknadsdata. Denna risklönepremie används sedan för att uppskatta samhällets betalningsvilja för att minska den statistiska risken för dödsfall, genom att beräkna hur mycket extra löneutjämnning som krävs för att acceptera en ökning av risken för dödlighet som skulle innebära ett ytterligare dödsfall i gruppen. Färre studier har gjort VSL-beräkningar utifrån prisskillnader för konsumentprodukter, där produkter för att minska risken för skador (exempelvis airbags i bilar) används för att uppskatta individuell betalningsvilja för att minska risken för skada eller dödsfall (Domínguez och Raphael 2015, s. 607f).

¹⁷ I 2010 års priser.

insatser där värdet för mord är den huvudsakliga faktorn bakom den eventuella nettovinsten av insatsen.

Författarna jämför vidare estimat av kostnader för den genomsnittliga kostnaden för ett brott inom olika brottstyper från tre inflytelserika studier som använt top-down- respektive bottom-up-metoden.¹⁸ De finner i korthet att uppskattningarna från den senaste bottom-up-studien är i ungefärlig paritet med top-down-studien¹⁹; att rangordningen av brotten är densamma; att mord utgör det ojämförligt mest kostsamma brottet i samtliga studier och att kostnaden för ett mord är 27 gånger större än kostnaden för ett sexuellt övergrepp eller en våldtäkt och 833 gånger större än det mest kostsamma egendomsbrottet enligt den senaste studien.

Domínguez och Raphaels slutsats av översikten är att trots de osäkerheter som föreligger utgör noggranna cost-benefit-analyser ett viktigt verktyg för åtgärder på kriminalpolitikens område. De anger dock att med tanke på att det finns risk att de skattade kostnaderna för brott är överdrivna bör man tolka resultaten försiktigt och inte fästa något större avseende på åtgärder där nytokostnadskvoten endast är marginellt större än ett. Författarna menar att resultaten i stället bör användas till att rangordna olika typer av insatser i förhållande till varandra vid övervägande av strategiska beslut, samt framhåller att beslutsfattarna även måste ta hänsyn till andra faktorer, såsom förtroendet för rättsväsendet och rättvisespekter.

Kommentarer från andra forskare

Artikeln av Domínguez och Raphael kommenteras av en rad andra forskare. I korthet anser Welsh och Farrington (2015) att artikeln på ett bra sätt diskuterar de metodproblem som är förknippade med att sätta monetära värden på smärta och lidande och behovet av att också ta rättvisespekter och moraliska överväganden i beaktande vid cost-benefit-analyser. Därefter ger de en sammanfattning av framväxten av cost-benefit-analyser av kriminalpolitiska åtgärder och förebyggande program och beskriver bland annat vad de menar är lovande resultat från forskning av the Washington State Institute om en satsning på förebyggande program i stället för utbyggnad av fängelser. De

¹⁸ De studier som redovisas i en jämförande tabell är Cohen m.fl. (2004), som använde en top-down-ansats (betalningsvilja för att minska brottsligheten) respektive Miller m.fl. (1996) samt McCollister m.fl. (2010) vilka använde sig av bottom-up-metoden.

¹⁹ Det ska dock nämnas att kostnadsuppskattningarna i top-down-studien var högre för tre av totalt fyra jämförda brottstyper (kostnaden för mord, våldtäkt eller sexuellt övergrepp och rån låg högre i top-down-studien medan misshandel låg högst i bottom-up-studien). Vanligtvis tenderar top-down-ansatsen ge högre kostnadsestimat än bottom-up-ansatsen.

nämner också det flertal forskningsöversikter de själva genomfört av cost-benefit-analyser av olika brottsförebyggande program och som de menar i många fall visat att vinsterna av programmen översteg kostnaderna (se t.ex. Welsh m.fl. 2015). Enligt Welsh och Farrington är erkännandet av cost-benefit-analyser som ett viktigt verktyg på området och kravet på större precision i mätningen och analysen av kostnader och fördelar de stora bidragen i artikeln av Domínguez och Raphael.

Aos (2015), chef för Washington State Institute for Public Policy (WSIPP) och en pionjär i tillämpningen av cost-benefit-analyser av kriminalpolitiska åtgärder, framför i sin kommentar fem förslag om hur kostnadsanalyser bör genomföras och användas. Han menar bland annat att osäkerheten i resultateten måste erkännas och att skattningar av investeringsrisken (sannolikheten att vinsten av ett program inte understiger kostnaden) är viktigare än ett enskilt punkttestimat från en cost-benefit-analys. Han beskriver också den stora vikt WSIPP tillmäter känslighetsanalyser av resultaten.

Manski (2015) respektive Black m.fl. (2015) tar på olika sätt upp att straffrättsliga åtgärder kan ha konsekvenser, inte bara för brottsoffer och förövare, utan att de kan uppfattas som diskriminerande av hela samhällen eller etniska grupper och medföra kostnader för personer som är oskyldiga till brott. Ett exempel på en sådan åtgärd de bägge sistnämnda artiklarna nämner är ”stop, question and frisk”.²⁰ En cost-benefit-analys av denna åtgärd är ofullständig om man inte räknar med nyss nämnda kostnader. Författarna ger skilda tekniska förslag på hur de menar att man kan utveckla metoderna på området.²¹ Manski (2015) föreslår att man utarbetar en övergripande ”social välfärdsfunktion” som tar hänsyn till de olika kostnaderna och fördelarna med brott och straff och som visar hur välfärden för medborgare som är vinnare respektive förlorare av en given åtgärd kommer att påverkas. Black m.fl. (2015) förordar i korthet att man utarbetar en metod där man i frågeundersökningar ber personer att välja mellan olika åtgärdsalternativ snarare än att fråga efter deras betalningsvilja för att undvika brott.

En invändning mot Mark Cohen med kollegor

Tonry (2015) framstår som den av kommentatorerna som är mest negativt inställd till den existerande litteraturen om kostnader för brott. Tonry håller med om mycket av det som Domínguez och Raphael framför när det gäller de kritiska synpunkter de har på

²⁰ I korthet innebär det att polisen får stoppa och visitera en person som den anser uppträder misstänkt.

²¹ I båda fallen innebär författarnas förslag radikala avvikelser från konventionell praxis enligt förordet av gästredaktören Nagin (2015).

olika metoder att mäta kostnader för brott. Men han anser att de drar helt fel slutsats av sin genomgång. Han bedömer att de befintliga metoderna att mäta kostnader för brott, och då specifikt de immateriella, saknar all trovärdighet och inte bör ligga till grund för beslut på kriminalpolitikens område. Han går i sin artikel till skarpt angrepp på Mark Cohen och dennes kollegor.²² Tonry anser att de genom sina studier på 1980- och 1990-talen gav understöd till en kriminalpolitik som genom olika straffskärpningar ledde till kraftiga ökningar av fängelsepopulationen och mänskligt lidande.²³ En politik som många organisationer och personer från skilda politiska läger nu i efterhand ser som en beklaglig utveckling under denna tidsperiod. Han kritiserar också Domínguez och Raphael för att inte inse att cost-benefit-analyser på kriminalpolitikens område principiellt skiljer sig markant från sådana analyser inom områden som trafiksektorn, miljöområdet eller folkhälsan, då insatser på de senare områdena inte medför samma typ av ingripande, och i många fall svåra konsekvenser för individer, som åtgärder inom kriminalpolitiken gör.

För det första kritiserar Cohen med kollegor för att i sina analyser medvetet bortse från de kostnader av brott som drabbar förövarna och deras anhöriga. Tonry menar att människor som åtalas och straffas också bär stora kostnader. Det handlar om direkta materiella kostnader (exempelvis juridiska kostnader, förlorade arbetsinkomster, minskade anställningsutsikter och förkortad förväntad livslängd), indirekta materiella kostnader (som ökade samhällliga kostnader för ekonomiskt stöd till fångarnas anhöriga, minskad levnadsstandard för de straffades hushåll samt ökad risk för separationer) samt immateriella kostnader ("smärta och lidande" förknippat med tiden i anstalt eller under övervakning samt psykiska påfrestningar för de straffades anhöriga). Tonry uppger att han vid ett tillfälle frågat Cohen om varför han i sina modeller negligerat de intagnas och deras anhörigas kostnader och då fått till svar: "Prisoners brought it on themselves" (Tonry 2015, s. 662). Med en parallell till hälsoekonomin anför Tonry att inom denna skulle en liknande tankegång ses som ett bisarrt argument för att exkludera kostnaderna för individer av exempelvis tobaksrökning eller överdriven mat- eller alkoholkonsumtion ur cost-benefit-kalkyler. Sådana kostnader är även de i mer eller mindre grad resultatet av individernas egna dåliga val,

²² Tonry refererar främst till Cohen (1988, 2005) och Miller m.fl. (1996).

²³ Enligt Tonry gav den typ av kostnadsuppskattningar som genomfördes i studierna av Cohen m.fl. implicit stöd till straffskärpande åtgärder eftersom de visade på att kostnaderna för brottsligheten översteg kostnaderna för fängelse. Han anger att Cohens mål var att bedöma kostnadseffektiviteten hos straffpolitiken och att det finns exempel på att uppgifterna användes för att motivera utbyggnad av fängelser och skärpningar av straffen. Något som ledde till en överrepresentation i fängelserna av etniska minoritetsgrupper som ofta var ekonomiskt och socialt missgynnade.

men kostnaderna blir inte mindre reella för det. Tonry ser Cohens inställning som en reflektion av det politiska klimat på kriminalpolitikens område (med hårdare tag och straffskärpningar) som rådde vid tidpunkten för Cohens tidiga undersökningar.

För det andra kritiserar Cohen med kollegor för att de metoder som använts kraftigt överdriver kostnaderna för brottsoffren. När det gäller användningen av ”jury awards” för att sätta monetära värden på lidande och smärta framför Tonry bland annat att denna metod av olika anledningar alstrar icke-representativa uppskattningar av kostnader för brott.²⁴ Vidare menar han att uppskattningarna i Miller m.fl. (1996) av kostnaderna för offren när det gäller våldtäkt och sexuella övergrepp är överdrivna. Bland annat eftersom dessa brott slagits samman i en gemensam kategori, som en senare undersökning visat till stor del kan antas ha utgjorts av övergreppen, samt att kategorin även innehöll försöksbrott och icke anmälda brott som kan antas tendera vara av mindre allvarlig art.²⁵ Ändå tillämpades kostnadsuppgifter härledda från ”jury awards” på samtliga dessa brott.

Angående ”willingness-to-pay”-metoden att genom frågeundersökningar skatta betalningsviljan för att undvika brott instämmer Tonry i den kritik Domínguez och Raphael formulerat. Han tillägger att undersökningar visat att befolkningen i allmänhet har låg kunskap om befintliga brottsnivåer liksom straffskalor, vilket gör det svårt att tro att de tillfrågade kan sätta genomtänkta siffror på hur mycket de är beredda att betala.²⁶ Dessutom är frågorna hypotetiska och svaren till intet förpliktigande. Sådana studier kan eventuellt ha ett värde som mått på allmänhetens värdering av sociala problem men bör inte ligga till grund för avgörande beslut på kriminalpolitikens område. Angående VSL-

²⁴ Tonry anför att för de våldsbrott som tas upp i civilrättsmål riktas stämningsansökan ofta inte mot förövarna utan mot välsituerade ägare av kommersiella fastigheter – ofta hotell och köpcentrum i vilka brotten ägt rum – och dessa aktörers försäkringsbolag. Han menar vidare att inte många förövare har tillgångar eller skadeförsäkring vilket innebär att de fall som tas upp inte är representativa för brottsligheten. Få brottsoffer har råd att betala advokatkostnaderna ur egen ficka, vilket medför att de måste anlita advokater som endast ersätts om de vinner fallet. De enda fall som är värda att ta upp är därmed sådana där det finns en klar chans att vinna. Vilket normalt kräver ett ”ovanligt sympatiskt brottsoffer, ett särskilt avskryvart brott samt en rik eller välförsäkrad motpart”. Tonry pekar också på att i kontrast till de i regel allvarliga brott som tas upp i civilrättsmål är det för de flesta brottstyper många brott som inte polisanmäls på grund av att de inte fullbordats, den drabbade anser händelsen vara mindre allvarlig eller att brottet begås av någon som offret inte vill ska åtalas. För många anmälda brott vidtas dessutom inga åtgärder alls av polisen eftersom de anses vara för obetydliga att lägga resurser på (Tonry 2015, s. 663).

²⁵ Man byggde analysen på uppgifter från offerundersökningar (ibid, s. 663f).

²⁶ Tonry menar att det är som att fråga respondenterna om de är beredda att betala 100 dollar för att minska förekomsten av blindtarmsinflammation med 2 procent (ibid., s. 666).

estimat påpekar Tonry att de saknar relevans för 99,99 procent av brottsligheten och noterar den stora variation som föreligger i litteraturen. Tonry utesluter inte att sådana uppskattningar (eller genomsnitt av uppskattningar) kan ha ett visst värde som ”råmaterial” för att utveckla skattningsmetoder och även att de i vissa avseenden kan tänkas ha policyrelevans. Men han kan inte se något trovärdigt argument för att sådana uppskattningar ska utgöra utgångspunkt för kriminalpolitiska beslut som drastisk påverkar människors liv.

Tonry menar att de enorma belopp för kostnaderna för mord och våldtäkt som beräknats av de tre inflytelserika studier som Domínguez och Raphael redogör för innebär att nästan vilket program som helst som lyckas hävda att det sannolikt har förhindrat mord eller våldtäkt kan komma att bedömas vara kostnadseffektivt. De stora summorna för dessa brott har en snedvridande effekt på analyserna. Ett program som exempelvis bedöms vara kostnadseffektivt uteslutande på grund av att tre mord avvärdades, men som inte skulle vara kostnadseffektivt om dessa mord inte ingick i analysen, är bara lyckat i artificiell mening, enligt Tonry. Han anser att det väsentliga är att få veta den genomsnittliga effekten för programdeltagarna, oberoende av förekomsten av ett fåtal extremvärden som påverkar resultatet. Tonry påpekar också att då många utvärderingar av brottsförebyggande program använt just kostnadsuppgifterna i Cohen med kollegors studier har det även snedvridit resultaten i dessa utvärderingar, inklusive dem som utförts vid det respekterade Washington Institute on Public Policy (WSIPP).

Tonrys slutsats är att han möjligen kan se en användning av cost-benefit-analyser för att rangordna olika typer av insatser vid strategiska beslut om införandet av sådana, men då med det centrala förbehållet att analyserna innehåller trovärdiga uppskattningar av kostnaderna för brott, vilket de inte gör med dagens metoder. Cost-benefit-analyser bör om de ska användas antagligen begränsas till att gälla materiella kostnader. Om tillförlitliga metoder för att mäta brottsoffrens immateriella kostnader skulle komma att utarbetas, ska de endast användas om motsvarande metoder utvecklas för att mäta förövarnas och deras anhörigas immateriella kostnader. Det bästa enligt Tonry är dock att helt överge tanken på att uppskatta brottsoffrens immateriella kostnader och att upphöra att använda cost-benefit-analyser baserade på immateriella kostnader vid studier av kriminalpolitiska åtgärder, vilket är en ideologisk kvarleva från en specifik historisk tidsepok.

De refererade texterna åskådliggör och utgör exempel ur litteraturen på att ämnet inte är okontroversiellt. Inte minst den sistnämnda artikeln av Tonry. Eftersom han kritiserar i synnerhet Cohen skulle det vara intressant att läsa en replik av denne. Det

ska dock nämnas att i Cohen (2005, s. 38ff) bemöter Cohen den kritik som riktats av Zimring och Hawkins (1995) – vilkas kritik i fler avseenden liknar den som Tonry framför – mot sin metod att mäta kostnader för brott. Samt att Cohen och Bowles faktiskt inkluderar ”offender costs” i sin tablå över potentiella kostnader (Cohen och Bowles 2010, s. 149). I Cohen och Bowles (2010, s. 154f) försvaras användningen av ”jury awards” för att mäta kostnader för smärta och lidande för brottsoffer.

Utländsk forskning om kostnader för brott

Internationellt sett har det gjorts en rad analyser och uppskattningar på området, med olika fokus, perspektiv och metoder. Med exempel ur litteraturen beskrivs i den följande framställningen uppskattningar av de ekonomiska och sociala kostnaderna för brott och resultat från studier på området. Tonvikten ligger på forskning från den anglosaxiska sfären, men även exempel på studier från andra länder tas upp. I kapitlet ges först en redogörelse för studier som främst fokuserat på att uppskatta de samlade kostnaderna för brott, totalt eller för vissa brottstyper. Därefter följer en översikt av litteratur om de ekonomiska fördelarna med brottsförebyggande åtgärder.

Kostnader för brott i olika länder

Ett antal vetenskapliga artiklar eller böcker innehåller översikter av studier kring kostnader för brott eller för våld mer generellt.²⁷ Här följer en beskrivning av en sådan litteraturöversikt av kostnaden för brott.

En systematisk litteraturöversikt

En systematisk översikt av resultat från olika undersökningar om samhälleliga kostnader för brott ges av Wickramasekera m.fl. (2015). Författarna fokuserade på studier som kvantifierade kostnaden för brott. De utslöt studier som framför allt rapporterade kvalitativa data samt litteraturöversikter, policydokument och studier som endast diskuterat metodfrågor kring kostnaden för brott. Vidare utslöts ekonomiska utvärderingsstudier av brottsförebyggande insatser. Dessutom utslöts studier som endast tog upp kostnader av ungdomsbrottslighet då fokus för granskningen

²⁷ Till exempel Soares (2015), Chalfin (2013), Waters m.fl. (2012).

var att bedöma kostnader som orsakas av vuxna.²⁸ Författarna avgränsade sökningen av studier i den systematiska översikten till sådana som var publicerade mellan åren 1996 och 2013. Endast studier som publicerats på engelska ingick i analysen. Studier som inte utförts i höginkomstländer uteslöts också då målet var att identifiera resultat som är relevanta för Storbritannien.

Studier som hittades vid sökningen

Den initiala sökningen i databaserna efter studier gav över 8 000 träffar. Av de 21 studier som slutligen ingick i översikten var sju från USA, sex gällde Storbritannien, fem var från Australien och en vardera var från Polen, Kanada respektive Nya Zeeland. Enligt författarna beräknade fjorton av studierna bredare samhällskostnader av brottslighet²⁹ medan färre fokuserade specifikt på kostnader för brottsoffer.³⁰ Utöver dessa var det en studie som beräknade kostnader orsakade av karriärbrottslingar, definierade som personer som ofta begått brott som ungdomar och som fortsatt att begå mer allvarliga brott som vuxna.³¹ Majoriteten av studierna utnyttjade hela befolkningen i landet för att uppskatta kostnaden för brottslighet men sju studier använde delurval av offer, psykiatriska vårdgivare eller av brottslingar som studiekoort. Studier med ett samhällsperspektiv utnyttjade en kombination av nationella databaser, intervjudata, uppgifter från tidigare studier, brottsskadeersättnings utdömda av domstolar ("jury awards") och surveydata för att uppskatta kostnaden för brott. Majoriteten av de studier som uteslutande fokuserade på offer-

²⁸ Författarna menar att litteraturen pekar på att de kostnader som orsakas av vuxna skiljer sig åt jämfört med ungdomar, då de typer av brott som ungdomar begå i allmänhet tenderar att vara mindre allvarliga och att ungdomar inte får fängelsestraff. De åtgärder som riktas till vuxna respektive ungdomar tenderar att skilja sig avsevärt. Till exempel är påföljdssystemet i allmänhet inriktat på rehabilitering när det gäller ungdomar medan för vuxna är systemet normalt inriktat på straff, och kostnaderna för dessa olika interventioner varierar kraftigt. Därför bestämde författarna sig för att fokusera på kostnaderna för vuxnas brottslighet.

²⁹ I författarnas översiktstabeller (2 och 3) av dessa studier ingick följande: Från USA: Anderson 2012, Roman 2010, McCollister m.fl. 2010, DeLisi m.fl. 2010, DeLisi och Gatling 2003, Miller m.fl. 1996. Från Australien: Russel (Smyth) 2011, Rollings 2008, Mayhew 2003a, Walker 1997. Från Storbritannien: Dubourg m.fl. 2005, Brand och Price 2000. Från Nya Zeeland: Roper och Thompson 2006. Från Polen: Czabanski 2009. Det kan påpekas att studien av Russel (Smyth) 2011 refereras i artikeln av Wickramasekera m.fl. som "Russell 2011", men författaren heter Russell i förnamn och Smyth i efternamn. Studien av Miller m.fl. (1996) ingår i översiktstabellerna för de studier som enligt författarna redovisar bredare samhällskostnader, fast den fokuserar i huvudsak på kostnader för brottsoffer (för vissa typer av brott), som medicinska kostnader, förlorad arbetsinkomst, kostnader för verksamhet som ger stöd till brottsoffer, förlorad eller förstörd egendom samt immateriella kostnader.

³⁰ Dessa var följande: Från USA: Cohen och Miller 1998. Från Storbritannien: Ambrey m.fl. 2013, Atkinson m.fl. 2005, Dolan m.fl. 2005, Dolan och Peasgood 2007. Från Kanada: Leung 2004.

³¹ Piquero, Jennings och Farrington (2013).

perspektiv använde huvudsakligen intervju- och surveydata för att beräkna kostnader.

Olika typer av kostnader och metoder

De studier som uppskattade samhälleliga kostnader för brott redovisade olika brottskategorier för att beräkna den totala kostnaden. Brottskategorierna sträckte sig över olika brott mot individer och hushåll till brott mot kommersiell och offentlig sektor. För varje brottskategori uppskattade de flesta studier direkta, indirekta och immateriella kostnader för att härleda den totala kostnaden per kategori. De flesta studier presenterade emellertid inte dessa kostnadsklassificeringar separat, utan redovisade en sammanlagd total kostnad per varje brottskategori. Endast en studie uppdelade dessa kostnadstyper i den ursprungliga artikeln (McCollister m.fl. 2010). Wickramasekera m.fl. uppger att de trots detta kunde härleda direkta, indirekta och immateriella kostnader för fem ytterligare studier med hjälp av uppgifter i de ursprungliga artiklarna.³² Den vanligast rapporterade kategorin av direkta kostnader var sjukvårdskostnader för brottsoffer för sjukhusvistelse och medicinsk behandling, men kostnader för behandling av psykiska besvär ("mental health treatment") var inte inkluderade. Övriga direkta kostnader inkluderade förlust av egendom, kostnader kopplade till det straffrättsliga systemet, kostnader sammanhängande med brottsofferstöd (t.ex. skyddsåtgärder för utsatta barn), säkerhetsbranschen och kostnader för försäkringsadministration. Studier som fokuserade på ett bredare samhällsperspektiv omfattade dessutom indirekta kostnader som förlorad produktivitet och värdet av volontärtid samt immateriella kostnader.

Studierna använde flera metoder för att fastställa immateriella kostnader. Några använde "jury awards" för att bestämma brottsoffrens ekonomiska kompensation för smärta, lidande och förlorad livskvalitet (McCollister m.fl. 2010, Miller m.fl. 1996). Andra använde "willingness-to-pay" eller "contingent valuation"-metoder³³ för att härleda immateriella kostnader (Ambrey m.fl. 2013, Mayhew 2003a). Som nämnts ovan går dessa metoder ut på att be individer att uppskatta hur mycket pengar de skulle vara villiga att betala för att minska brottsligheten, och de anses användbara för att värdera icke-marknadsprodukter som smärta och lidande. Exempelvis användes i en studie enkäter som samlats in av den brittiska avdelningen för miljö, transport och regioner där respondenterna blev ombedda att uppge hur mycket de var villiga att betala för 10 procents riskre-

³² Författarna redogör inte i detalj för hur de gick tillväga i fråga om detta.

³³ Se t.ex. Kinell och Söderqvist (2011) för svenska termer.

duktion av dödliga trafikolyckor (Brand och Price, 2000). Andra metoder såsom kvalitetsjusterade levnadsår (QALY-metoden) användes också för att mäta immateriella kostnader (Dolan m.fl., 2005, Dubourg m.fl. 2005).³⁴ Vissa studier mätte QALY-förlusten till följd av rädsla för brott och med hänsyn till hur länge individen var i det tillståndet (Dolan och Peasgood, 2007).

Resultat från studierna

Wickramasekera m.fl. presenterar i tabellform översikter av resultaten från de fjorton studierna som uppskattat samhällliga kostnader för brott. I tabellerna redovisas såväl uppskattningarna av den totala kostnaden för brott som kostnader för olika brottstyper, uppdelade på direkta kostnader, indirekta kostnader samt immateriella kostnader för varje brottstyp.³⁵ Tabellerna återges här i bilaga 1 och 2. Brottstyperna var mord och dråp, misshandel, sexuellt övergrepp, våldtäkt, rån, inbrott, inbrott ej i bostad, stöld, stöld av motorfordon, stöld ur motorfordon, stöld från affär, anlagd brand, narkotikabrott, bedrägeri och förskingring, vandalism samt allvarligt trafikbrott. Det skiftade mellan studierna hur många och vilka av brottstyperna som ingick. Samtliga studier inkluderade dock rån och inbrott. Författarna kommenterar resultaten för varje brottstyp och anger i hur många av studierna som brottet var inkluderat, brottstypens genomsnittliga kostnadsandel av den totala kostnaden för brott bland de studier där brottstypen ingick, samt ger exempel på skillnader i resultaten mellan studierna. Genomgående är att resultaten varierade stort. Exempelvis uppgavs mord stå för 95 procent av den totala kostnaden för brott i en studie medan de stod för 2 procent i en annan. Motsvarande siffror för misshandel varierade mellan 1 och 30, för inbrott mellan 0,06 och 19 och för bedrägeri mellan 0,1 och 38 procent. Av de 21 studier som inkluderades i översikten beräknade tio studier den totala kostnaden för brott.

Störst kostnader i USA

Den största kostnaden för brottslighet rapporterades konsekvent från studierna i USA, vilket knappast förvånar då det är det folkrikaste landet av de länder som berörs i översikten. Författarna påpekar emellertid att de totala kostnadsberäkningarna varierade avsevärt mellan olika studier inom varje land. Till exempel rapporterade fyra studier från Australien uppskattningar som gick

³⁴ Om QALY se t.ex. (SBU 2011), <http://www.sbu.se/sv/publikationer/vetenskap-praxis/vetenskap-och-praxis/maximal-nytta--men-inte-till-varje-pris/>. "I det hälsoekonomiska standardmättet QALY (kvalitetsjusterade levnadsår) viktas varje levnadsår med ett index för livskvalitet. Indexvärdet ligger mellan 0 och 1, där 1 innebär full hälsa och 0 är död. Ett levnadsår i full hälsa räknas som 1 QALY, medan ett levnadsår med lägre livskvalitet räknas som till exempel 0,8 QALY." (ibid.).

³⁵ Kostnadsuppgifterna i de olika studierna justerades inte för inflation utan i stället presenterades kostnadsår (och valuta) för respektive studie.

från 9 miljarder till 35 miljarder australiensiska dollar. Två studier från Storbritannien redovisade kostnadsuppskattningar som låg på 36 miljarder respektive 60 miljarder pund. Och de totala kostnadsberäkningarna för USA varierade mellan 450 miljarder och 3 200 miljarder dollar. Resultaten visade sammanfattningsvis enligt författarna att skattningarna av de totala kostnaderna för brottslighet varierade avsevärt mellan studierna. Det var också väsentligt olika kostnadsuppskattningar för varje brottstyp. Genomsnittligt sett för studierna sammantaget var emellertid mord rankat som den mest kostsamma lagöverträdelsen följt av narkotikabrott, bedrägeri, sexuella övergrepp, misshandel och allvarliga trafikbrott som vardera stod för mer än 9 procent av den totala kostnaden för brott. Brottskategorier som omfattade våld mot person som mord, misshandel och sexuella övergrepp var alla förknippade med högre immateriella kostnader än brott utan sådant våldsinslag.³⁶

Författarnas synpunkter på resultaten

Författarna påpekar i den avslutande diskussionen att det är svårt att exakt bestämma vad som orsakar den stora variationen i kostnadsuppskattningarna. Men de menar att det kan finnas flera tänkbara skäl. Det kan bero på året då studien genomfördes, inflationen, förändringar i enhetskostnader (vad ett givet brott inom en viss brottstyp kostar), underrapportering av brott, förändringar i brottstrender och skillnader i metoderna för att beräkna kostnaderna. Exempelvis nämns att den senare av de två brittiska studierna angav att den totala kostnaden för motorfordonstillgrepp minskat mellan mätillfällena delvis på grund av att enhetskostnaden för ett sådant brott minskat. När det gäller underrapportering tar författarna upp att de studier som utgår från registrerad brottslighet ger konservativa skattningar. För att korrigera för detta används multiplikatorer (som ofta baseras på offerundersökningar) för att räkna upp antalet brott. Författarna pekar på att i vissa studier hämtas dessa uppgifter från undersökningar i andra länder, exempelvis använde en australiensisk studie uppgifter från en brittisk studie för detta ändamål, vilket gör att resultaten måste tolkas försiktigt då det inte är säkert att uppgifter från ett land är generaliserbara till ett annat. Ett annat problem som författarna tar upp är att de totala kostnadsupp-

³⁶ Utöver studierna i översiktstabellerna redovisar författarna i text huvudresultaten från en del studier som enbart fokuserade på kostnader för brottsoffer och de metoder som användes för detta ändamål (i huvudsak willingness-to-pay- och QALY-metoder). I många av studierna uppskattades dessa kostnader vara avsevärda. De redogör även för huvudresultatet i en studie av Piquero m.fl. (2013) som visade kostnaden för olika grupper av brottslingar med olika brottsintensitet och brottskarriärer (exempelvis "high rate chronic offenders" och "low-rate chronic offenders"). Gruppen "high-rate chronic offenders" åsamkade samhället de största kostnaderna. En manlig person i denna grupp angavs kosta varje brittisk medborgare i genomsnitt 742 pund under sin kriminella karriär.

skattningarna påverkas av vilka brottstyper som ingår i analysen och att det varierar mellan olika studier i fråga om vilka brott som inkluderas. Dessutom skiljer sig definitionerna av de brottstyper som studeras åt mellan studierna, exempelvis vad gäller våldtäkt, vilket påverkar jämförbarheten.

Svårigheter att mäta immateriella kostnader

Författarna framför att medan direkta kostnader är relativt enkla att beräkna, kräver immateriella kostnader som rädsla, smärta och lidande ett mer invecklat tillvägagångssätt såsom ”jury awards”, ”willingness-to-pay” (WTP) respektive QALY-metoden. Emellertid har metoderna visat sig ge olika utfall enligt Wickramasekera m.fl. Till exempel fördubblades kostnaden för mord uppskattat med WTP (DeLisi m.fl. 2010) jämfört med ”jury awards”-ansatsen (McCollister m.fl. 2010, Roman 2010). Vidare har alla dessa metoder sina begränsningar. Exempelvis har vissa författare kritiserat ”jury awards”-metoden eftersom det blåser upp värdet av smärta och lidande, och därmed leder till överskattning av immateriella kostnader (Zimring och Hawkins, 1995). Dessutom kan denna metod inte antas vara tillämplig för alla brott. WTP-metoden har i sin tur kritiserats då de angivna preferenserna starkt beror på urvalet deltagare i undersökningen och hur frågorna formuleras (Dolan m.fl. 2005). Till exempel använde Brand och Price (2000) WTP-beräkningar för att mäta emotionell och fysisk kostnad för brottslighet utifrån en undersökning om risk för vägtrafikolyckor. På grund av skillnaderna i sammanhang kan dessa WTP-beräkningar dock inte enkelt generaliseras till att uppskatta kostnader för brott. Vidare har också värdet av QALY-metoden ifrågasatts, eftersom precisionen i detta tillvägagångssätt i stor utsträckning baseras på tillförlitligheten i de antaganden som författarna gör om människors hälsotillstånd. Om en svarande till exempel uppgav att de var ”lite rädda” för att falla offer för brott, antog Dolan och Peasgood (2007) att respondenten skulle befinna sig i det ”måttligt ängsliga” hälsotillståndet i en timme. Eftersom de uppskattade hälsoförlusterna beror på giltigheten i författarnas antaganden, måste dessa antaganden testas för att bedöma tillförlitligheten (Farrall och Gadd 2004). Dessa olika tekniker med varierande grad av styrkor och begränsningar ger heterogena kostnadsberäkningar och kan sannolikt förklara viss del av variationen i den totala kostnadsuppskattningen mellan studier, menar Wickramasekera m.fl.

Författarna menar avslutningsvis att resultaten från den systematiska översikten lyfter fram behovet av enhetliga definitioner av brottskategorier och standardiserade metoder i resultatredovisningar så att läsarna tydligt informeras om vad som inkluderades för att härleda de uppskattade kostnaderna. De efterfrågar också

mer aktuella studier med uppdaterade uppgifter.³⁷ Slutligen påpekar författarna att samtliga studier som ingick i översikten endast redovisade punkttestimat av kostnadsuppskattningarna och inte presenterade några konfidensintervall kring dessa, vilket skulle vara önskvärt för att underlätta tolkningen av resultaten.

Kommentar till översikten av Wickramasekera med flera

Översikten av Wickramasekera m fl. är intressant genom att den åskådliggör den betydande variation i resultaten som föreligger inom detta fält. Samtidigt är det naturligtvis orimligt att inte förvänta sig någon variation med tanke på att förhållandena kan skilja sig åt mellan tidpunkter, länder, mätmetoder samt att olikartade definitioner av brottskategorier kan antas ge olika utfall. Att USA konsekvent låg högst i uppskattningarna av kostnaderna av den totala brottsligheten är som nämnts inte heller överraskande eftersom det är det folkrikaste landet av de länder som ingick i översikten. Här vore det på sin plats med uppgifter om kostnaden per brott, per invånare eller skattebetalare, justerat för inflation och olika valutors värde för att underlätta jämförelser.³⁸ Författarna efterlyser i diskussionen mer standardiserade metoder på området. Vilken metod och vilka definitioner som lämpligast bör användas ger artikeln dock inte svar på. En annan sak som väcker funderingar är att det i vissa avseenden är något oklart hur författarna gick till väga för att dela in kostnaderna i studierna i de övergripande kategorierna direkta, indirekta och immateriella kostnader. Det vore önskvärt med mer information kring hur mycket det skiljer sig i fråga om vilka poster som ingår i dessa övergripande kategorier från studie till studie. Inte minst i fråga om kategorin ”direkta kostnader” som författarna tycks mena är ”relativt enkel” att beräkna. Slutligen är det synd att författarna inte anger i tabellerna eller i löptexten vilka av studierna (om några) som enbart utgick från det registrerade antalet brott respektive vilka som justerade denna siffra i syfte att skatta det faktiska antalet brott, samt vilken metod och källa man då använt. Nu lämnas läsaren i ovisshet kring dessa frågor.

En studie innehållande en internationell översikt samt kostnadsuppskattningar för vissa brott i Tyskland

Ett ytterligare exempel på en undersökning som innehåller en översikt av resultat från studier som undersökt kostnaden för

³⁷ Författarna anger att resultaten av översikten kommer att tillämpas för att genomföra en kostnads-nyttöanalys av ”care farms” jämfört med samhällstjänst för vuxna brottslingar i Storbritannien. De brittiska undersökningarna är därför värdefulla i sammanhanget. Men då den senaste studien genomfördes 2005 är det osäkert i vilken grad dess uppgifter är relevanta i dag.

³⁸ För några studier anges genomsnittlig kostnad per brott men inte genomgående för alla.

brott är en studie från Tyskland (Glaubitz m.fl. 2016). I artikeln ges en översikt av resultat från sammanlagt 13 studier från USA, Australien, Nya Zeeland och Storbritannien som uppskattat kostnaden för olika typer av brott.³⁹ Flera av studierna (sju stycken)⁴⁰ är samma studier som redovisas i översikten av Wickramasekera m.fl. (2015). Men till skillnad från denna redovisar studien av Glaubitz m.fl. resultaten i form av den genomsnittliga kostnaden per brott och dessutom omräknat i euro och i 2014 års priser vilket underlättar jämförelser (författarnas tabell som visar resultatet återges i bilaga 3). I tabellen visas de skattade kostnaderna för mord, rån, misshandel med mera, men det skiljer sig mellan studierna vilka brott som ingår. Resultaten skiljer sig stort från studie till studie. Den uppskattade kostnaden för ett rån varierar exempelvis enligt författarna⁴¹ mellan 1 910 och 226 481 euro, för en grov misshandel mellan 45 486 och 86 491 euro och för en stöld mellan 278 och 3 308 euro (Glaubitz m.fl. 2016, s. 4).⁴² Det föreligger också variation mellan studier gjorda i samma land. Författarna diskuterar inte orsaker till skillnaderna närmare, mer än att de anger att det beror på kostnadsområdenas karaktär, vilka metodologiska tillvägagångssätt som använts och det tidsintervall som tas i beaktande vid beräkning av kostnaderna.

Artikeln huvudsakliga syfte var att beräkna kostnaderna för vissa brottstyper i Tyskland. Brotten var rån, grov misshandel, stöld samt skadegörelse, vilket enligt författarna utgör typiska ungdomsbrott. Analysen gällde polisanmälda brott. Studien utgick från olika källor, och i kostnadsposterna ingick kostnader för säkerhetsåtgärder, hälsovårdskostnader och skadeersättning, förluster i produktivitet, materiella skador, kostnader för polisutredningar, åtal och frihetsberövande, men inte immateriella kostnader (som förlust i livskvalitet). Den totala genomsnitt-

³⁹ Uppdelat på olika länder ingick följande studier: USA: Aas m.fl. (2001), Cohen (1988), Cohen m.fl. (2004), Miller m.fl. (1993), Miller m.fl. (1996), Rajkumar och French (1997), McCollister m.fl. (2010), Cohen m.fl. (2010). Australien: Mayhew (2003), Rollings (2008). Nya Zeeland: Roper och Thompson (2006). Storbritannien: Brand och Price (2000), Dubourg m.fl. (2005). Studien av Cohen m.fl. (2010) innehåller både en top-down- och en bottom-up-uppskattning av kostnader för brott och förekommer därför två gånger i översiktstabellen av Glaubitz m.fl.

⁴⁰ Av dem som ingick i respektive artikels översiktstabell. Utöver dessa finns det flera andra studier som bägge artiklarna refererar till (t.ex. Cohen och Piquero 2009).

⁴¹ I tabellen i artikeln redovisas avrundade siffror medan författarna i texten anger de exakta uppgifterna.

⁴² Omräknat i svensk valuta motsvarar det att kostnaden för ett rån varierade mellan studierna från cirka 17 600 kr till 2 083 900 kr, en grov misshandel från 418 500 till 795 800 kr och en stöld från 2 600 till 30 400 kr (med växelkurs för det datum år 2014 som anges av Glaubitz m.fl. 2014, s. 7). Enligt tabellen i artikeln varierade kostnaden för ett mord mellan studierna från 1 552 500 till 9 758 900 euro, vilket motsvarar cirka 14 284 900 respektive 89 793 600 kr.

liga kostnaden för ett rån uppskattades till 7 558 euro, en grov misshandel 4 782 euro, en stöld 1 718 euro och en skadegörelse 1 093 euro.⁴³ Författarna angav att eftersom resultaten redovisade kostnaden per polisanmält brott kan de användas till utvärderingar av program där antalet polisanmälda brott för dessa brottstyper används som resultatvariabler.

Andra studier om kostnader för brott i olika länder

I en rad studier från olika länder har man uppskattat vad den totala brottsligheten eller vissa olika delar av brottsligheten i landet sammanlagt kostar. USA, Storbritannien, Australien och Kanada är länder där denna typ av undersökningar förekom jämförelsevis tidigt medan det i andra länder tycks vara relativt ovanligt med sådana studier som refereras i detta avsnitt.

Kostnaden för brottsligheten i England och Wales

De brittiska undersökningarna av Brand och Price (2000) och Dubourg m.fl. (2005), är studier som nämns både i översikten av Wickramasekera m.fl. (2015) och Glaubitz m.fl. (2016) och refereras även ofta i annan litteratur på området.⁴⁴ Studierna utgörs av rapporter utgivna av brittiska inrikesministeriet (Home Office). Författarna uppskattade främst kostnader för privatpersoner och hushåll, men det fanns också en del uppskattningar av kostnaderna för kommersiell och offentlig sektor.

Brand och Price delade in kostnaderna för brottslighet i tre kategorier: *kostnader som uppstod på grund av förväntad brottslighet*, *kostnader som var resultat av brott* och *kostnader som reaktion på brott* (kostnader för det straffrättsliga systemet). Kostnaderna delades också upp i skilda brottskategorier, så uppskattningarna möjliggjorde jämförelser mellan olika typer av brott. Kostnader som uppstått till följd av förväntad brottslighet bestod av säkerhetsutgifter (för lås, vakter m.m.) och försäkringsadministration. Konsekvenserna av brott omfattade stulen och skadad egendom, emotionell och fysisk påverkan på brottsoffer, förlorad arbetsinkomst, kostnader för brottsoffertjänster och hälso- och sjukvård. Kostnaden för reaktion på brott inkluderade kostnaderna för straffrättsystemet (polis, domstolar, fängelser och andra institutioner). Vissa kostnader beräknades inte på grund av brist på data även om de begreppsmässigt hörde till relevanta kategorier. Dessa var kostnader för mer subtila försik-

⁴³ I svensk valuta motsvarar det att den genomsnittliga kostnaden för ett rån uppskattades till cirka 69 500 kr, en grov misshandel till 44 000 kr, en stöld till 15 800 kr och en skadegörelse till 10 100 kr.

⁴⁴ I en litteraturoversikt av Marsh (2010) anges att av alla de brittiska studier som mätt immateriella kostnader för brottsoffer (ett femtontal) utgick samtliga från uppskattningarna i studien av Brand och Price (Marsh 2010, s. 18).

tighetsåtgärder, rädsla för brottslighet, offentliga utgifter för att förhindra och förebygga brott (kostnader på grund av förväntad brottslighet), försäkringsskador samt påverkan på offrens livskvalitet (kostnader som ett resultat av brott), vittnesutgifter, felaktiga domslut, kostnader för gärningsmannen och hans familj (kostnader som ett resultat av brott).

När det gäller att sätta siffror på kostnaderna användes olika metoder. Vissa uppgifter hämtades från marknaden, till exempel utgifter för säkerhetsutgifter eller försäkringsadministration. Kostnaderna för stulna varor byggde på resultat från en frågeundersökning (British Crime Survey). Uppskattningar av psykiska och fysiska kostnader för brott var i studien av Brand och Price baserade på betalningsviljan för att undvika trafikolyckor som använts av ett annat brittiskt ämbetsverk. I rapporten av Dubourg m.fl. beräknades i stället dessa kostnader med hjälp av kvalitetsjusterat levnadsår (QALY).

Bilstöld beräknades vara det dyraste egendomsbrottet, med en genomsnittlig kostnad på cirka 4 100 pund per händelse. Ett inbrott uppskattades kosta cirka 3 200 pund. För våldsbrotten var utgifterna avsevärt högre. En grov misshandel beräknades kosta 21 000 pund och ett mord cirka 1,4 miljoner pund. Den totala kostnaden för brott mot individer och hushåll i England och Wales bedömdes uppgå till 36,2 miljarder pund år 2003/04 (Dubourg m.fl. 2005).

Kostnaden för brottsligheten i Norge

Bakke (2011) redovisar i en rapport från norska Polihögskolan en uppskattning av kostnaderna för brott i Norge år 2009. Rapporten delade in resultaten i de övergripande områdena kostnader för förebyggande av kriminalitet (för samhället, näringslivet respektive privatpersoner), direkta kostnader av brottsligheten (uppdelat på olika brottstyper, kostnader för behandling av fysiska och psykiska skador, dödsfall till följd av brott, inkomstbortfall, brottsoffrens tidsåtgång, otrygghet i samhället) samt reaktionskostnader (kostnader för olika myndigheter inom rättsväsendet, andra myndigheter samt utgifter för försvarare vid brottmål).

Bakke byggde sin analys på en mängd olika antaganden och uppgifter från en rad källor som han resonerade kring.⁴⁵ Uppgifter om brottsligheten utgick från polisens anmälningsregister.⁴⁶ Kostnader för narkotika- och trafikbrott ingick inte i beräkningarna. Slutsumman för den studerade brottsligheten landade på cirka 88 miljarder norska kronor per år, vilket uppgavs motsvara en kostnad på i genomsnitt 21 000–22 000 kronor per invånare 16 år och äldre. Det kan vara intressant att notera att när det gäller kostnader för olika typer av brott utgjorde ”Skatte- och avgiftsbedragerier” den största kostnadsposten –20 miljarder kronor (Bakke 2011, s. 12). I kostnaden för de olika brottstyperna ingår de belopp som betalas via skattsedeln, kostnader för försäkring, samt egna utgifter för förebyggande åtgärder och förluster i samband med brott. Författaren påpekade att resultaten bör ses som en minimiskattning av kostnaderna för brott och att uppskattningarna innehåller osäkerheter, vilket gör det angeläget med mer forskning. Utöver skattningarna av de totala kostnaderna för brottsligheten innehåller rapporten även en specialstudie av brottsoffers kostnader för stöldbrott, baserat på ett urval polisanmälningar.

Kostnaden för brottsligheten i Polen

Czabański (2009) genomförde en studie om kostnaderna för brott i Polen år 2003. För att skatta antalet begångna brott utgick han från uppgifter från en offerundersökning⁴⁷ samt från kriminalstatistiken när det gällde dödligt våld. Punkttestimat från en polsk ”willingness to pay”-studie⁴⁸ användes för att beräkna kostnaderna för dödligt våld medan för kostnaderna för andra våldsbrott utnyttjades QALY-estimat från en engelsk studie (Dolan 2005) vilken baserade sina uppskattningar av QALY-förlusten för olika vålds- och sexualbrott på skadepro-

⁴⁵ Exempelvis utgick Bakke, när det gäller uppskattningen av kostnaden för otrygghet i samhället, från en brittisk frågeundersökning. Denna visade att på en fråga om vad som skulle kunna bidra till att minska oron för brott, var det en majoritet av de svarande (60 procent) som angav att det som skulle reducera oron mest var förekomsten av fler fotpatrullerande poliser. Efter att ha redovisat detta resultat gör Bakke ett antagande om att ”Hvis vi tenker at alle over 15 år ville være villige til å ofre en halv dagslønn, eller tre timelønner, for å slippe denne uroen så tar vi neppe for hardt i. Det betyr at vi verdsetter den uroen vi har til tre milliarder kroner”. Summan på tre miljarder baserades i sin tur på statistik över antalet personer över 15 år i befolkningen och den genomsnittliga timlönen (Bakke 2011, s. 74). När det gäller kostnaden för dödsfall tycks siffran vara baserad på uppgifter från norsk förvaltning (”Statens Vegvesen”) om det skattade värdet för ett statistiskt liv (Bakke 2011, s. 36 samt s. 66).

⁴⁶ I vissa fall görs beräkningar i rapporten där antalet anmälda brott uppges ha räknats upp med hjälp av uppgifter från frågeundersökningar (se t.ex. Bakke 2011, s. 66).

⁴⁷ The International Crime Victim Survey (ICVS) (Czabański 2009).

⁴⁸ Den studien genomfördes inom ett program för att reducera luftföroreningar för att minska dödligheten (ibid., s. 331).

filen för sådana brott enligt British Crime Survey. Kostnaderna för egendomsbrott kom från offerundersökningen härlett från de brottsutsatta individernas uppgifter om värdet av det stulna. Uppgifterna gällde inte förluster för företag eller myndigheter. Czabański uppskattade vidare genom olika antaganden och beräkningar kostnaderna för rättsväsendet för de typer av brott som ingick i offerundersökningen samt för dödligt våld. Den totala kostnaden för dessa brott uppgick till cirka 22,4 miljarder Zloty vilket motsvarade cirka 5,8 miljarder euro år 2003. Den största andelen av de totala kostnaderna gällde dödligt våld följt av andra våldsbrott inklusive rån. Egendomsbrotten var flest till antalet men stod endast för 15 procent av de totala kostnaderna. Brottsoffrens kostnader översteg kraftigt utgifterna för rättsväsendet. Czabański gjorde slutligen en skattning av kostnaderna för den totala brottsligheten i landet, inklusive brott som inte ingick i offerundersökningen och landade då på 42,9 miljarder Zloty (cirka 11 miljarder euro). Det motsvarade 5,1 procent av BNP. Czabańskis rekommendation var att mer resurser bör tilldelas bekämpning av våldsbrott då dessa står för en stor del av de totala kostnaderna.

Kostnaden för brottsligheten i Ungern

En studie från Ungern uppskattade utifrån uppgifter från kriminalstatistik, en offerundersökning, försäkringsbolag och andra källor de sociala kostnaderna till följd av skador av brott (värdet av förlorad egendom och personskador) under år 2009 till totalt cirka 2,17 miljarder dollar (1,6 miljarder euro).⁴⁹ När detta belopp adderades med kostnaden för brottsbekämpning (rättsväsende och brottsförebyggande åtgärder) på 1,63 miljarder dollar, uppgick den totala summan till 3,8 miljarder dollar (Kerezi m.fl. 2011).

Kostnaden för brottsligheten i Italien

En studie av Detotto och Vannini (2010) studerade kostnaden för brott i Italien år 2006 genom att koncentrera sig på en delmängd brottstyper vilka täckte 64 procent av den totala brottsligheten. De brott som ingick i analysen räknades där så var möjligt upp med hjälp av uppgifter från en nationell offerundersökning samt andra inhemska datakällor av en mängd olika slag. Författarna följde den indelning som föreslagits av Brand and Price (2000): kostnader till följd av förväntningar på att drabbas av brott (som alarm, kassaskåp och försäkringskostnader), konsekvenser av

⁴⁹ Författarna redovisade även en summa på cirka en miljard dollar som de uppskattade att brottslingarna tillskansat sig. Drogs detta belopp bort från de sociala kostnaderna blev den sociala nettokostnaden för skador till följd av brott 1,17 miljarder dollar.

brott (som värdet på stulna saker, skador och förlust av liv⁵⁰) samt reaktioner på brott (kostnader för polis, domstolar och fängelse).

Den största andelen av den skattade totala kostnaden för brott utgjordes av konsekvenser av brott (60,5 procent,) följt av reaktioner (27 procent) och förväntningar (12,5 procent), ett mönster som observerats även i andra liknande undersökningar. Studien särredovisade också resultat för specifika brottstyper (varav flera inte påträffats i undersökningarna från andra länder). Sett till den genomsnittliga kostnaden per brott var maffiarelaterat mord det mest kostsamma brottet, följt av icke-maffiarelaterat mord (3,3 respektive 2,7 miljoner euro). Den högre kostnaden för maffiarelaterat mord uppgavs orsakad av samhällets ”antimafia”-aktiviteter och nationella fonder för ersättning till maffians offer. Bankrån, prostitution, märkesförfalskning, stöld i bostad samt stöld av motorfordon låg alla över genomsnittet för kostnaden per brott medan olika gatubrott som väskryckning och fickstöld, som förväntat enligt författarna, hade låga värden. När det gäller den totala samhällskostnaden för olika typer av brott låg däremot märkesförfalskning och narkotikalangning högst (över 7 miljarder vardera).⁵¹ Den stora kostnaden för märkesförfalskning berodde enligt författarna på lägre vinster för företagen, medan utgifterna för samhällets reaktion på det brottet var små. För narkotikalangning låg merparten av kostnaderna i stället i kategorin konsekvenser av brott i form av kostnader för rehabilitering, hälsovård, produktivitetsförluster och narkotikarelaterade dödsfall. Den totala sociala kostnaden för den studerade brottsligheten sammantaget uppgick till cirka 38 miljarder euro, vilket motsvarade 2,6 procent av Italiens BNP.

Kostnader för brottsligheten i Australien respektive Kanada

I Australien har The Australian Institute of Criminology uppskattat kostnaden för brottsligheten i landet i en serie rapporter. Den totala kostnaden för brott år 2011 uppskattades till 47,5 miljarder australiensiska dollar (3,4 procent av BNP) (Smith m.fl. 2014).⁵² Det kan jämföras med Kanada, där den totala kostnaden för brott beräknades uppgå till 85,2 miljarder kanadensiska dollar år 2009 –cirka 5 procent av BNP (Easton m.fl. 2014).

⁵⁰ Det framgår inte av artikeln i detalj hur detta värde uppskattades.

⁵¹ Kostnader för inköp av narkotika ingick inte i beräkningarna då dessa ansågs bygga på frivilliga transaktioner.

⁵² Rollings (2008) uppskattade kostnaden för brott år 2005 att uppgå till 36 miljarder medan Mayhew (2003a, b) uppskattade denna kostnad för 2001 att vara cirka 32 miljarder australiensiska dollar.

Kostnaden för en kriminell karriär

En annan variant av studier analyserar vad brottsligheten under en kriminell karriär kostar. Här följer exempel baserade på longitudinella undersökningar från Storbritannien och USA.

Kriminaliteten hos ett antal pojkar och män från London upp till 50 års ålder

Raffan Gowar och Farrington (2013) har räknat på vad brotten som begåtts av individerna i "the Cambridge Study in Delinquent Development" kostat (en prospektiv studie som spänner över 40 år). I studien ingick män som bodde i ett arbetarklassområde i London i början på 1960-talet. Såväl uppgifter om individernas registrerade brottslighet som uppgifter från självrapportundersökningar bland deltagarna utnyttjades. Totalt 167 individer i undersökningen var dömda för brott, och enbart dessa kända brott beräknades tillsammans kosta samhället cirka 2 917 000 pund, angivet i 2010 års priser.⁵³ När det faktiska antalet brott, uppskattat från självrapportdata, inkluderades i analysen steg beloppen avsevärt. Studerades den självrapporterade brottsligheten hos individerna under den period de var mellan 10 och 50 år uppskattade författarna att de totala kostnaderna uppgick till 50 miljoner pund, vilket motsvarade 123 000 pund per individ.

I en annan studie analyserade även Piquero m.fl. (2013) brottsligheten hos deltagarna i ovan nämnda undersökning ur ett longitudinellt perspektiv. Men de studerade endast den registrerade brottsligheten hos deltagarna, från 10 till 50 års ålder. Med hjälp av en statistisk modell⁵⁴ urskildes fem grupper som uppvisade olika levnadsbanor ("trajectories") när det gällde graden av involvering i kriminalitet; från en grupp som inte registrerats för brott över huvud taget till en högaktiv grupp som begått många brott under större delen av sitt liv ("high rate chronics").⁵⁵ Kostnaderna för olika slags brott hämtades från tidigare studier utförda vid brittiska Home Office⁵⁶ och gällde kostnader till följd av förväntad brottslighet, konsekvenser av brott och reaktioner på brott, angivet i 2003 års priser.⁵⁷ Analysen jämförde de kostnader som orsakades av respektive grupp. Resultaten visade

⁵³ Kostnaderna för olika slags brott baserades på uppdaterade uppgifter från de tidigare nämnda studierna från Home Office av Brand och Price (2000) och Dubourg och Hamed (2005) vilka publicerats i en rapport (Home Office 2011).

⁵⁴ "A semiparametric mixed Poisson model" (Piquero m.fl. 2013).

⁵⁵ Grupperna var: "(1) nonoffenders, (2) low adolescence peaked, (3) very low-rate chronics, (4) high adolescence peaked, and (5) high-rate chronics." (Piquero m.fl. 2013).

⁵⁶ Brand och Price (2000) samt Dubourg och Hamed (2005).

⁵⁷ Författarna utgick från en diskonteringsränta på 3,5 procent. "Monetary units are based on a discounted net present value methodology recommended by the Home Office (HM) treasury at a rate of 3.5 percent" (Piquero m.fl. 2013, s. 68).

sammanfattningsvis att sett över den studerade livscykeln hos deltagarna var de sociala och ekonomiska kostnaderna orsakade av de högaktiva brottslingarna störst. Det uppskattades att en man i gruppen ”high rate chronics” i genomsnitt orsakade en årlig kostnad på 18 pund per brittisk medborgare eller 742 pund per invånare sett till hela perioden. Slutsatsen var att den genomsnittliga och totala kostnaden för brottsligheten skilde sig väsentligt mellan individer med olika karriärmönster vad gäller involvering i brott. Eftersom de högaktiva brottslingarna medförde den största ekonomiska bördan, menade författarna att förebyggande strategier och interventionsstrategier som syftar till att minska antalet högaktiva brottslingar eller påskynda ett avslut av deras brottskarriärer, kan innebära stora besparingar för samhället.

Kriminalitetens kostnader hos en födelsekohort från Philadelphia

Cohen och Piquero (2009) har i linje med ovanstående i en amerikansk studie uppskattat att om man räddar en 14-årig ungdomsbrottsling med hög risk för fortsatt brottslighet från ett liv med kriminalitet så skulle samhället spara mellan 3,2 och 5,8 miljoner dollar.⁵⁸ Studien baserades på den registrerade brottsligheten hos samtliga individer födda 1958 i Philadelphia upp till det år deltagarna var cirka 26 år (”the Philadelphia Cohort Study”). Av de cirka 27 000 individerna hade 26 procent registrerats för något brott. Studien redovisade uppgifter dels för den totala brottsligheten, dels uppdelat på en rad olika brottstyper, samt även den genomsnittliga kostnaden per enskilt brott. Eftersom de registrerade brotten endast täcker en del av brottsligheten räknades antalet begångna brott upp i analysen, med hjälp av uppgifter som hämtades från tre andra undersökningar som jämfört registrerad brottslighet hos dömda brottslingar med deras självrapporterade brottslighet. Författarna uppskattade kostnader för brottsoffer, rättsväsen samt kostnader för förlorad produktivitet till följd av anstaltsvistelser med hjälp av bottom-up-metoden, men redovisade också kostnader för olika typer av brott uppskattade med ”willingness to pay”-metoden (angivet i 2007 års priser). Den senare metoden tenderade att ge högre kostnadsestimat. Studien jämförde vidare, bland annat, kostnaderna orsakade av individer med olika grad av brottsbelastning.⁵⁹ ”Högriskgruppen” definierades som de individer som registrerats för sex eller fler brott, och en individ i denna grupp uppskattades i genomsnitt orsaka kostnader i spannet 0,8 till 3,5 miljoner

⁵⁸ Cohen och Piquero (2009, s. 46f). I artikelns inledande sammanfattning anges däremot siffrorna 2,6 till 5,3 miljoner (vilket enligt tabell 12 i artikeln avser en 18-åring).

⁵⁹ Med en diskonteringsränta på 2 procent beräknad från det att individerna var 8 år (Piquero m.fl. 2009.)

dollar (beroende på vilken metod som användes för att skatta kostnader).

I den avslutande diskussionen pekade författarna på de stora potentiella besparingar samhället kan göra genom att förhindra att unga inleder en kriminell karriär, samt genom att rikta åtgärder mot högaktivt kriminella. Författarna pekade även på behovet av mer forskning kring överföringen av risk för kriminalitet från föräldrar till barn. I den utsträckning högriskungdomar i slutändan blir föräldrar vars barn följer i sina föräldrars fotspår, underskattar de nuvarande uppskattningarna den totala kostnaden för brott. De framhävde även behovet av ytterligare forskning om effekten (och kostnaderna) av fängelsepåföljder för brottslingar och deras familjer, däribland utvecklingen för barn med fängslade föräldrar och barnens framtida försörjningsmöjligheter. Mer forskning kring dessa ämnen skulle enligt författarna hjälpa politiska beslutsfattare att förstå avvägningarna mellan olika straff- och rehabiliteringsstrategier.

En annan studie utgick också från data från kohortstudien från Philadelphia (Cohen m.fl. 2010).⁶⁰ Genom en statistisk modell ("trajectory modeling") urskildes fyra grupper med olika grad av registrerad brottsbelastning upp till att det att individerna uppnådde 26 års ålder. Liksom i andra studier visade analysen bland annat på förekomsten av en liten högaktiv grupp. Därefter beräknades de ekonomiska kostnader de olika brottsbelastade grupperna orsakade samhället, såväl genom att uppskatta kostnaderna genom bottom-up-metoden som att utnyttja uppskattningar från en studie som använt "willingness to pay" metoden (i 2007 års priser). En jämförelse av metoderna visade att den senare metoden genererade de högsta kostnadsuppskattningarna. I korthet fann studien att kostnaderna för brottsligheten hos den högaktiva gruppen var störst, delvis på grund av att individerna i denna tenderade övergå till att begå mer allvarliga brott i vuxen ålder jämfört med i ungdomsåren. Om man förhindrat att individerna i den högaktiva gruppen utvecklat en intensiv brottskarriär uppskattades att kostnadsbesparingen skulle uppgå till cirka 200 miljoner dollar (omkring en miljon per individ).⁶¹ Författarna menade att resultaten tyder på att insatser i första hand bör riktas mot individer som uppvisar tidig, frekvent och stadigvarande brottslighet och att lovande sådana insatser är förebyggande program som innebär föräldraträning, stärkande av självkontrollen hos de unga samt kognitiv terapi.

⁶⁰ Analysen avgränsades till att gälla ett slumpmässigt urval på 6 750 individer av födelsekohorten.

⁶¹ Enligt WTP-estimat. Uppskattningarna enligt bottom-up-metoden gav omkring hälften så stora siffror.

Brottslighetens inverkan på bostadspriser

Som tidigare nämnts finns det en typ av studier som försöker uppskatta kostnaden för brott genom att studera brottslighetens inverkan på priset på bostäder i olika områden.⁶² Som ett exempel på en sådan undersökning kan nämnas en artikel av Braakman (2017). Studien undersökte kopplingen på gatunivå mellan förekomsten av vissa typer av brott och bostadspriser i England och Wales. Data gällande brottsligheten kom från månadsvisa uppgifter från polisen om antalet registrerade brott angivet på gatunivå. Studien fokuserade på brott gällande antisocialt beteende⁶³, våldsbrott, inbrott, fordonsrelaterade brott samt kategorin ”övriga brott” (ibid., s. 1993). Upplysningar om försäljningspriser på bostäder och deras adresser kom från myndigheter. Uppgifterna samlades i en datafil tillsammans med uppgifter om områdenas sociodemografiska struktur. Materialet analyserades med hjälp av en serie regressionsmodeller. I korthet fann Braakman att varje fall av antisocialt beteende per tio invånare på samma gata uppskattades leda till en nedgång i bostadspriserna med cirka 0,6–0,8 procent, medan en motsvarande ökning av våldsbrott minskade priserna med 0,6–1,6 procent och en ökning av icke-våldsbrott med cirka 0,2–0,4 procent. Uttryckt i monetära termer uppskattades varje fall av antisocialt beteende enligt författaren kosta samhället mellan 5 000 och 6 700 pund och varje våldsbrott mellan 5 000 och 13 300 pund. Författaren jämförde resultaten med olika resultat från studier som använt ”willingness-to-pay”-metoden för att uppskatta kostnader för brott och fann varierande grad av överensstämmelse, men att den senare typen av estimat i allmänhet var högre.

Exempel på studier om kostnader för organiserad, ekonomisk och internetrelaterad brottslighet

Ovanstående studier har främst behandlat kostnader för traditionell brottslighet. I detta avsnitt ges några exempel ur litteraturen på studier som studerat kostnader för andra typer av brott.

⁶² Den bakomliggande tanken är att eftersom det inte går att avgöra kostnaden för viktimisering i brott på grundval av priser på en öppen marknad, eftersom individer inte säljer och köper viktimisering i brott, analyserar man i stället priser för varor som indirekt kan innebära ökad eller minskad risk för viktimisering (Domínguez och Raphael 2015, s. 605). Variation i priserna kan utöver varans grundläggande egenskaper även bero på monetär kompensation för risken att falla offer för brott. Att bo i en stadsdel med hög brottslighet kan höja risken för utsatthet för vissa typer av brott jämfört med att bo i en stadsdel med låg brottslighet, vilket är anledningen till att det finns en typ av studier som försöker uppskatta kostnaden för brott genom att analysera bostadspriser.

⁶³ Författaren anger att ”Anti-social behaviour” enligt brittisk lagstiftning i korthet betyder att bete sig på ett sätt som upplevs eller kan upplevas som störande av omgivningen (Braakman 2017, s. 2006).

Kostnader för organiserad brottslighet i EU

I en rapport utgiven av Europaparlamentet gör Levi m.fl. (2013)⁶⁴ ett försök till uppskattningar av de ekonomiska, finansiella och sociala kostnaderna för organiserad brottslighet i och mot EU. Uppgifter hämtades från andra studier hittade genom en litteratursökning samt andra typer av källor. Rapporten redovisade uppskattningar av de direkta kostnaderna för olika typer av organiserad brottslighet. Enligt minimiskattningar uppgick kostnaderna för trafficking till cirka 30 miljarder euro, bedrägerier mot EU i form av cigarettsmuggling till 11 miljarder, skattebedrägerier mot EU till 20 miljarder, bedrägerier mot jordbruks- och strukturfonder i EU till 3 miljarder, bedrägerier mot medborgare i EU till 97 miljarder, ouppklarade organiserade stölder av motorfordon till 4 miljarder och betalkortsbedrägerier till 1,2 miljarder euro. Rapporten diskuterade också metodproblem och avgränsningar av vad som utgör organiserad brottslighet.⁶⁵ Konklusionen var att mätning av kostnaderna för organiserad brottslighet fortfarande befinner sig i ett tidigt utvecklingsstadium och att det finns ett tydligt behov av en gränsöverskridande harmonisering av data och undersökningar, vilket skulle förbättra kvaliteten på det evidensbaserade underlaget för europeiska brottsbekämpande organ i deras kamp mot organiserad brottslighet.

En annan artikel om organiserad brottslighet diskuterar metodologiska frågor kring att mäta dessa kostnader ur ett komparativt perspektiv med betoning på olika metoders styrkor och svagheter (Savona och Vettori 2009). Författarna ger inledningsvis en översikt av de ”harm assessment models” för internationella jämförelser som hittills har utvecklats och som huvudsakligen baseras på frågeundersökningar. Sedan presenterar artikeln ett alternativt synsätt vilket i högre grad utgår från officiell statistik för att mäta och jämföra kostnaderna av organiserad brottslighet mellan länder och som resulterat i utvecklingen av en metodologi inom ramen för ett EU-finansierat forskningsprojekt kallat IKOC (“Improving Knowledge on Organised Crime to develop a common European approach”). Artikeln innehåller en del exempel på kostnadsuppskattningar från olika studier men fokus ligger på de metodologiska aspekterna.

⁶⁴ Se även Levi (2016).

⁶⁵ Bland annat menar författarna att den definition av organiserad brottslighet som anges av Förenta nationerna (FN) är för vittomfattande. Enligt FN utmärks en organiserad kriminell gruppering av följande: "Organized criminal group" shall mean a structured group of three or more persons, existing for a period of time and acting in concert with the aim of committing one or more serious crimes or offences established in accordance with this Convention, in order to obtain, directly or indirectly, a financial or other material benefit" (United Nations 2004, s. 5). Vilken konkret definition av organiserad brottslighet som författarna själva förordar är dock inte helt enkelt att urskilja i rapporten.

Kostnader för organiserad brottslighet i Storbritannien

I en brittisk studie från Home Office görs uppskattningar av kostnader för olika typer av organiserad brottslighet i Storbritannien (inom områdena människosmuggling, trafficking, narkotikabrott, punktskattbedrägeri, bedrägeri samt brott mot immateriella rättigheter) (Dubourg och Prichard 2008). Estimaten baseras på uppgifter från andra undersökningar, olika organisationer och diverse andra källor.⁶⁶ De uppskattade kostnaderna för de olika brottstyperna varierar mellan 300 miljoner pund för brott mot immateriella rättigheter till 15 miljarder pund för narkotikabrott. Författarna påpekar att bristen på tillförlitliga data och andra osäkerheter gör att resultaten bör tolkas försiktigt och endast ses som fingervisningar av vilka belopp det rör sig om.

Kostnader för olika ekonomiska brott i USA

Cohen skriver angående olika typer av ekonomisk brottslighet ("white-collar crime"), exempelvis olika typer av bedrägerier och brott mot och inom företag, att omfattningen av sådana brott är svår att få kännedom om. Bland annat eftersom de som utsätts för brotten ofta inte är medvetna om att de utsatts (Cohen 2005, s.67f). Han diskuterar olika metodproblem och återger en rad olika skattningar och undersökningar av kostnader för olika typer av ekonomiska brott (främst i USA). Bland annat anger han att en uppskattning av den totala kostnaden för företag av bedrägerier och brott begångna av egen personal mot företagen överstiger de skattade materiella kostnaderna till följd av traditionell brottslighet ("street crime") mer än fyra gånger om (ibid., s. 67). Vidare påpekar han att det är sällsynt med studier som försökt skatta såväl de materiella som immateriella kostnaderna av bedrägerier. En lämplig metod att göra detta är att studera betalningsviljan för att minska risken att utsättas för sådana brott, menar Cohen i en studie från 2015.

Cohen genomförde en undersökning av betalningsviljan (WTP) hos allmänheten för att reducera förekomsten av fyra typer av ekonomisk brottslighet: konsumentbedrägeri, ekonomiskt bedrägeri, företagsbrott och företagsekonomisk brottslighet.⁶⁷ En webenkät skickades ut till ett urval av personer 18 år och äldre. Totalt erhöles cirka 1 100 svar. Svarefrekvensen var dock endast fyra procent. Frågorna gällde hur mycket respondenterna var villiga att betala för en tioprocentig minskning av dessa typer av brott, samt även för vissa traditionella brott (mord, våldtäkt samt inbrott). Resultaten visade att betalningsviljan var störst när det gällde våldtäkt, följt av mord och inbrott. Den genomsnittliga

⁶⁶ Kostnadsuppgifterna anges med något undantag i 2003 års priser

⁶⁷ "Consumer fraud", "financial fraud", "corporate crime" samt "corporate financial crime" (Cohen 2015).

betalningsviljan för att minska respektive brottstyp bland de ekonomiska brotten varierade mellan 35 och 85 dollar per hushåll. Utifrån uppgifter om förekomsten av två av dessa brottstyper bland befolkningen⁶⁸ beräknades detta motsvara en betalningsvilja på 1 200 dollar per konsumentbedrägeri och 12 000 dollar per ekonomiskt bedrägeri. Dessa belopp översteg kraftigt de direkta ekonomiska förluster som sådana brott typiskt sett orsakar de drabbade enligt resultat från en annan frågeundersökning. Cohen menade att om man inte beaktar den fulla kostnaden för dessa brott, vilken bäst uppskattas med betalningsviljestudier, kan cost-benefit-analyser av olika insatser av tillsynsmyndigheter komma att undervärdera de totala kostnaderna för brotten.

Kostnaden för cyberbrott i Storbritannien

En annan typ av brott som inte behandlas eller uttryckligen fokuseras på i de refererade artiklarna ovan är kostnaderna av de brott som sker via internet. Cyberbrott ("cybercrime") kan antas ha blivit ett allt större problem för företag och privatpersoner i takt med den tekniska utvecklingen.⁶⁹ En brittisk rapport undersökte kostnader orsakade av cyberbrott för medborgare, företag samt statsmakten i Storbritannien (Detica och Cabinet Office 2011). Med cyberbrott avsågs brott via internet eller andra elektroniska system, och analysen avgränsades till att gälla sådana brott som skedde i finansiellt vinningssyfte. Endast de direkta kostnaderna beräknades och rapporten exkluderade immateriella kostnader (i form av oro etc.) samt kostnader för skyddsåtgärder som vidtas för att undvika att drabbas. Undersökningen fokuserade på identitetsstöld och internetbedrägerier riktat mot medborgare: immaterialrättsintrång ("intellectual property (IP) theft")⁷⁰, dataspionage och utpressning via internet mot företag samt skattebedrägerier ("fiscal fraud") mot myndigheter. Rapporten uppskattade att den totala kostnaden för cyberbrott uppgår till cirka 27 miljarder pund per år. De största kostnaderna kom från brott mot företag (21 miljarder pund), varav en stor del utgjordes av "intellectual property theft" (9,2 miljarder). Företag inom databranschen, finanssektorn, medicin, bioteknik och elektronik var särskilt utsatta. Kostnaderna för skattebedrägerier uppgick till 2,2 miljarder och för cyberbrott mot medborgarna 3,1 miljarder pund.⁷¹ Analysen baserades på en rad olika källor och antaganden. Rapporten angav att uppskattningarna troligen

⁶⁸ Uppgifterna om detta kom från en annan frågeundersökning.

⁶⁹ Se t.ex. <https://securityintelligence.com/20-eye-opening-cybercrime-statistics/> (nedladdad 2017-08-18).

⁷⁰ Stöld av upphovsrättskyddat material, idéer, produktspecificeringar, program, affärshemligheter och känslig information.

⁷¹ Det är svårt att följa hur rapporten kom fram till slutsumman 27 miljarder, eftersom om man lägger ihop de olika kostnadsposterna blir summan cirka 26 miljarder (21+2,2+3,1=26,3). (Men det kan bero på någon avrundning.)

är i underkant på grund av brist på data och underrapportering av brotten.

Studier av ekonomiska fördelar med brottsförebyggande åtgärder

En annan typ av studier gäller vad olika brottsförebyggande åtgärder kostar och ger för vinster. Frågan om att räkna på vad brott och brottsprevention kostar har blivit alltmer aktuell. Så kallade Cost-benefit-analyser (kostnadsnyttoanalyser) har exempelvis av flera forskare beskrivits som ett viktigt verktyg för att kunna jämföra fördelar och nackdelar med ett visst program eller vissa åtgärder, jämfört med en annan inriktning inklusive att göra ingenting. För att göra sådana analyser behövs undersökningar som, för det första, lyckas utvärdera och skatta effekterna av de brottsförebyggande åtgärderna på brottsligheten utifrån tillförlitlig empiri. I litteraturen finns kriterier för att bedöma kvaliteten i sådana utvärderingar.⁷² För det andra krävs det att man har uppgifter och metoder tillhands för att göra trovärdiga uppskattningar av de monetära värdena av dessa effekter ur olika aspekter. Det är ingen lättvindig uppgift.⁷³ I detta avsnitt ges exempel ur den utländska litteratur som är specifikt inriktad på att försöka uppskatta och beräkna de ekonomiska fördelarna som är förknippade med att förebygga och förhindra brottslighet.

⁷² I en genomgång av befintliga studier av ekonomiska fördelar med brottsförebyggande åtgärder beskriver Welsh m.fl. (2015) en femgradig skala som används för att bedöma den metodologiska kvaliteten i utvärderingsstudier (Maryland Scientific Methods Scale). Den första nivån (nivå 1), som betraktas som den minst tillförlitliga, avser studier som saknar någon form av kontrollgrupp och som bara hänvisar till ett statistiskt samband mellan åtgärden och lägre brottslighet. Andra nivån (nivå 2) avser studier som använder en icke-ekvivalent kontrollgrupp eller som bara analyserar utvecklingen för experimentgruppen, före respektive efter åtgärden, utan att också jämföra utvecklingen för en kontrollgrupp. På nivå 3, som Welsh m.fl. i sin genomgång betraktar som den lägsta acceptabla kvalitetsnivån för att resultaten ska betraktas som någorlunda tillförlitliga, finns studier som använder dels en kontrollgrupp som är ekvivalent med experimentgruppen, dels före och eftermätningar för både experimentgruppen och kontrollgruppen. På nivå 4 finns studier som har både experiment- och kontrollgrupper och som dessutom kontrollerar för andra faktorer som kan påverka utfallet, t.ex. genom matchning eller statistiska kontroller. Den mest tillförlitliga forskningsdesignen, nivå 5, finns hos så kallade randomiserade studier, där studiedeltagarna slumpmässigt fördelas till antingen experimentgruppen eller kontrollgruppen. Welsh m.fl. (2015, s. 492f) anger att det finns ett behov av fler utvärderingar av brottsförebyggande åtgärder som använder sig av experimentell design. Att det i Sverige är relativt ovanligt med metodologiskt starka utvärderingar av brottsförebyggande åtgärder eller program har bland annat påpekats av Sarnecki (2015) och av Andershed m.fl. (2010). I en rapport från Brå (2015) efterlyses fler utvärderingar av lokala brottsförebyggande insatser.

⁷³ Vilket kan vara en bidragande orsak till att sådana analyser sällan gjorts vad gäller de många lokala brottsförebyggande projekt som genomförts i Sverige.

Forskningen vid Washington State Institute for Public Policy

En viktig aktör och inspirationskälla när det gäller området kostnader för brott och ekonomiska fördelar med olika insatser mot brott är enligt flera forskare den verksamhet som bedrivs vid the Washington State Institute for Public Policy (WSIPP).⁷⁴ Studier som utförts vid WSIPP är också ofta citerade i litteraturen på området. Därför kan det vara befogat med en beskrivning av institutets verksamhet.

Delstatsparlamentet i delstaten Washington i USA skapade WSIPP år 1983. Institutet styrs av en styrelse som representerar delstatsparlamentet, guvernören samt offentliga universitet. WSIPP har i uppdrag att genomföra praktisk och opartisk forskning med den inriktning som anges av delstatsparlamentet eller styrelsen. Det övergripande syftet är att ge underlag för beslutsfattare för att bedöma vilka insatser på olika områden som är verkningsfulla och kostnadseffektiva. WSIPP konstruerade sin första kostnadsmodell år 1997 för att avgöra om ett program mot ungdomsbrottslighet, som bedömdes minska brottsligheten, också kunde motiveras ur ekonomisk synvinkel. Sedan dess har institutet fått i uppdrag att göra beräkningar även på andra områden. Förutom kriminalitet gäller det tidiga utbildningsinsatser, välfärd för barn, missbruk, mental hälsa, folkhälsa, socialbidrag, sysselsättning, personalutveckling, sjukvård, allmänt förebyggande insatser samt högre utbildning.⁷⁵ Det övergripande målet är att skapa en förteckning över verkningsfulla och lönsamma åtgärder enligt evidensbaserad forskning på de olika områdena. I en offentlig lista rankas insatserna efter avkastning på investeringen. Listan kan hjälpa beslutsfattarna att välja en mix av insatser som har evidensbaserat stöd samt avgöra om skattebetalarnas pengar används effektivt. Listorna för de olika områdena finns bland annat publicerade på institutets hemsida, och de uppdateras kontinuerligt.

De olika stegen i analysen

För varje åtgärd institutet analyserar är målet att leverera två grundläggande mått till beslutsfattaren: En förväntad avkastning på investeringen, samt, med tanke på den risk och osäkerhet som finns i uppskattningarna, chansen att investeringen kommer att gå jämnt upp. För att göra detta genomför forskarna tre grundläggande analytiska steg vilka innebär följande: Steg ett är att göra en systematisk forskningsöversikt av effektstudier på området, vars resultat sammanställs i en metaanalys för att uppskatta den förväntade effektiviteten av policyalternativen och

⁷⁴ Se t.ex. Welsh m.fl. 2015, Hultkrantz 2015.

⁷⁵ Aos m.fl. (2004a, 2004b), Washington State Institute for Public Policy (2017a).

att beräkna förändringsenheter som går att uppskatta i monetära termer. Steg två är att man tillämpar ekonomiska beräkningar för att sätta ett monetärt värde på varje förändrat resultat (från första steget). Sedan jämförs de uppskattade vinsterna med kostnaderna för insatserna för att skapa en ekonomisk baslinje för investeringen. Det tredje steget är att uppskatta avkastningen på investeringen samt att bedöma risken att prognosen slår fel.

Modelleringsprocessen innebär ett flertal uppskattningar och antaganden. Nästan varje modelleringssteg betyder åtminstone någon grad av osäkerhet. Institutet använder den statistiska Monte Carlo-metoden för att bedöma denna risk. Syftet är att skatta sannolikheten att avkastningen på investeringen (uppskattat från det andra steget) i varje fall kommer att gå jämnt upp. I beräkningarna tas vidare hänsyn till att en insats på ett givet område, t.ex. ungdomsbrottslighet, förutom att ha en direkt effekt på kriminalitet även på längre sikt kan ha en gynnsam effekt på ett annat område, som t.ex. utbildningsresultat.

En mer detaljerad redogörelse av de olika stegen i processen, tillsammans med en rad komplexa beräkningsformler, beskrivs i den tekniska rapport som publiceras av institutet⁷⁶ och återges inte närmare här. I korthet kan sägas att när det gäller kostnader för brott fokuserar institutets modell på att uppskatta värdet för skattebetalarna om ett brott förhindras att inträffa, samt värdet för potentiella brottsoffer om brottet i fråga förhindras. I analysen beaktas skattebetalarnas kostnader för olika instanser i rättsväsendet för sju typer av brott (mord, grovt sexualbrott, rån, grov misshandel, grov stöld, grovt narkotikabrott samt mindre förseelser ("misdemeanor")).⁷⁷ Man använder sig av skalfaktorer för att ta hänsyn till mörkertal i brottsstatistiken. I kostnader för brottsoffer ingår materiella kostnader (kostnader för sjukvård, förstörd och förlorad egendom samt reduktion av framtida inkomster) samt immateriella kostnader. Måttet på det senare bygger delvis på brottskadeersättning utdömt i jurydomstol ("jury awards") för lidande och förlorad livskvalitet. Uppgifter om kostnaderna för brottsoffer uppges ha hämtats från två tidigare studier (MacCollister m.fl. 2010, Cohen och Piquero 2009), med viss modifiering.⁷⁸ I rapporten noteras att det även kan finnas andra kostnader för brott, privata eller som rör andra offentliga sektorer än rättsväsendet. De ingår inte i den nuvarande modellen men kan komma att inkluderas i senare versioner.⁷⁹

⁷⁶ Washington State Institute for Public Policy (2017a).

⁷⁷ Ibid., s. 55.

⁷⁸ Ibid., s. 72.

⁷⁹ Ibid., fotnot s. 45.

Kostnadseffektiviteten hos olika program rangordnas

På WSIPP:s hemsida listas de utvärderade programmen eller insatserna för varje fokusområde rangordnade efter hur kostnadseffektiva de uppskattas vara.⁸⁰ Det går också att få en kort beskrivning av respektive program, översikt av kostnadsberäkningar samt vilka studier som ingår i metaanalysen genom att klicka på programmet i tabellen. På hemsidan redovisas namnet på programmet eller insatsen, datum för den senaste litteraturöversikten, den uppskattade totala vinsten (nyttan), vinsten för skattebetalarna, vinsten för icke skattebetalare, kostnaden, vinsten minus kostnad ("Benefits minus costs, net present value"), nyttokostnadskvoten ("Benefit to cost ratio") samt sannolikheten att vinsten kommer att överstiga kostnaden.

När det gäller exempelvis fokusområdet ungdomsbrottslighet listas cirka 30 utvärderade program efter hur kostnadseffektiva de är. Överst på listan ligger "Boot Camps"⁸¹ följt av programmen "Functional Family Therapy (youth in state institutions)" och därefter "Parenting with Love and Limits". De två program som ligger sist på listan, det vill säga anges vara de mest "kostnadsineffektiva", är "Intensive supervision (probation)" och "Scared Straight". Att "Boot Camps" hamnar överst på listan över kostnadseffektiva program för ungdomar kan te sig något förvånande, bland annat mot bakgrund av en tidigare utvärdering vid WSIPP av olika program där denna typ av insats inte bedömdes effektiv (Aos m.fl. 2001).⁸² Anledningen till den höga placeringen uppges vara att trots att programmet inte bidrar till någon signifikant minskad brottslighet bland deltagarna jämfört med gängse behandling (vanligen institutionsplacering), innebär programmet ändå en stor initial kostnadsbesparing ("upfront cost") då denna insats är billigare än gängse behandling.⁸³

I den tekniska rapporten från institutet anges att den modell som utarbetats av WSIPP nu även används av flera andra delstater i USA, samt att modellen i samband med detta granskats av experter och uppdaterats under senare år.⁸⁴ Forskare knutna till WSIPP har genom åren publicerat ett antal artiklar i vetenskapliga journaler och författat rapporter som rör kostnader för brott och ekonomiska fördelar av olika insatser (t.ex. Drake 2012, Drake,

⁸⁰ WSIPP (2017b), <http://wsipp.wa.gov/BenefitCost?topicId=1> (nedladdad 2017-06-07). (Listan kan ha uppdaterats sedan dess.)

⁸¹ "Boot camps" innebär att deltagarna ingår i program inspirerade av det militära livet med fysiska övningar, strikt disciplin m.m. Programmen kan även ha andra inslag. Det kan nämnas att den aktuella metaanalysen (från 2015) enbart inbegriper två studier.

⁸² Se t.ex. även resonemang i Howell (2003, s. 134), Reid (2009, s. 520f).

⁸³ Enligt uppgift från Joshua Grice från WSIPP som är den forskare som genomförde metaanalysen (mailkonversation 2017-06-08).

⁸⁴ Washington State Institute for Public Policy (2017), s. 9f.

Aos och Miller 2009, Aos, Miller och Drake 2006, Aos m.fl. 2004a, Aos m.fl. 2001). Enligt uppgift används de metoder som WSIPP utvecklat även vid the Dartington Social Research Unit i Storbritannien (Welsh m.fl. 2015, s. 450).

En systematisk översikt av nyttokostnadsanalyser av brottsförebyggande program

Welsh, Farrington och Raffan Gowar är forskare som har skrivit mycket om effekter av brottsförebyggande program. I en systematisk forskningsöversikt om nyttokostnadsanalyser⁸⁵ av brottsförebyggande program från 2015 menar Welsh m.fl. (2015) att det skett en tydlig utveckling på fältet sedan en tidigare systematisk översikt genomförts 15 år tidigare – bland annat beskrivs WSIPP:s arbete som ett mycket viktigt bidrag på området. Samtidigt menar författarna att nyttokostnadsanalyser alltså är underanvända i den brottsförebyggande forskningen. Det innebär att författarna bara kunde hitta 23 studier som var av tillräckligt hög metodologisk kvalitet för att tas med i forskningsöversikten. De flesta av dessa studier hade genomförts i USA eller Storbritannien.⁸⁶

Översikten var begränsad till studier som innehöll mått på brottslighet där det primära brottsoffret var en person eller ett hushåll. För att inkluderas i översikten var det ett krav att studierna innehöll information om programkostnaderna, samt att effekterna av de aktuella förebyggande programmen hade skattats med hjälp av antingen experimentella eller rigorösa kvasi-experimentella forskningsdesign.⁸⁷ Det senare för att ekonomiska analyser av de besparingar som kan genereras av brottsförebyggande program aldrig blir mer tillförlitliga än den utvärdering som står till grund för effektskattningen. Vidare menar författarna att det i dagsläget fortfarande saknas en välutvecklad och vedertagen formel för vilka kostnader och nyttor som ska tas med i nyttokostnadsanalyser av brottsförebyggande insatser. De efterfrågar därför en standardiserad lista över vilka typer av programkostnader och nyttor som bör tas med, samt standardiserade kalkyler för hur man tar fram monetära skattningar på värdet av dessa kostnader och nyttor.

⁸⁵ I detta avsnitt används den svenska termen nyttokostnadsanalys i stället för cost-benefit-analys.

⁸⁶ Femton av studierna hade genomförts i USA, sex i Storbritannien och två i Kanada.

⁸⁷ Det handlar om att programutvärderingarna skulle motsvara minst "nivå 3" på den femgradiga skalan över tillförlitligheten i forskningsdesign som utvecklats av dels Sherman m.fl. (1997), dels Farrington m.fl. (2006).

Någon form av vedertagen, standardiserad metodologi är en förutsättning för att kunna jämföra resultaten av nyttokostnadsanalyser mellan olika brottsförebyggande program. Enligt Welsh m.fl. skulle det också i förlängningen möjliggöra jämförelser med resultaten av förebyggande program som används på andra samhällsområden. I avsaknad av en sådan allmängiltig modell är sådana jämförelser inte möjliga. Till exempel visar Welsh och hans kollegors översikt att olika forskare har använt mycket olika sätt att beräkna hur stora besparingar, bland annat i form av uteblivna kostnader för brott, som genererats av brottsförebyggande program. Några av de analyser som ingår i översikten har använt top-down-metoder, medan många har använt en bottom-up-ansats. Bland de senare är det dock en stor variation när det gäller vilka olika aspekter som tagits med i beräkningen av hur mycket pengar som sparats tack vare de brott som förebyggts. I dagsläget menar Welsh m.fl. att skattningar av hur mycket pengar som genereras av brottsförebyggande insatser endast begränsas av forskarens kreativitet och de resurser som analysen har till sitt förfogande. Överlag är sannolikheten att ett förebyggande program ska påvisa en större nettovinst mycket beroende av hur många, och vilka, aspekter som tas med i beräkningen av hur mycket pengar de brott, eller de kriminella karriärer, som förebyggts av insatsen skulle ha kostat samhället.

Av översikten framgår också att det är viktigt vilken tidsram som används för analysen – till exempel har stora investeringskostnader vid början av en förebyggande insats en mindre negativ effekt på nettovinsten av insatsen om dessa kostnader fördelas över flera år, samtidigt som de nyttor som resulterar från insatserna, bland annat i form av uteblivna brott, oftast ackumulerar över tid.

Tre olika kategorier av förebyggande program

Welsh m.fl. delar in de nyttokostnadsanalyser som ingår i översikten enligt tre olika kategorier av förebyggande program: program som syftar till att främja en gynnsam utveckling hos barn och unga ("developmental prevention"), situationella preventionsprogram respektive förbyggande insatser i lokalsamhällen ("community prevention"). För att belysa innehållet i dessa typer av program beskrivs resultaten av nyttokostnadsanalyser för några exempel på respektive programtyp nedan. Överlag visar översikten att de flesta av de nyttokostnadsanalyser som ingick i studien hade visat en nettovinst för de förebyggande insatserna, även om det fanns en stor variation i storleken på denna nettovinst. Welsh m.fl. redovisar utfallet av nyttokostnadsanalyserna i termer av en kvot mellan respektive programs kostnader och de uppskattade monetära besparingar som genererats av program-

met – här kallat för nyttokostnadskvoten. Ett program som genererar dubbelt så mycket i besparingar jämfört med programmets kostnader skulle få ett värde på 2,0 enligt detta redovisningssätt. Ett program där kostnaderna är dubbelt så höga som de besparingar som genereras skulle få en nyttokostnadskvot på 0,5.

Förebyggande insatser för barn och unga

Det ingick sammanlagt 11 nyttokostnadsanalyser av så kallade ”developmental prevention programs” i översikten av Welsh och hans kollegor, samtliga utom en från USA. Fokus för den här typen av program är att påverka de bakomliggande riskfaktorerna för ungdomsbrottslighet och senare kriminalitet i vuxenåldern. Teoretiskt sett utgår programmen från ett antagande att risken för kriminalitet påverkas av beteendemönster och attityder som lärs in under individens utveckling (Welsh m.fl. 2015 s. 468). Programmen tar sikte på olika risk- och skyddsfaktorer som identifierats av forskningen, inte minst av longitudinella studier som följt samma individer från de tidiga barndomsåren till de mest brottsaktiva åldrarna under tonåren och de första åren som vuxna. Innehållet i den här typen av förebyggande program varierar, men typiska inslag är exempelvis föräldrautbildningar och andra former av föräldrastöd, kognitiv och självkontrollträning för barn, extra stöd i förskolan och med skolarbetet och yrkesträning. En del program börjar med insatser redan under moderns graviditet.

Utfallet av de nyttokostnadsanalyser som redovisas av Welsh m.fl. är svåra att jämföra, eftersom det finns en stor variation i såväl insatsernas innehåll som uppföljningsperioderna och de aspekter som mäts för att få fram ett monetärt värde på programmets nytta. Till exempel varierade genomsnittsåldern för de personer som var fokus för insatserna mellan 0 och 19 år, och den uppföljningsperiod som låg till grund för effektmätningen och skattningen av programnyttan varierade mellan 10 veckor och 36 år. Trots denna stora variation, visade 8 av de 11 redovisade nyttokostnadsanalyserna att programmet hade gått med vinst. I dessa fall varierade nyttokostnadskvoten för programmen mellan 1,4 och 12,9.⁸⁸

Insatser för förskolebarn (Perry Preschool Program)

Av de 11 program i översikten som fokuserar på utvecklingen hos barn och unga är det Perry Preschool Program som redovisar en av de högsta nyttokostnadskvoterna, och som också är programmet vars nyttokostnadsanalys har den längsta uppfölj-

⁸⁸ I en studie som uppskattade det studerade programmets effekt på oregistrerad kriminalitet angavs dock en ännu större nyttokostnadskvot (Farrington och Koegl 2015).

ningstiden.⁸⁹ Programmet började år 1962 och var riktat till barn från fattiga förhållanden under förskoletiden. Huvudinsatsen i programmet handlade om individualiserade utbildningsåtgärder för att utveckla barnens kognitiva och sociala förmågor.

Innan programmet började tilldelades 123 barn slumpmässigt till antingen programmet eller en kontrollgrupp. Programmets effekter har sedan utvärderats vid flera tillfällen genom att jämföra utfallen för barnen i respektive grupp vid olika åldrar. Nyttokostnadsanalyser av programmet har också genomförts vid fyra olika tillfällen, när de deltagande barnen var 15, 19, 27 respektive 40 år gamla.⁹⁰ Programmets nytta har då beräknats med hänsyn till många olika faktorer, bland annat besparingar för rättsväsendet (polis, åklagare och kriminalvården), för brottsoffer (såväl materiella som immateriella) och besparingar som berodde på förbättrade utbildningsutfall, ökade skatteintäkter från programdeltagarnas högre genomsnittliga löner samt minskade offentliga utgifter i form av socialbidrag.

De nyttokostnadskvoter som redovisas vid de olika åldrarna är 2,48 (vid 15 år), 3,00 (vid 19 år), 7,16 (vid 27 år) och 12,90 (vid 40 år). Den sista siffran skulle innebära att programmet gav närmare 13 kronor i besparingar för varje krona som hade satsats på programarbetet. Ökningen över tid i nyttokostnadskvoten beror dels på fortsatta förbättringar för programdeltagarna jämfört med kontrollgruppen, dels på att flera olika typer av nyttor kunde tas med i beräkningen vid de senare nyttokostnadsanalyserna. Enligt Welsh m.fl. (2015) gjordes även en omanalys av programmets nyttor och kostnader vid det senaste mättillfället (när barnen hade blivit 40 år gamla). Denna gav en något lägre men ändå relativt hög uppskattning av programmets vinster – sju kronor i besparingar för varje satsad krona (Heckman m.fl. 2010a, 2010b).

Stop and Plan

Ett annat av de program som uppskattades vara kostnadseffektivt var ett kognitivt beteendeprogram ("Stop and Plan-Under 12 Outreach Project") i Toronto för barn med beteendeproblem (Farrington och Koegl 2015). Analysen gällde endast pojkar och skattade programmets effekt på registrerad kriminalitet (domar) hos programdeltagarna när de var mellan 12 och 20 år. Men man uppskattade också effekten på oregistrerad kriminalitet genom att räkna upp antalet brott som förebyggts utifrån uppgifter från självdeklarationsundersökningar. Den skattade nyttokostnadskvoten för programmet ökade då avsevärt (från cirka 3–4 till 17–32).

⁸⁹ Beskrivningen av programmet och dess effekter bygger på redovisningen i Welsh m.fl. (2015.)

⁹⁰ Weber m.fl. 1978, Berrueta-Clement m.fl. 1984, Barnett 1996, Schweinhart m.fl. 2005.

Tre program som inte var kostnadseffektiva

Av de tre program som inte visade ett positivt värde på nyttokostnadskvoten hade två stycken inte tagit med något mått på nyttan i termer av utebliven brottslighet i ett längre utvecklingsperspektiv. I det ena fallet (Earle 1995) låg fokus för insatsen – ett utbildnings- och stödprogram för föräldrar – på att förebygga övergrepp mot och försummelse av barn.

Det andra fallet (DuMont m.fl. 2010) avsåg också ett utbildnings- och stödprogram för föräldrar. Syftet med uppföljningen var i det här fallet dels att studera om insatsen hade minskat förekomsten av övergrepp mot och försummelser av barnen, dels att studera om den också hade minskat riskfaktorer för senare kriminalitet bland barnen själva.⁹¹ När det gäller insatsens effekt på riskfaktorer för senare kriminalitet var resultaten blandade. Exempelvis noterades en positiv effekt på vissa faktorer kopplade till barnens skolprestationer, men ingen effekt på problembeteendet.

Det tredje programmet vars nyttokostnadsanalys inte redovisade en vinst hette Job Corps, ett amerikanskt program för ungdomar i åldrarna 16–24 år, med fokus på bland annat utbildningsinsatser, yrkesträning och aktiviteter för att förbättra ungdomarnas sociala förmågor (Schochet m.fl. 2006). Programutvärderingen, som genomfördes med en slumpmässig lottning av deltagarna till experiment- och kontrollgrupper, avsåg en nioårig uppföljningsperiod. Under de första åren efter programmet fanns det en tydlig positiv effekt på programdeltagarnas förvärvsinkomster. Däremot försvann denna effekt under andra delen av uppföljningsperioden. Enligt studiens nyttokostnadsanalys gav programmet en positiv effekt i termer av minskade kostnader för brott, tack vare minskningen i programdeltagarnas kriminalitet jämfört med kontrollgruppen. Enligt nyttokostnadsanalysen ledde programmet även till besparingar i andra former av offentliga utgifter. Men dessa besparingar räckte ändå inte till att täcka programmets kostnader, och från ett samhällsperspektiv gick programmet därmed med förlust. Den nyttokostnadskvot för projektet som redovisas av Welsh m.fl. ligger på 0,25.⁹²

Situationella program för brottsprevention

Situationell brottsprevention går ut på att förebygga brott genom att minska tillfällena till brott eller påverka potentiella gärningspersoners benägenhet att begå brott, ofta genom att förändra den

⁹¹ Insatsen hade skett under i genomsnitt 1,7 år med början antingen innan eller vid barnens födelse. Uppföljningen skedde sju år senare.

⁹² Här kan dock nämnas att de forskare som utvärderade programmet genomförde en separatanalys för deltagarna i åldrarna 20–24 år, och för dessa gick programmet med vinst. För dessa programdeltagare var nyttokostnadskvoten 2,3.

fysiska miljön. Det kan bland annat handla om förändringar som försvårar olika typer av brott, exempelvis elektroniskt stöldskydd i bilar (Brown 2010), eller åtgärder som ökar risken för upptäckt och på så sätt minskar gärningspersonens benägenhet att begå brottet, till exempel genom att öka antalet polispatruller eller synliga väktare på områden med hög brottslighet (t.ex. Smith och Clarke 2012).

Welsh och hans kollegors översikt beskriver resultaten av nyttokostnadsanalyser för åtta olika situationella insatser, från Storbritannien och USA. De allra flesta av dessa analyser byggde på en uppföljningstid på ett år, och sex av insatserna redovisade positiva resultat i form av en nyttokostnadskvot som var större än 1 (s. 479).

Radiosändare för att motverka bilstölder

En av de högsta nyttokostnadskvoterna som redovisas avser ett program (som heter ”Lojack”) med syfte att motverka bilstölder genom att installera en radiosändare i bilen, som kunde aktiveras av polisen om fordonet blev stulet (Ayres och Levitt 1998). Forskarnas utvärdering av programmets effekter använde statistiska metoder för att jämföra bland annat utvecklingen av bilstölder i städer i USA där Lojack hade introducerats med utvecklingen i städer där Lojack inte fanns. Radiosändaren var dold och kunde således inte förväntas ha en direkt förebyggande effekt på enskilda bilstölder, men enligt forskarnas analys ledde den ändå till en minskning i bilstölder i de aktuella städerna, bland annat på grund av att radiosändaren ökade risken för att biltjuvar skulle gripas av polisen. Den hade också en effekt på professionella stöldligor, då den ledde till att polisen upptäckte och kunde stänga ner fler så kallade ”chop shops”, där stulna bilar demonterades för att delarna sedan skulle säljas vidare. Forskarnas nyttokostnadsanalys byggde bland annat på en skattning av den genomsnittliga nyttan per år för varje ytterligare radiosändare som installerades. För att ta fram nyttokostnadskvoten ställdes sedan denna summa i förhållande till kostnaden för konsumenten för att installera sändaren. Kostnaden fördelades över bilarnas skattade genomsnittliga livslängd, som beräknades till tio år. Beräkningarna gav en slutgiltig nyttokostnadskvot på 15.

Förbättrad gatubelysning

Två av de nyttokostnadsanalyser som beskrivs av Welsh m.fl. avser förebyggande insatser med förbättrad gatubelysning i två bostadsområden i England (Painter och Farrington 1997, 1999a). En utvärdering av effekterna av respektive insats genomfördes med hjälp av före- och eftermätningar med enkätundersökningar bland boende i såväl insatsområdena som kontrollområden. Utvärderingen avsåg de boendes utsatthet för ett flertal olika

brottstyper under året innan respektive efter att den förbättrade gatubelysningen hade införts. Båda uppföljningarna påvisade en signifikant nedgång i brottligheten i insatsområdena jämfört med kontrollområdena.

De efterföljande nyttokostnadsanalyserna gjordes två gånger med hjälp av olika skattningar av det monetära värdet på de uteblivna brottens kostnader. I en första analys (Painter och Farrington 1999b) användes kostnadsskattningar som hade tagits fram i USA⁹³ för de relevanta brottstyperna, och som bara tog hänsyn till de materiella kostnaderna för brotten. Beräkningen av själva insatsens kostnader byggde på dels kostnaden av att införa belysningen, dels underhållskostnaden under det år som uppföljningarna avsåg. Enligt forskarnas analyser blev nyttokostnadskvoterna för de två insatsområdena 4,3 respektive 1,3.

En senare analys möjliggjordes av att brittiska Home Office år 2000 publicerade detaljerade kostnadsskattningar för olika typer av brott i Storbritannien i en rapport som tidigare nämnts (Brand och Price 2000). Painter och Farrington (2001) räknade om nyttokostnadskvoterna med hjälp av dessa kostnadsskattningar, som också inkluderade bland annat immateriella kostnader för brottsoffren, och kom fram till nya nyttokostnadskvoter på 6,2 respektive 2,4. När hänsyn togs till att man hade uppmätt en brottsreducerande effekt även i områden som angränsade till ett av de två insatsområdena, ökade nyttokostnadskvoten för denna insats från 2,4 till 5,4. Vidare byggde dessa skattningar på att hela investeringskostnaden för den nya gatubelysningen skulle betalas under ett enda år. Forskarna menade att ett rimligare räknesätt skulle vara att fördela kostnaden över den förväntade livslängden av den nya belysningen, vilket var 20 år. Med detta som räknesätt ökade värdet för nyttokostnadskvoterna för insatsernas första år till 121 respektive 54.

Två situationella preventionsprogram som inte gick med vinst
Av de två nyttokostnadsanalyser som inte visade att insatsen hade gått med vinst avsåg den ena ett program med grannsamverkan för att minska inbrott i Seattle, USA (Cirel m.fl. 1977) och den andra en analys av sju olika kameraövervakningsprojekt i Storbritannien (Gill och Spriggs 2005). Enligt Welsh m.fl. (2015) berodde den låga nyttokostnadskvoten för projektet i Seattle (vilket blev 0,4) framför allt på att man i analysen bara tog hänsyn till besparingar i termer av de materiella kostnader som drabbar hushåll som blir utsatta för inbrott. Projektets utvärdering, som genomfördes i form av före- och eftermätningar med enkäter bland boende i projektområden och andra områden, visade att insatsen hade lett till en minskning av inbrott med 61 procent. Enligt

⁹³ I en annan undersökning.

Welsh m.fl. (2015) skulle man ha fått en högre och mer realistisk nyttokostnadskvot om man också hade tagit med i beräkningen besparingar i termer av kostnader till rättsväsendet och de immateriella kostnader som drabbar brottsoffren (s. 481).⁹⁴

Det negativa utfallet av nyttokostnadsanalysen av kameraövervakningsprogrammen berodde främst på att kameraövervakningen för det mesta inte gav någon signifikant brottsförebyggande effekt. Det visade sig att kameraövervakningen var effektiv mot bilbrott som skedde i bilparkeringar, men knappast någon annanstans (Welsh m.fl. 2015, s. 482). Nyttokostnadskvoter beräknades med hjälp av uppgifter om anmälda brott i insats- och kontrollområden i kombination med de tidigare nämnda kostnadsskattningar för olika brottstyper som tagits fram av Home Office (Brand och Price 2000).⁹⁵ För fem av de sju kameraövervakningsprojekten beräknades nyttokostnadskvoten till noll, då insatserna inte hade gett någon signifikant minskning i brottslighet. För ett av de övriga två projekten redovisades en nyttokostnadskvot på 1,24. I detta fall menade dock forskarna att det inte gick att utesluta att det positiva utfallet kan ha berott på andra faktorer än själva kameraövervakningen, till exempel förbättrad gatubelysning. För det andra projektet blev nyttokostnadskvoten 0,67. Det berodde bland annat på att de brott som hade förebyggts, framför allt i form av stölder från och skadegörelse på fordon, avsåg brottstyper som genererade relativt låga kostnader.

Förebyggande insatser i lokalsamhället

Enligt Welsh m.fl. handlar ”community prevention” om olika typer av insatser med syfte att förändra de sociala förhållanden som understödjer brottsligheten i ett lokalsamhälle. Ofta finns det en överlappning mellan ”community prevention” och situationell respektive ”developmental prevention”, till exempel då insatserna bland annat tar sikte på att minska ordningsproblem i lokalsamhället, eller där det ingår brottsförebyggande komponenter med fokus på individer eller familjer för att minska riskfaktorer för kriminalitet och öka skyddsfaktorer. Welsh med fleras översikt beskriver resultaten av nyttokostnadsanalyser för fyra program för insatser i lokalsamhället, från USA och Kanada, av vilka ett främst använde en situationell ansats, medan fokus för de andra tre programmen framför allt riktades mot ”developmental prevention”. Nyttokostnadsanalyserna, som följde upp

⁹⁴ Huvuddelen av programmets kostnader avsåg löner till ett tiotal personer som var anställda av programmet för att implementera olika delar av arbetet, bland annat stöldmarkering och hembesök i syfte att genomföra säkerhetsinspektioner i de boendes hem (se vidare Cirel m.fl. 1977, s. 57f.).

⁹⁵ Se Gill och Spriggs 2005, s. 100.

projekten under två till tre år, visade att alla fyra program hade gått med vinst.

Ett program för att öka tryggheten i närområdet

Preventionsprogrammet ”Business Improvement Districts” (BID) går ut på att skapa trygghet och minska tecken på social oordning i insatsområdet med hjälp av en situationell ansats. Enligt Welsh m.fl. finansieras ett BID genom en skatt för alla fastighetsägare i ett distrikt och drivs av en ideell organisation som syftar till att göra området rent och säkert. Vanligtvis innebär det anlåtande av säkerhetspersonal, kameraövervakning, bekämpning av ordningsproblem, reparation av vandaliserad egendom och förbättrande av sanitära tjänster som sophämtning.⁹⁶ Cook och Macdonald (2011) genomförde en nyttokostnadsanalys som jämförde anmälda brott och antalet arresteringar mellan 30 BID-områden och drygt 1 000 områden där BID inte hade införts. Med hjälp av statistiska analyser kunde forskarna visa att BID ledde till en signifikant minskning i anmäld brottslighet, med cirka 11 procent under ett år, och en minskning i arresteringar med cirka 32 procent (Cook och Macdonald 2011, s. 453f.). Den monetära nyttan för dessa minskningar skattades delvis med hjälp av två olika skattningar av kostnader för brott som utvecklats av andra forskare.⁹⁷ Till dessa skattningar lades sedan en konservativ skattning av de besparingar för rättsväsendet som kopplades till minskningen i antalet gripanden. Beroende på vilken av metoderna som användes för att skatta brottskostnaderna beräknades nyttokostnadskvoten till mellan 18,8 och 21,3.

”Communities That Care”

Det preventionsprogram för lokalsamhällen som beskrivs mest detaljerat i översikten av Welsh m.fl. är ”Communities That Care” (CTC). Programmet går ut på att först identifiera nyckelriskfaktorer och nyckelskyddsfaktorer i ett givet lokalsamhälle för att sedan välja lämpliga åtgärder från en lista över preventionsinsatser med beprövad effekt enligt utvärderingsforskningen. Det handlar bland annat om hembesöksprogram för småbarnsföräldrar, föräldra- och lärarutbildningar, insatser för att utveckla olika förmågor bland barn, anti-mobbningsprogram och polisiära åtgärder.

Nyttokostnadsanalysen av CTC (Kuklinski m.fl. 2012) bygger på en storskalig utvärdering av programmets effekter i 12 småstäder

⁹⁶ BIDs finns etablerade i en rad städer runt om världen. Om BIDs-inspirerad verksamhet i Sverige, se t.ex. Holmberg (2016), Bohman (2015).

⁹⁷ Det handlade dels om skattningar av hur mycket allmänheten skulle vara beredd att betala för att undvika utsatthet för brott (Cohen m.fl. 2004), dels om skattningar som byggde på de skadeståndsbelopp som tilldömts i juryrättegångar (Roman 2009).

i USA. Först valde man ut 24 städer som matchades i tolv par, och en stad från varje par valdes sedan slumpmässigt att få CTC-programmet. De övriga tolv städerna fungerade som en kontrollgrupp. Utvärderingen byggde på upprepade, årliga enkätundersökningar bland skolbarn i åldrarna 10–14 år och visade att CTC ledde till en minskning av brottslighet, rökning och alkoholkonsumtion, men inte av marijuanaanvändning.

Analysen skattade besparingar kopplade till minskad brottslighet med hänsyn till både materiella och immateriella kostnader samt kostnader för rättsväsendet. Den inkluderade också en skattning av besparingar kopplade till minskningen i rökning. I båda fallen skattades besparingarna långsiktigt, under de deltagande barnens hela livsförlopp.⁹⁸ Nyttokostnadskvoten för CTC-programmet beräknades genom att ställa programmets genomsnittliga kostnad per barn som deltagit i programmet mot programmets genomsnittliga nytta per barn. Welsh m.fl. (2015) anger två värden för nyttokostnadskvoten för CTC-programmet, där det ena bygger på en beräkning av programmets genomsnittskostnad enligt medelvärdet, det andra enligt mediankostnaden per barn. Dessa två räknasätt gav nyttokostnadskvoter på 5,30 respektive 10,23.⁹⁹

”Becoming a Man” och ”Participate and Learn Skills”

De övriga två program som ingår i kategorin ”Community prevention” i översikten av Welsh m.fl. byggde också på individbaserade insatser med fokus på risk- och skyddsfaktorer för kriminalitet. Det handlade bland annat om insatser för att utveckla sociala och kognitiva förmågor bland barn och om organiserade aktiviteter utanför skolan. Båda programmen påvisade positiva effekter i form av minskad brottslighet, men de tillhörande nyttokostnadsanalyserna använde mycket olika sätt att skatta de besparingar som genererades av den uteblivna brottsligheten.

Heller m.fl. (2013), som utvärderade ett program som heter ”Becoming a Man”, använde en top-down-ansats baserad på skattningar från tidigare forskning i kombination med en skattning av rättsväsendets kostnader som de tog fram själva. Under året när den aktuella insatsen implementerades genererades en

⁹⁸ Detta gjordes med utgångspunkt i beräkningar som tagits fram av det tidigare beskrivna WSIPP med hjälp av bland annat forskning om kopplingarna mellan tidig rökning, rökning i vuxenålder, hälsa och dödlighet samt longitudinell forskning om sannolikheten för fortsatt brottslighet vid olika åldrar (Kuklinski m.fl. 2012, s. 154, Aos m.fl. 2004b).

⁹⁹ Anledningen till att man också beräknade mediankostnaden var att de tre minsta städer som ingick i studien hade färre än 500 barn som deltagare, vilket ledde till mycket höga genomsnittliga kostnader per barn. Detta hade en stor effekt på den genomsnittliga kostnaden totalt sett. Forskarna menade att medianvärdet gav en bättre bild på programmets genomsnittliga kostnad för de flesta av städerna i urvalet.

nyttokostnadskvot på mellan 2,3 (om man exkluderade besparingar kopplade till en minskning i mord och dråp) och 33 (om man även tog hänsyn till minskningen i mord och dråp). Däremot uppmättes ingen signifikant minskning av brottslighet jämfört med kontrollgruppen under det efterföljande året (Heller m.fl. 2013, s. 19).

Den andra studien (Jones och Offord 1989), som utvärderade ett program som heter ”Participate and Learn Skills” (PALS), hade enligt Welsh m.fl. underskattat de monetära besparingar som genererats av programmet. I detta fall hade nyttokostnadsanalysen tagit hänsyn till bland annat besparingar för polisens ungdomssektion, för brandkåren och besparingar som berodde på en minskad efterfrågan på säkerhetspersonal. Men det ingick ingen skattning av besparingar kopplade till de uteblivna kostnaderna för brotts-offren. Studien rapporterade en nyttokostnadskvot på 2,55.

Forskarnas generella slutsatser av översikten

I avslutningen av översikten menar Welsh m.fl. att en generell slutsats är att preventionsprogram som riktar sitt fokus mot högriskgrupper och högrisksituationer tycks vara de som genererar de högsta nyttokostnadskvoterna. Vidare nämns att effektiva preventionsprogram för att främja barns utveckling (”developmental programs”) ger viktiga vinster utöver dem som kopplas till minskad brottslighet, bland annat i form av ökade skatteintäkter från högre inkomster och minskade kostnader för hälso- och sjukvården på grund av förbättrad hälsa. De nyttor som förknippas med situationell prevention är däremot mer begränsade till minskningar i specifika brottstyper. Welsh m.fl. menar också att effekterna av ”developmental prevention” kan vara mer bestående än effekterna av situationella insatser, men att man i dag vet ganska lite om de långsiktiga effekterna av situationell prevention.

Andra aspekter som Welsh m.fl. lyfter fram är att det är problematiskt att nyttokostnadskvoter är mycket känsliga med hänsyn till användningen av olika typer av modellantaganden och att samma utvärdering kan leda till nyttokostnadskvoter av mycket varierande storlek beroende på vilka antaganden som görs i analysen. Detta framgår också av skillnaden i resultaten från den första nyttokostnadsanalysen av Perry Preschool Program när barnen var i 40-årsåldern, där nyttokostnadskvoten låg på närmare 13, och den senare omanalysen av samma program, där nyttokostnadskvoten låg på 7. Av denna anledning menar Welsh m.fl. att det är viktigt med så kallade känslighetsanalyser, som testar hur robusta resultaten är för olika typer av modellantaganden (se även Olsson 2014). Vidare menar Welsh m.fl. att konfidensintervallen kring statistiskt skattade nyttokostnadskvoter ofta är ganska stora.

I sin slutdiskussion lyfter Welsh m.fl. fram att det behövs en standardiserad lista över vilka typer av kostnader och nyttor som ska tas med i nyttokostnadsanalyser av preventionsprogram, samt att det finns ett behov av fler utvärderingar som använder sig av en experimentell design, eller av före- och eftermätningar med experiment- respektive kontrollgrupper. I avsaknaden av vetenskapligt tillförlitliga skattningar av olika insatserns förebyggande effekter blir resultaten av eventuella nyttokostnadsanalyser tämligen meningslösa. För att kunna använda realistiska skattningar av hur många brott som förebyggs av olika preventionsprogram krävs också metoder för att skatta den faktiska brottsligheten eftersom den registrerade brottsligheten endast utgör en liten del av brottsligheten.¹⁰⁰

En dansk studie om tre olika förebyggande insatser

På uppdrag av det Danska Kriminalpræventive Rådet och stiftelsen Trygfonden har Højbjerg Jacobsen (2013a) vid Centre for Economic and Business Research i Köpenhamn genomfört nyttokostnadsanalyser för tre brottsförebyggande insatser med fokus på olika målgrupper. Alla tre insatser skulle klassas som ”developmental” eller social prevention. Den ena var en så kallad primär eller universell preventiv insats som riktades till skolbarn, den andra en sekundär insats med kontaktpersoner, familjesamtal och familjerådgivning, som riktades till högriskungdomar, och den tredje en tertiär insats i form av en tillsynsmodell baserad på risk-, behovs- och responsivitetsprinciperna¹⁰¹ för ungdomar som dömts till en kriminalvårdspåföljd.

Själva effektutvärderingarna av de aktuella brottsförebyggande insatserna genomfördes inte av Højbjerg Jacobsen, utan det handlade om insatser där det redan fanns en användbar effektutvärdering. Det innebär att författaren inte heller skattade de brottsrelaterade kostnaderna för personer som faktiskt varit föremål för insatserna i jämförelse med motsvarande kostnader för en kontrollgrupp. I stället använde sig Højbjerg Jacobsen av populationsdata avseende ungdomar i åldrarna 15–24 år för att skatta insatsernas eventuella vinster.

I ett första steg delades befolkningen i de aktuella åldrarna in i fem olika grupper utifrån belastningsnivån, vilket gjordes med hjälp av registerdata om de lagföringar som registrerats för varje individ i befolkningen fram till en viss tidpunkt. De kategorier som användes var *laglydiga, lätt belastade, mer belastade, mycket*

¹⁰⁰ Författarna nämner studier som undersökt förhållandet mellan registrerad brottslighet (domar) och självdeklarerad brottslighet och anger att resultaten tydde på att de registrerade brotten kunde räknas upp med en faktor kring 20–30 för att motsvara de självdeklarerade brotten (Welsh m.fl. 2015, s. 493).

¹⁰¹ För en beskrivning av risk-, behovs- och responsivitetsprinciperna, se Brå 2009.

belastade och *mest belastade*. I ett nästa steg kopplade man på ytterligare populationsdata för respektive grupp, som avsåg dels registrerad brottslighet, dels uppgifter om bl.a. sysselsättning, förvärvsinkomst, sjukersättning, försörjningsbidrag, sjukhusvisitationer och läkarbesök, under en femårsperiod. Ett antagande som görs i analyserna är att minskad brottslighet innebär minskade kostnader inte bara för rättsväsendet, utan även för andra delar av den offentliga sektorn, då det finns tydliga statistiska samband mellan kriminellt beteende och en högre nivå av resursförbrukning inom olika samhälleliga välfärdssystem.

Därefter gjordes en bedömning av vilken av de fem grupper som var huvudmålgrupp för respektive förebyggande insats, och nyttokostnadsanalysen för respektive insats skattades utifrån de kostnader som kunde kopplas till den genomsnittliga femårskarriären för ungdomarna i den populationsgrupp som bedömts som målgrupp för insatsen. Ingen skattning gjordes av uteblivna kostnader för brottsoffer, utan analysen fokuserade i stället på eventuella vinster och besparingar dels för individerna själva (ökade bruttoinkomster minus inkomstskatt), dels för den offentliga sektorn (bl.a. ökade skatteintäkter, minskade transfereringar, minskade sjukvårdskostnader och besparingar för rättsväsendet). Kostnader för rättsväsendet (polis, åklagare, domstol, kriminalvård och advokatkostnader), skattades med hjälp av vissa antaganden i kombination med uppgifter från rättsväsendets myndigheter om resursförbrukning och resurskostnader. Den samlade samhällsekonomiska vinsten beräknades sedan som summan av den ekonomiska nyttan för individerna själva och för den offentliga sektorn.

Højbjerg Jacobsen redovisar inte resultaten av nyttokostnadsanalysen i form av nyttokostnadskvoter utan i stället i termer av den samhällsekonomiska besparingen per deltagare i respektive insats. Dessa varierade: 3 tusen danska kronor per deltagare för primärpreventionsinsatsen, 25 tusen kronor per deltagare för den sekundära och 66 tusen kr per deltagare för den tertiära. Samtidigt redovisas även insatsernas uppskattade kostnader per deltagare. Primärpreventionsinsatsen beräknades endast kosta 153 kronor per skolbarn, medan den sekundära beräknades innebära en kostnad på 47 tusen kronor per deltagare och kostnaden för den tertiära insatsen beräknades endast uppgå till cirka 300 kronor per person. Dessa siffror skulle innebära en mycket stor spridning i nyttokostnadskvoterna.

Højbjerg Jacobsen (2013b) har också skrivit en handbok för praktiker, om att göra nyttokostnadsanalyser av brottsförebyggande insatser. Rapporten innehåller en manual över tillvägagångssättet. Dessutom redovisas i en översikt resultat från studier på området (främst från USA).

Svensk forskning om kostnader för brott och vinster med prevention

Föregående två kapitel har belyst mångfalden i den utländska litteraturen på området. Det som gjorts i Sverige när det gäller kostnader för brott och ekonomiska fördelar förknippade med preventiva åtgärder utgår ofta från specifika brottstyper, sociala preventionsinsatser eller som en del av en analys av mer övergripande sociala problem, exempelvis missbruk ur vissa aspekter. Här följer en översikt av olika svenska studier som behandlar dessa frågor men det ges även exempel på typer av studier som rör andra problemställningar.

Socioekonomiska kostnader för sociala problem – forskningen av Ingvar Nilsson med kollegor

Nationalekonomen Ingvar Nilsson med kollegorna Anders Wadeskog och Eva Lundmark Nilsson står som författare för en ansevärd mängd svenska rapporter.¹⁰² Tillsammans med sina kollegor eller ensam har Nilsson genomfört ett stort antal analyser med fokus på de socioekonomiska kostnader som kan förknippas med varierande typer av sociala problem, bland annat kriminalitet och missbruk.¹⁰³

I en analys av ”Gatuvåldets ekonomi” skattas bland annat vad en misshandel kostar samhället för en våldsskadad person som drabbas av långvariga kognitiva funktionsnedsättningar respektive för en person som blir permanent invalidiserad (Nilsson

¹⁰² Verksamheten bedrivs inte vid något universitet eller annan sådan forskningsinstitution utan på konsultbasis genom aktiebolaget Institutet för socialekologisk ekonomi.

¹⁰³ Se t.ex. Nilsson (2012), Nilsson Lundmark och Nilsson (2013), Nilsson och Wadeskog (2008a, 2008b, 2012).

och Wadeskog 2011).¹⁰⁴ I Nilsson och Wadeskog (2012, s. 97f) sammanställs utifrån uppskattningar en ”kostnads katalog” över vad olika typer av gatuvåld kan kosta. Till exempel anges att en misshandel som leder till att en person blir invaliderad för resten av sitt liv skapar långsiktiga samhällskostnader på omkring 50 miljoner kronor, medan en mer måttlig misshandel leder till långsiktiga samhällskostnader på cirka 6 miljoner kr. En ”mycket måttlig” misshandel anges kosta samhället cirka 200 000 kronor och ett personrån cirka 225 000 kronor. En förövare som gång på gång hamnar i fängelse uppskattas skapa långsiktiga samhällskostnader på mer än 9 miljoner kronor.

Andra exempel på studier handlar om skattningar av de samhällskostnader som är förknippade med våld i nära relationer (Nilsson 2015) eller destruktiva subkulturer (”Vit makt”-rörelsen och kriminella gäng) (Lundmark Nilsson och Nilsson 2012). Ytterligare rapporter handlar om tungt narkotikamissbruk och de övriga omständigheter som kan kopplas till ett liv som missbrukare, inklusive den brottslighet som syftar till att skaffa sig pengar till droger (Nilsson och Wadeskog 2006, 2008b).

Nilsson med kollegor skattar genomgående de samhällsekonomiska kostnaderna av brotten med ett bottom-up-perspektiv och bygger sina analyser på en metod som de kallar för scenariotekniken (Nilsson och Wadeskog 2006, 2011). Det innebär att rapporterna utgår från en eller flera tänkta brotts handlingar eller livskarriärer. Sedan mejslar författarna, ofta med hjälp av experter, fram ett antal förlopp som kan beskrivas som typiska. Slutligen identifieras och prissätts de konsekvenser som handlingarna eller förloppen genererar.

Många av de effekter som prissätts är mer eller mindre osynliga och svårupptäckta. En del av dem uppstår för den brottsutsatta allmänheten medan andra är kostnader för rättsväsendet. Även kommunernas och landstingens kostnader beräknas, till exempel kostnader för socialtjänsten och sjukvården. Vidare räknas även kostnader för så kallat produktionsbortfall in, till exempel på grund av sjukfrånvaro hos en våldsutsatt person eller det utanförskap på arbetsmarknaden som kan bli följden av ett fängelsestraff eller ett långvarigt narkotikamissbruk.

¹⁰⁴ Nilsson och Wadeskog (2011) utgår från ett fiktivt fall av en misshandel där två brottsoffer drabbas av olika grad av skador och en förövare grips och ställs inför rätta. Utifrån sina beräkningar uppskattar Nilsson och Wadeskog att de totala kostnaderna för denna händelse uppgår till drygt 6 miljoner kr under det första året. På sikt blir de totala kostnaderna betydande och då uppskattas Försäkringskassan vara den största kostnadsbäraren (främst gällande kostnader för personlig assistans, sjukpenning och sjukersättning).

Skattade vinster av förebyggande insatser

I vissa fall sätter sedan Nilsson och hans kollegor de skattade kostnader som genereras av olika typer av sociala problem mot en beräkning av kostnader för en given förebyggande åtgärd eller rehabiliteringsmodell eller metod, för att ge inblickar i de samhällsekonomiska vinster som dessa kan generera (t.ex. Nilsson och Wadeskog 2008b, Lundmark Nilsson och Nilsson 2013).

Ett exempel är en studie om Kungälvsmodellen, ett skolbaserat förebyggande program med syfte att motverka antidemokratiska idéer och värderingar bland ungdomar (Nilsson Lundmark och Nilsson 2013). Från början utvecklades modellen på uppdrag av kommunen för att på sikt eliminera jordmånen för framför allt högerextremistiska ideologier och grupperingar. Den huvudsakliga målgruppen för programmet är ungdomar 14–16 år, som är på väg in i en extremintolerant och antidemokratisk miljö. Inom ramen för modellen ges bland annat en kurs i skolan för elevgrupper bestående av 20–25 elever från olika skolor, där intoleranta eller konflikt drivande ungdomar blandas med mer socialt trygga unga, och där unga med svensk bakgrund blandas med unga med utländsk bakgrund (ibid.). Blandningen av elever med olika bakgrund ger förutsättningar för dynamiska samtal. Även elevernas föräldrar inkluderas i undervisningen. Modellen genomförs av ett team av personer anställda i Kungälv kommun.

I sin socioekonomiska analys av Kungälvsmodellen skriver Nilsson Lundmark och Nilsson att det saknas möjlighet att studera effekten av modellen med hjälp av en kontrollgrupp, vilket skulle vara det bästa alternativet. I stället jämförs beskrivningar av utvecklingen av problem kopplade till högerextrema grupperingar i Kungälv, där modellen införts, med utvecklingen i en jämförbar kommun, som också haft problem med högerextrema grupperingar, men som inte använt modellen. Jämförelsen avser den femtonårsperiod under vilken Kungälvsmodellen hade implementerats vid tiden för studien. Författarna menar att denna ansats gör det rimligt att åtminstone anta att eventuella skillnader i problemutvecklingen i de två kommunerna inte skulle bero på omvärldsförändringar, då dessa torde varit ungefär likadana för de båda orterna (s. 61).

Författarna menar att deras studier av utvecklingen i Kungälv respektive jämförelsekommunen tyder på att Kungälvsmodellen haft en effekt. Bland annat fanns det inte längre någon aktiv vit makt-rörelse i Kungälvskommunen, och knappt några aktiva vit makt-personer, medan det i jämförelsekommunen fortfarande fanns en ganska tydlig och brottstyngd vit makt-rörelse, med en kärna på 64 kända och identifierade personer (Nilsson Lundmark och Nilsson 2013, s. 61). De slutsatser som dras om de besparingar som Kungälvsmodellen kan leda till anges däremot

inte i form av någon tydlig kalkyl som bygger på en uppskattad ”effekt” av modellen som helhet. Författarna menar själva att det inte heller går att med säkerhet påstå att Kungälvsmodellen varit den enda faktorn som lett till att vit makt-rörelsen försvunnet i kommunen (s. 107). I stället redovisas bland annat en skattning av de samhällskostnader som en vit makt-organisation, bestående av totalt 35–50 personer, skulle generera under en 15-årsperiod.

Rapporten listar först en rad antaganden som skattningen bygger på, exempelvis hur många misshandelsbrott som gruppen antas begå under kalkylperioden, hur många i gruppen som utvecklar en missbruksproblematik och hur många av gruppens medlemmar som i vuxen ålder står utanför arbetsmarknaden. Skattningen tar hänsyn till kostnader för bland annat Arbetsförmedlingen, kommun och landsting, Försäkringskassan och rättsväsendet.

De sammanlagda skattade kostnaderna för samhället under kalkylperioden på 15 år uppgår till drygt 290 miljoner kronor, av vilka drygt 50 miljoner kronor avser kostnader för rättsväsendet. Det framgår av rapporten att den totala kostnaden för Kungälvsmodellen uppgick till 13 miljoner kronor under den aktuella femtonårsperioden. Författarna menar att givet dessa projektkostnader skulle Kungälvsmodellen vara mycket samhälls-ekonomiskt lönsam även om den bara ledde till att man förhindrat rekryteringen av en enda våldsbegående vit makt-anhängare. Enligt författarna skulle man ha uppnått en besparing som motsvarade samtliga projektkostnader även om man bara lyckades reducera effekterna av ett vit makt-gäng av den aktuella storleken med 5 procent.

Konservativa skattningar av både samhällskostnader och samhällsnyttan

Några principer som Nilsson och hans kollegor använder i sitt arbete uppges vara att de i sina skattningar alltid skattar lågt enligt en försiktighetsprincip när det gäller såväl kostnader för ett tänkt brott men även effekten av en preventiv insats. De uppger också att de alltid tar bort sådant från kalkylen som kan vara diskutabelt eller svårt att mäta, även om det också kan vara viktigt (bl.a. diffusa och etiskt svåråtkombara effekter som rädsla, lidande, smärta, för tidig död och försämrad livskvalitet). De vill kort sagt undvika att överdriva såväl kostnader för brott som vinsten av förebyggande insatser (se t.ex. Nilsson och Wadeskog 2011, Nilsson Lundmark och Nilsson 2013). Nilsson tillstår själv att resultaten av den här typen av analyser handlar om storleksordningar och inte exakta resultat. Han menar att: ”Området är för komplext för att göra anspråk på att ha den exakta sanningen.

Det är bättre att ha en allmän bild av storleksordningar kring kostnader (och vara medveten om detta) än att inte ha någon aning alls eller bara gissa och tycka. Vi gör alltså på intet vis några anspråk på att sitta på en Sanning med stort S, eller ens att vi någonsin kommer att komma fram till sanningen. Detta är ett synsätt och en metod för att steg för steg komma något närmare sanningen” (Nilsson 2012, s. 33).

En förstudie om hälsoekonomiska analyser av förebyggande program mot utagerande beteendeproblem hos barn

I en studie som gjordes på uppdrag av stiftelsen Skandia Idéer för livet bygger Feldman m.fl. (2014) vidare på det arbete som gjorts av Nilsson och hans kollegor. Uppdraget handlade om att dels undersöka möjligheterna att göra så kallade hälsoekonomiska kalkyler av kommunala förebyggande insatser, det vill säga att värdera effekterna av sådana insatser i både monetära termer och hälsotermer, dels att värdera effekterna av olika förebyggande insatser för att hantera utagerande beteendeproblem hos barn i åldrarna 3–12 år. Författarna anger att forskningen tyder på att tidig debut av utagerande beteende leder till ökad risk för olika negativa konsekvenser senare i livet, såsom kriminalitet, drogmisbruk, skolsvårigheter, arbetslöshet och psykiska problem (ibid., s. 5f).

Föräldrastödsprogram och skolprogram

Förstudien riktade sitt fokus på två typer av förebyggande insatser, som båda skulle inramas i kategorin ”developmental prevention” enligt den kategorisering som används i den tidigare beskrivna översikten av nyttokostnadsanalyser av Welsh m.fl. (2015). Det handlar om föräldrastödsprogram respektive skolprogram. Forskarna identifierade nio föräldrastödsprogram och fyra skolprogram där det fanns vetenskapligt stöd för en förebyggande effekt antingen i Sverige eller internationellt. Därefter sammanställdes effektmått för respektive program i termer av den genomsnittliga uppmätta minskningen i utagerande problem, andelsminskningen i kliniska fall¹⁰⁵ vid uppföljning respektive antalet avvärdade kliniska fall per 100 barn. Ett krav på de granskade effektstudierna var att effekterna hade undersökts i en forskningsdesign med både experiment- och kontrollgrupper.

¹⁰⁵ Enligt forskarna använder de flesta uppföljningar mått på psykisk ohälsa av utagerande karaktär baserade på frågor ställda till föräldrar, vars svar sedan sammanvägs och jämförs med ett tröskelvärde som identifierar barn med utagerande beteende på klinisk nivå (Feldman m.fl. 2014, s. 11).

De aktuella insatsernas kostnader skattades i termer av kostnader för att utbilda programledare och driftkostnader – bland annat kostnader för den tid som programledaren ägnar åt programarbetet, kostnader för förarbete och efterarbete samt lokalkostnader. Dessa kostnader fördelades sedan för att få en genomsnittlig programkostnad per barn.

Forskarna skulle också göra en skattning av kommunala kostnader för barn med utagerande beteendeproblem. Ett problem enligt forskarna är att det i dag saknas offentliga uppgifter och vetenskapliga studier om de kommunala kostnader som kan knytas till barn med utagerande beteendeproblem. De gjorde därför skattningar med hjälp av två olika ansatser. Den ena ansatsen använde sig av epidemiologiska data och offentlig statistik. Med denna ansats tog man fram en skattning som byggde på ett antagande att uppskattningsvis cirka fem procent av barnen i den aktuella åldersgruppen har utagerande problem på klinisk nivå som kräver samhällsåtgärder. Därefter utgick man från expertbedömningar som kommit fram till att vård för utagerande beteendeproblem svarade för cirka 25 procent av den kommunala socialtjänstens kostnader för barn- och ungdomsvård, samt expertskattningar om kostnader för barn med utagerande beteendeproblematik i förskolan och skolan. Enligt dessa skattningar svarade kostnaderna för barn med utagerande beteendeproblematik för två procent av årsbudgeten för förskolan, och tre respektive fyra procent av årsbudgeten för förskoleklass och grundskola. Tillsammans ger skattningen om hur många barn som har utagerande problem på klinisk nivå respektive skattningen av kommunens kostnader ett underlag för att beräkna kommunens kostnader per barn med utagerande beteendeproblem.

Den andra ansatsen, som gick ut på att ställa frågor till olika kommunala aktörer om kostnader kopplade till barn med utagerande problematik användes enligt forskarna i ett försök att komma närmare kommunernas verkliga kostnader för den här typen av barn i form av exempelvis kostnader för elevassistenter, specialpedagoger och kuratorer. Forskarna uppger att det av olika anledningar var svårt att få fram den behövliga informationen från de tillfrågade aktörerna, samtidigt som den information de fick bekräftade rimligheten i de skattningar som gjorts med hjälp av expertbedömningarna och offentlig statistik.

Forskarna beskriver sedan hur kommuner skulle kunna räkna fram de kortsiktiga förväntade besparingarna för olika typer av program med hjälp av de beskrivna skattningsmetoderna för programkostnader och kommunens kostnader för barn med utagerande beteendeproblem. Forskarna menar vidare att skattningar av långsiktiga besparingar möjliggörs bland annat av de beräkningar som Ingvar Nilsson och hans kollegor gjort avseende

samhällskostnader för olika former av utanförskap. De redovisar också ett hypotetiskt exempel för hur beräkningar av långsiktiga besparingar skulle kunna se ut, som även inkluderar besparingar kopplade till arbetsmarknaden, Försäkringskassan och landsting. Föräldrastödsprogrammet Cope, som riktar sig till familjer med barn med utagerande beteendeproblem, beräknades generera två kronor tillbaka på varje satsad krona under ett år och sju till åtta kronor under 15 år. Forskarnas redovisningar tar viss hänsyn till besparingar kopplade till kostnader för rättsväsendet, men det framgår inte av de redovisade modellerna att man även tar hänsyn till besparingar i termer av uteblivna kostnader för brottsoffer.¹⁰⁶

En rapport om att utvärdera sociala investeringar

Lars Hultkrantz, professor i nationalekonomi vid Örebro universitet, har skrivit en rapport om att utvärdera sociala investeringar (Hultkrantz 2015a). I rapporten diskuteras och ges exempel på samhällsekonomiska kalkyler och kalkylmodeller för investeringar eller åtgärdsprogram som kan ses som sociala investeringar. Hultkrantz tar bland annat upp det arbete som WSIPP bedriver och beskriver ingående institutets metodik i uppskattande ordalag. Han är dock något kritisk till institutets användning av humankapitalansatsen (förlusten av produktionsvärde när en individ avlider) för att skatta kostnaden för mortalitet, som han menar numera nog betraktas som en föråldrad metod, samt att den skattefaktor som använts vid skattning av kostnader för skattefinansiering inte appliceras på kostnader på skatteintäkter från ökade löneinkomster.¹⁰⁷ Hultkrantz menar att trots dessa anmärkningar i marginalen är WSIPP den främsta inspirationskällan internationellt sett för forskning av detta slag.

Hultkrantz riktar också viss kritik mot Ingvar Nilsson med kollegor, bland annat på grund av att de använder sig av uppgifter från en databank som de själva utvecklat, som inte är dokumenterade och vars kvalitet därför är svår att bedöma. Hultkrantz trycker också på att Nilssons med kollegors användning av typiska fall för att skatta samhällsekonomiska beräkningar, det vill säga det som Nilsson med kollegor kallar för scenariotekniken, är problematisk och innebär en risk att man får extrema resultat, som leder till överskattningar av samhällsekonomiska

¹⁰⁶ Här kan nämnas att forskarna refererar till en rapport om skattningar av de långsiktiga samhällsekonomiska kostnaderna av utagerande beteendeproblem som gjorts av det brittiska National Institute of Care and Clinical Excellence (NICE 2013).

¹⁰⁷ Hultkrantz 2015a, s. 55.

vinster och som inte är relevanta som ett underlag för beslutsfattande. I stället menar Hultkrantz att man bör använda sig av populationsdata på samma sätt som görs av WSIPP och i den tidigare nämnda studien av Højbjerg Jacobsen (2013a) vid Copenhagen Business School. Samtidigt menar Hultkrantz att Nilsson och hans kollegors arbete i hög grad har bidragit till ett ökande intresse i Sverige för den här typen av analyser och har fått många att få upp ögonen för betydelsen av att se till långsiktiga samhällsekonomiska effekter av olika typer av insatser, i stället för att fastna vid snäva bedömningar med fokus på vad en insats kan innebära för kortsiktiga kostnader och nyttor för en enskild aktör, som exempelvis en kommun.

Överlag menar Hultkrantz att intresset i Sverige hos forskare och myndigheter att utveckla kalkylmodeller som den som tagits fram av WSIPP hittills har varit begränsat. Detta trots att förutsättningarna här är mer gynnsamma än i USA med tanke på den goda tillgången i Sverige till longitudinella databaser och den forskning som utvecklats kring dessa, vilket ger ett bra underlag för skattningar av de långsiktiga effekter som kan kopplas till olika typer av mer kortsiktiga utfall.

Hultkrantz (2015b) har även skrivit en rapport om de ”sociala investeringsfonder” som blivit allt vanligare i svenska kommuner. Rapporten beskriver hur dessa fungerar och ger rekommendationer om hur de kan utvecklas. Några av projekten som beskrivs har handlat om brottslighet ur vissa aspekter.

Mosaik – en kalkylmodell för kommuner om nyttan med tidiga insatser

I sammanhanget kan nämnas att Sveriges Kommuner och Lands-ting (SKL) har utarbetat en egen kalkylmodell (kallad Mosaik) för att beräkna det ekonomiska utfallet av tidiga insatser för barn och unga, jämfört med alternativa senare insatser (SKL 2012). Modellen är ett verktyg som är tänkt att användas i verksamhets-överskridande arbete med barn och unga. I rapporten behandlas främst samarbetet mellan kommunala verksamheter (den sociala barn- och ungdomsvården och förskolan/skolan), men det anges att kalkylmodellen även kan användas i samarbeten med andra verksamheter eller med andra huvudmän, till exempel barn- och ungdomspsykiatri, primärvården eller polisen. Rapporten tar inte specifikt upp kostnader för kriminalitet hos unga, eller om modellen har använts för att skatta sådana. Den nämner dock att det finns bedömningsinstrument riktade till barn med beteendeproblem och missbruksproblematik och att Socialstyrelsen arbetar med att ta fram fler sådana bedömningsinstrument (ibid., s. 34).

Ekonomiska utvärderingar av förebyggande insatser

En annan svensk forskare som publicerat flera arbeten om att utvärdera och skatta den ekonomiska nyttan av förebyggande insatser är Tina Olsson, som är verksam vid Göteborgs universitet (se t.ex. Olsson 2010a, b, Olsson 2011, Olsson 2012a, b, Olsson 2014).

I ett kapitel om ekonomiska analyser vid effektutvärderingar av sociala insatser (Olsson 2012b) beskriver exempelvis Olsson de åtgärder som behövs för att inkludera en ekonomisk utvärdering vid planering av en effektutvärdering. I linje med andra forskare lyfter Olsson fram att ekonomiska analyser ger ett viktigt underlag för beslutsfattare i de fall där det finns flera beprövade, effektiva insatser att välja mellan. Att välja den insats som utvärderingar visar ger den starkaste effekten behöver inte vara det mest kostnadseffektiva sättet att använda begränsade resurser, om en mindre effektiv insats är mycket billigare att genomföra. Därefter menar Olsson att ekonomiska utvärderingar alltid jämför två eller flera alternativa insatser, samtidigt som det ofta handlar om att jämföra en ny insats med den typ av insats som normalt utförs (så kallad ”treatment as usual”) (Olsson 2012b, s. 175). Vilka kostnader och effekter som ska tas med i en analys, och hur dessa ska värderas beror enligt Olsson på vilket perspektiv man utgår ifrån – till exempel ett kommunperspektiv, ett socialtjänstperspektiv eller ett samhällsperspektiv.

Multisystemisk terapi för unga med beteendeproblem var inte kostnadseffektiv i Sverige

Olsson har också publicerat analyser av de kostnader och nyttor som är förknippade med multisystemisk terapi (MST) bland ungdomar med allvarliga beteendeproblem i Göteborg, Halmstad, Malmö och Stockholm (Olsson 2010a, 2010b, Andréa Löfholm m.fl. 2009, 2014). I dessa analyser anläggs ett samhällsperspektiv, vilket innebär att man skattar nyttan i termer av eventuella besparingar till samhället som helhet – bland annat besparingar för socialtjänsten, kommunen eller landstinget men även besparingar kopplade till eventuella effekter på programdeltagarnas beteende, exempelvis kostnader för rättsväsendet. Analyser har genomförts vid uppföljningstider på två respektive fem år efter det att programdeltagarna kom med i utvärderingen.

Programmet utvärderades med hjälp av en experimentell design, där ungdomar (i åldrarna 12–17 år) med allvarliga beteendeproblem slumpmässigt lottades till antingen MST eller traditionell behandling. Enligt den utvärdering som genomfördes efter två år hade MST-programdeltagarna blivit mindre problembelas-

tade och uppvisade färre psykiatriska symptom, men jämfört med kontrollgruppen fanns det inga signifikanta skillnader när det gäller psykisk hälsa, kriminalitet eller alkohol- eller narkotikabruk. Det innebär att MST inte gav något mervärde jämfört med traditionell behandling i termer av dess effekt på psykosociala och beteendemässiga utfall, och ingen redovisning gjordes av eventuella besparingar i termer av utebliven kriminalitet i den ekonomiska analysen (Andrée Löfholm m.fl. 2009, Olsson 2010b). Denna analys visade att MST innebär en nettoförlust till samhället (jämfört med traditionell behandling) på närmare 45 000 per ungdom efter två år.

I analysen som gjordes vid femårsuppföljningen skattades det monetära värdet på ungdomarnas brottslighet under uppföljningsperioden i termer av kostnader till polisen, åklagare, domstolarna, kriminalvården och Statens institutionsstyrelse (kostnader för vård enligt LSU). Dessa skattningar gjordes med hjälp av registerdata om lagföringar och påföljder i kombination med information från de relevanta myndigheternas årsredovisningar. Ingen skattning av det monetära värdet av brottsligheten i termer av kostnader för brottsoffer framgår av forskarnas redovisning (Andrée Löfholm m.fl. 2014). Enligt denna redovisning skattades kostnaderna för ungdomarnas brottslighet under uppföljningsperioden till 446 tusen kronor per individ för MST-gruppen, jämfört med knappt 306 tusen kronor för gruppen som fått traditionell behandling. Inte heller i detta fall visade dock utvärderingen signifikanta skillnader i brottslighet mellan de två grupperna, vilket innebär att den ekonomiska effekten på brottslighet skattades till noll kronor i den redovisade kostnadsnyttoanalysen. Enligt denna analys innebär MST en nettoförlust för samhället med drygt 110 tusen kronor per ungdom efter fem år, jämfört med traditionell behandling. Enligt Andrée Löfholm m.fl. (2014) har tidigare internationell forskning visat statistiskt signifikanta positiva effekter av MST för ungdomar med beteendeproblem eller kriminalitet, även om insatsens effekter tycks variera, bland annat beroende på i vilket land de aktuella studierna genomförts (jfr Olsson 2010b). En slutsats som dras av forskarna är att den svenska utvärderingen av MST visar på vikten av att utvärdera internationellt framgångsrika insatser när de införs i Sverige för att försäkra sig om att de också ger en positiv effekt i svenska förhållanden.

Kostnader för brottsligheten hos kvinnor med missbruksproblem

I två senare analyser har Olsson skattat de kostnader för rättsväsendet (Olsson och Fridell 2013) respektive för brottsoffer och i termer av produktionsförluster (Olsson 2014) som kan kopplas till de registrerade brott som begicks av 227 kvinnor som tvångsplacerats på ett behandlingshem för missbruksproblem under åren 1997–1999.¹⁰⁸ Båda studierna avser kostnader kopplade till den brottslighet som begåtts av kvinnorna i urvalet under en 30-årsperiod med start år 1975.

Skattningarna av kostnader för rättsväsendet byggde på registerdata om bland annat åtal och påföljder samt skattningar av de resurser som tas i bruk hos polisen, åklagarna, domstolarna, kriminalvården, rättspsykiatri och Statens institutionsstyrelse i samband med olika typer av brott. För att skatta polisens kostnader användes regressionsanalys för att skatta marginalkostnaden för olika typer av brott med hjälp av uppgifter om anmälda brott från SCB och uppgifter om resursförbrukning från Polisens årsredovisning för år 2010. De genomsnittliga enhetskostnaderna för de övriga aktörerna inom rättsväsendet togs fram med hjälp av respektive myndighets årsredovisningar. Kostnaderna kan betraktas som en underskattning eftersom det enligt forskarna inte var möjligt att få fram information som skulle möjliggöra en skattning av kostnader för försvarsadvokater, för socialtjänsten eller för den tid som kvinnorna tillbringat i polisarrest (Olsson och Fridell 2013). Enligt forskarnas skattningar uppgick den genomsnittliga kostnaden för rättsväsendet till över 830 tusen kronor (2010 års priser) per kvinna, under den studerade perioden. Den största enskilda kostnadsposten (närmare hälften av totalkostnaderna för rättsväsendet) avsåg kostnader för Kriminalvården. Därefter kom polisens kostnader, som svarade för närmare en fjärdedel av rättsväsendets totalkostnader.

I en senare analys av samma urval av kvinnor gjorde Olsson (2014) en ny skattning av de sammanlagda kostnaderna för samhället av kvinnornas kriminalitet, som också inkluderade kostnader för brottsoffer och kostnader beroende på produktionsbortfall. Produktionsbortfall skattades med hjälp av humankapitalansatsen, dels för kvinnorna i urvalet själva, där analysen byggde på den tid som kvinnorna tillbringat i fängelse, rättspsykiatrisk vård eller tvångsvård som resulterat från krimi-

¹⁰⁸ Kvinnorna hade placerats på hemmet med stöd av antingen lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU), eller lag (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (LVM). Medelåldern för kvinnorna i urvalet vid intagning var 18,7 år för dem som varit placerade med stöd av LVU, 26,7 år för dem som placerats med stöd av LVM. Totalt 211 av de 227 kvinnorna i urvalet blev lagförda för minst ett brott under den studerade perioden.

nella handlingar, dels för de personer som fallit offer för dödligt våld, där någon av kvinnorna i urvalet varit gärningspersonen.¹⁰⁹ Kostnader för brottsoffer skattades med hjälp av uppgifter från Brottsoffermyndigheten avseende brottskadeersättning för olika typer av brott.¹¹⁰

Analysen visade att kostnader för brottsoffer och kostnader kopplade till produktionsbortfall tillsammans summerade till mellan 200 tusen kronor och 275 tusen kronor per kvinna under den studerade perioden. I kombination med de tidigare publicerade resultaten om rättsväsendets kostnader för kvinnornas brottslighet innebar det enligt Olsson att kostnaderna för produktionsbortfall och brottsoffer svarade för sammanlagt mellan 19 och 25 procent av de totala samhällliga kostnaderna ("social costs") för de aktuella kvinnornas brottslighet.

Kostnader för våld mot kvinnor i nära relationer

Socialstyrelsen gjorde år 2006 en samhällsekonomisk analys av kostnader för våld mot kvinnor i nära relationer (Socialstyrelsen 2006). Den utgick som titeln antyder också från en brottstyp och en skattad omfattning av den typen av brottslighet totalt. Sedan gjordes beräkningar på direkta kostnader (sjukvård, socialtjänst, rättsväsende m.m.), indirekta kostnader (produktionsbortfall, värdet av det frivilliga arbetet som utförs av kvinno- och brottsofferjourerna) och transfereringar (sjukpenning, ekonomiskt bistånd). Resultaten redovisades efter skattade totala kostnader för samhällets olika instanser som helhet. Även här påpekades att svårberäknade kostnader inte tagits med och att beräkningarna kan beskrivas som en försiktig uppskattning. Trots att försiktighet är befogad menade man att kunskap om de ekonomiska konsekvenserna av problemet är viktig för samhället för att på ett konstruktivt och korrekt sätt kunna angripa det.

Analysen uppskattade att de samhällsekonomiska kostnaderna för våld mot kvinnor i nära relationer ungefärligen uppgår till mellan 2,7 och 3,3 miljarder om året. Av denna summa uppskattades de direkta kostnaderna uppgå till cirka 2,0–2,5 miljarder kronor per år. Värdet av de indirekta kostnaderna uppgår enligt skattningen till 717–764 miljoner kronor per år. Därutöver skat-

¹⁰⁹ Produktionsbortfall för kvinnorna i urvalet skattades i termer av den genomsnittliga marknadslönen för kvinnor i olika åldrar. Studien hade inte tillgång till uppgifter om åldern på de personer som blivit utsatta för dödligt våld. Här skattades därför produktionsbortfallet utifrån dels en sannolikhetsskattning att ett offer för dödligt våld skulle vara av en viss ålder, dels uppgifter om genomsnittliga livstidslöneinkomster för personer i olika åldrar. Under den studerade perioden hade tre av kvinnorna i urvalet blivit dömda för dödligt våld.

¹¹⁰ Enligt Olsson (2014) tog dessa skattningar hänsyn till både allvarlighetsgraden i kvinnornas brottslighet samt omständigheterna kring brotten.

tades att värdet av transfereringar i form av sjukpenning uppgår till 347 miljoner kronor per år, medan transfereringar i form av ekonomiskt bistånd uppgår till 378 miljoner kronor om året. Det framgår också av rapporten att försök gjordes att beräkna skatteeffekterna av produktionsbortfall men att dessa försök avbröts, bland annat på grund av osäkerheter i de tillgängliga beräkningsunderlagen.

En utvärdering av ett arbetsmarknadsprogram för frivårdsklienter

Kriminalvårdens klienter kan ha problem med att få arbete efter avslutad påföljd. En studie gäller ett svenskt program med syfte att hjälpa unga frivårdsklienter att etablera sig på arbetsmarknaden (programmet KrAmi). Programmet är en form av samarbete mellan Kriminalvården, socialtjänsten och Arbetsförmedlingen där personal från dessa tre sektorer arbetar tillsammans från start med ett gemensamt programkoncept och med en gemensam strategi. Jess (2005) redovisar resultaten av en samhällsekonomisk utvärdering av programmets effekter. Studien använde sig av en kvasi-experimentell design med en programgrupp (med personer som genomgick KrAmi) och en kontrollgrupp. Kontrollgruppen bestod av frivårdsklienter som inte genomgick KrAmi, och som valdes av frivårdsanställda utifrån vissa kriterier, som skulle göra kontrollgruppen så lik experimentgruppen som möjligt.¹¹¹

Den samhällsekonomiska utvärderingen av programmet tog hänsyn till bland annat sjukvårdskonsumtion, kostnader för olika typer av sociala försäkringar, kostnader för insatser inom socialtjänsten, kriminalvårdskostnader, kostnader för olika typer av arbetsmarknadsåtgärder samt deltagarnas inkomster, mätt i termer av så kallade pensionspoäng. För både programgruppen och kontrollgruppen ställdes sedan kostnader och inkomster under året före KrAmi-programmet respektive de vanliga frivårdsinsatserna mot en skattning av respektive grupps kostnader och inkomster under den efterföljande 15-årsperioden. Analysen skattade också en nyttokostnadskvot för både programgruppen och kontrollgruppen. Resultaten visade att KrAmi-programmet gav en samhällsekonomisk återbetalning på 14 kronor för varje satsad krona under den aktuella 15-årsperioden, medan motsvarande återbetalning för de vanliga frivårdsinsatserna var 6 kronor per satsad krona.

¹¹¹ Författaren påpekar dock att selektionen till KrAmi-programmet, vilken förutsatt att klienterna var motiverade, kan ha inneburit att personerna i programgruppen i genomsnitt var mer motiverade att etablera sig på arbetsmarknaden än kontrollgruppen, vilket i sin tur kan ha påverkat resultaten av den samhällsekonomiska analysen. Vidare påpekas att individerna i programgruppen i genomsnitt var yngre än de i kontrollgruppen (22 år jämfört med 26 år).

Införandet av övervakningskameror i tunnelbanan

Ett exempel på en helt annan typ av studie vilken tangerar det aktuella forskningsområdet är en undersökning som studerat de brottsförebyggande effekterna av införandet av övervakningskameror på tunnelbanestationer i Stockholm under andra hälften av 00-talet (Priks 2015). Studien innehåller dels en uppskattning av hur många brott som förebyggdes, dels en redovisning av hur mycket det hade kostat att införa systemet med kameraövervakningen, och därmed även en skattning av den genomsnittliga kostnaden per uteblivet brott. Enligt författarens analyser hade kamerorna minskat brottsligheten med cirka 25 procent på tunnelbanestationerna i de centrala delarna av Stockholm. Minskningen var begränsad till vissa brottstyper – fickstölder och rån – medan ingen effekt kunde noteras för andra (misshandel och narkotikabrott). Samtidigt visade studien att en del av minskningen i brottsligheten på själva stationerna vägdes upp av att antalet brott i angränsande områden, utanför stationerna, hade ökat. När man hade tagit hänsyn till dessa så kallade överflyttningseffekter respektive till kostnaderna för att införa kameraövervakningssystemet (som delades upp på övervakningskamerornas förväntade livslängd) visade det sig att kostnaden per uteblivet brott låg på 13 tusen kronor.

Studien redovisar ingen skattning av värdet på de brott som förebyggts och innehåller därmed inte någon form av nyttokostnadsanalys. Författaren menar att det är svårt att skatta värdet av ett brott som inte har begåtts. Samtidigt drar författaren slutsatsen att nyttan av införandet av övervakningskamerorna mycket väl kan ha varit större än kostnaderna, särskilt om man också tar hänsyn till resultat av en trygghetsstudie som genomförts av Storstockholms Lokaltrafik (SL), som visade att ensamresande kvinnliga trafikanter kände sig tryggare i slutet av studieperioden jämfört med motsvarande mätning som hade gjorts innan kameraövervakningen infördes. Till skillnad från utvecklingen på stationerna i de centrala delarna av Stockholm visade studien ingen motsvarande minskning i brottslighet på stationer i ytterstadsområden. Författaren menar därför att det är möjligt att användning av övervakningskameror endast skulle var kostnads effektiv i innerstaden.

Inverkan av brottslighet på priset på bostadsrätter i Stockholm

En svensk studie som kan hänföras till kategorin “Hedonic pricing” är en undersökning av Ceccato och Wilhelmsson (2011). Studien uppskattade hur priset på 9 000 bostadsrätter i Stock-

holm påverkades av förekomsten av registrerade brott i närområdet. I analysen utnyttjades data från ett geografiskt informationssystem (GIS) och data från polisen om antalet anmälda brott i närområdena. Genom regressionsmodeller undersöktes brottslighetens inverkan med kontroll för vissa områdesegenskaper (närhet till vatten samt tunnelbanestation). Studien fann att för ett givet område hade brottsligheten i intilliggande områden en stark inverkan på bostadspriset. Förekomsten av bostadsinbrott, stöld, skadegörelse, misshandel och rån hade negativ inverkan på bostadspriserna. Det uppskattades att om den totala brottsligheten ökade med 1 procent kunde man förvänta att bostadspriserna skulle falla med 0,04 procent, och skulle bostadsinbrotten öka med 1 procent skulle det förväntade priset på bostäder bli 0,21 procent. Den senare effekten var dock starkare för områden i utkanten av staden än för de centrala delarna. Studien gör dock inte någon direkt beräkning av vad ett brott inom respektive brottstyp skulle kunna uppskattas kosta.

Samhällsekonomiska konsekvenser av social oro

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har gett ut en rapport som innehåller en översikt av befintliga svenska och utländska studier av samhällsekonomiska konsekvenser av social oro (MSB 2015b).¹¹² Med social oro avsågs i rapporten ”Yttringar av sociala risker. Så som anlagda bränder, stenkastning, upplopp” (ibid. s. 5). Efter sökningar av litteratur i ett antal olika litteraturdatabaser påträffades sex utländska och tre svenska studier. Den första av de svenska studierna var en rapport av Nilsson och Wadeskog (2013)¹¹³, vilken utgick från ett fiktivt scenario av ett gäng stökiga ungdomar och deras utveckling från 12 till 25 års ålder. Scenariot delades upp i olika tidsperioder under vilka olika omständigheter antogs leda fram till ökade sociala risker i form av bland annat kriminellt beteende och etablerat utanförskap, vilket i sin tur enligt en kalkylmodell beräknades kunna medföra kostnader i olika grad för olika samhälleliga aktörer som kommunen, sjukvården, Försäkringskassan och Polisen.

De två andra svenska studierna var utförda vid Malmö Högskola och handlade om det socioekonomiskt utsatta området Kroksbäck-Holma i Malmö.¹¹⁴ Enligt översikten av MSB beskrev och uppskattade dessa bägge studier de samhällsekonomiska kostnaderna gällande vissa aspekter av den sociala problematik som finns i områdena (MSB 2015b, s. 10). I kostnadsberäkning-

¹¹² Översikten genomfördes av Ramböll Management Consulting på uppdrag av MSB.

¹¹³ Rapporten utfördes på uppdrag av Länsstyrelsen i Dalarnas Län.

¹¹⁴ Gerell och Hallin (2014), Rasmusson (2014).

arna ingick schablonkostnader som byggde på två olika kalkyler, varav den första gällde operativa insatser vid anmälda brott (uppskattad kostnad för personal, material och genomsnittlig tid för en insats). Den andra kalkylen för anmälda brott innefattade kostnader förknippade med polisutredningar och domstolsförhandlingar. Båda kalkylerna byggde på tidigare studier. I kostnadsberäkningarna ingick även kostnader för det kommunala bostadsbolaget i form av skadegörelse mot skolor och förskolor samt försäkringskostnader vid bostadsinbrott och bilinbrott. Rapporten av MSB återger inte de belopp det handlar om i de tre studierna, utan beskriver tillvägagångssätten mer översiktligt. När det gäller framtida litteraturoversikter inom detta område rekommenderar författarna bland annat att man vänder sig direkt till relevanta myndigheter för att på så vis fånga upp studier som inte hittas i litteraturlösningsdatabaser.

Andra typer av studier

Vid sidan av ovan nämnda studier finns det svenska myndighetsrapporter eller andra studier som i varierande grad berör ämnet kostnader för brott eller ekonomiska fördelar med insatser mot brott (men som kan vara svåra hitta när man söker i databaser som exempelvis "Criminal Justice Abstracts"). Här ges exempel på sådana studier.

Korsell (2015) diskuterar och redogör för olika problem förknippade med att mäta omfattningen av den organiserade brottsligheten i Sverige, samt vilka summor den omsätter. Artikeln ger en översikt av olika studier som behandlat dessa frågor¹¹⁵, uppdelat på olika typer av kriminalitet och områden med koppling till organiserad brottslighet (narkotika- och dopningsbrott, prostitution, illegal hantering av alkohol och cigaretter, piratkopiering, organiserat svartarbete m.m.). Författaren ger även utifrån uppgifter från de olika källorna en uppskattning av omsättningen inom en del områden av den organiserade brottsligheten (rörande narkotikabrott, prostitution, alkohol, tobak samt stöld och häleri) och landar på en total summa på 13,9 miljarder kronor (ibid., s. 158).

Ett annat exempel är en statlig utredning om välfärdsbrottslighet (SOU 2017:37). Utredningen hade i uppdrag att göra en översyn av välfärdsstatens förmåga att stå emot organiserad och systematisk ekonomisk brottslighet. Den gick igenom 7 350 brottsanmälningar om brott mot bidrags- och ersättningssystemen åren 2011–2015. Brottsrubriceringen för de anmälda brotten

¹¹⁵ Bland annat en tidig svensk undersökning om organiserad brottslighet från 1977 (den så kallade AMOB-utredningen) och en studie från Statistiska centralbyrån om vissa former av illegal verksamhet (SCB 2005).

varierade (till exempel bidragsbrott, bedrägeri, skattebrott) men samtliga hade samband med felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.¹¹⁶ Kartläggningen visade att brottsligheten enbart i de undersökta anmälningarna omfattade 600 miljoner kronor. Av denna summa stod den mer kvalificerade brottsligheten för uppskattningsvis 500 miljoner. Summorna som den organiserade brottsligheten kommer över befarades dock vara avsevärt större än så. Utredningen konstaterade att samhället kan tjäna på att motverka dessa typer av brottslighet och formulerade en rad förslag för att förbättra myndigheternas kontroll på detta område.

En rapport av Riksrevisionen (2009) handlar om Kriminalvårdens arbete med att förebygga återfall i brott. Riksrevisionen lät bland annat göra en kostnadsberäkning där man lyfte fram de kostnader som kriminaliteten hos personer som återfaller i brott orsakar samhället och ställde dem mot kostnaderna för Kriminalvårdens påverkansarbete och kostnaderna för samverkan.¹¹⁷ Därefter beräknades vilken nedgång i återfallsfrekvensen som krävs för att en insats ska kunna bedömas som samhällsekonomiskt lönsam. Kartläggningen av Kriminalvårdens kostnader visade att man normalt lägger 11–12 procent av kostnaderna på påverkansåtgärder. Beräkningarna gav vidare för handen, att för att dessa åtgärder ska löna sig, krävs att återfallsfrekvensen minskar med mellan 0,3 och 3,7 procentenheter, beroende på klientgrupp. Utifrån en del antaganden bedömde Riksrevisionen att Kriminalvårdens åtgärder faller inom marginalen för att vara samhällsekonomiskt lönsamma samt att intensifierade åtgärder kan öka lönsamheten ytterligare.

Ytterligare ett exempel är slutbetänkandet av Missbruksutredningen (SOU 2011:35). I utredningen ges en rad kostnadsuppskattningar för samhället av missbruk, bland annat till följd av brottslighet.¹¹⁸ Utredningen anger att mycket av kriminaliteten är missbruksrelaterad och att 70 procent av Kriminalvårdens klienter har problem med missbruk eller beroende av narkotika

¹¹⁶ Arbetsförmedlingen, arbetslöshetskassor, Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, kommuner, länsstyrelser, Migrationsverket, Pensionsmyndigheten och Skatteverket.

¹¹⁷ Hit räknades bland annat personutredning, revideringar av verkställighetsplaner, anstaltsbyten för att klienten ska få adekvat vård, olika terapeutiska program, utbildning, vårdvistelser och samverkan mellan olika aktörer inför frigivning. "Kostnadsberäkningarna visar att en kriminell person i genomsnitt kostar samhället 1 miljon kronor per år. Om en påverkansåtgärd gör att personen inte återfaller i brott efter frigivningen medför detta en intäkt i form av reducerad kostnad för samhället." (ibid., s. 34). Kostnadsberäkningarna utfördes av en konsult och sammanfattas i Riksrevisionens rapport (Riksrevisionen 2009, s. 131f).

¹¹⁸ Utredningens forskningsunderlag ges i SOU 2011:6. I utredningen ingår kapitel författade av en rad olika forskare. Se t.ex. kapitlet av Häger Glenngård m.fl. (2011) för olika skattningar rörande kostnader för bland annat kriminalitet till följd av missbruk.

eller andra droger samt att missbruk är en av de vanligaste orsakerna till återfall i brottslighet (ibid., s. 401). Enligt utredningen är de stora kostnaderna för samhället av missbruk en följd av ohälsa, arbetsoförmåga och kriminalitet. Utredningen bedömer att behandling av missbruk är samhällsekonomiskt lönsam, även när det krävs mycket omfattande behandlingsinsatser. De mest lönsamma åtgärderna bedöms vara tidiga insatser som förhindrar att riskbruk övergår i mer etablerade former av missbruk och beroende (ibid., s. 34).

Slutsatser och diskussion

Sammanfattningsvis visar denna översikt att det bedrivits en inte oansenlig mängd forskning internationellt sett med varierande inriktning som rör kostnader för brott eller ekonomiska fördelar med brottsförebyggande åtgärder eller andra insatser mot brott. Slutsatser av genomgången är:

- Det varierar mellan olika studier som uppskattat kostnaderna för brott vilka metoder som används, om hänsyn tas till immateriella kostnader, om skattningarna inkluderar oregistrerade brott samt vilka brottstyper som inkluderas i analysen.
- I många utländska studier som jämfört kostnader för våldsbrott med egendomsbrott är de uppskattade kostnaderna för våldsbrott störst.
- Få studier har hittats som utifrån detaljerade analyser jämför kostnaderna för traditionell brottslighet med kostnaderna för ekonomisk brottslighet.
- För att få fram resultat om den ekonomiska nyttan av brottsförebyggande åtgärder krävs studier som för det första lyckas mäta effekterna på brottsligheten av sådana åtgärder på ett pålitligt sätt och för det andra kan sätta tillförlitliga monetära siffror på dessa effekter. Sådana studier är svåra att få till stånd och därför ovanliga.
- Utländsk forskning (främst från USA) som i systematiska översikter jämför den ekonomiska nyttan med olika typer av brottsförebyggande program eller andra insatser visar att det föreligger stor variation i hur kostnadseffektiva olika program bedöms vara.
- Liknande typ av systematiska översikter från Sverige har inte påträffats.
- Enligt en utländsk forskningsöversikt tycks preventionsprogram fokuserade på högriskgrupper och högrisksituationer vara de som genererar de högsta nyttokostnadskvoterna.

- Såväl utländsk som svensk forskning tyder på stora besparingar för samhället i de fall man kan förhindra att unga personer hamnar i en långvarig och intensiv brottskarriär.

Kostnader för brott är ett brett område inom vilket det har gjorts en mängd studier av olika slag. Det varierar mellan undersökningarna vilka kostnader som räknas in under termen samhällskostnader (eller ”costs to society”, ”societal costs” och liknande begrepp) och hur, eller om över huvud taget, dessa begrepp definieras. I vissa studier ingår brottsdrabbade individers och privata bolags kostnader, i andra inte. Vilka slags brott som ingår i studierna skiftar, liksom om hänsyn tas till den del av brottsligheten som inte polisanmäls. Vissa studier fokuserar endast på en eller några typer av brott, eller vissa typer av brottsoffer, medan andra försöker uppskatta de totala kostnaderna för brott genom skilda metoder. Vissa studier gäller kostnader förknippade med olika typer av brottskarriärer (baserat på longitudinella individundersökningar). När det gäller studier om nyttan med brottsförebyggande åtgärder har relativt få studier påträffats som rör monetära fördelar med situationell prevention i jämförelse med program som innebär social prevention riktat mot barn och ungdomar.

Oenigheter i synen på vad som ska ingå i brottslighetens kostnader

Brott medför ofta konsekvenser inte bara i form av materiella förluster eller fysiska skador, utan även i form av psykiska påfrestningar och emotionella reaktioner som upplevs försämra livskvaliteten hos de som personligen drabbas av brotten (och även deras anhöriga). Även allmänheten i stort kan erfarit negativa känslor och obehag till följd av brottslighet. Att bortse från sådana aspekter vid övervägande av olika insatser mot brottsligheten anses av många forskare vara en brist och ett alltför snävt synsätt. Vissa studier inkluderar mått på immateriella kostnader i sina analyser medan andra inte gör det. Speciellt inom litteraturen om kostnader för brott från de anglosaxiska länderna är det inte ovanligt att forskarna tillämpat olika metoder för att mäta de immateriella kostnaderna, med fokus på brottsoffren eller för samhället i stort, något som däremot tycks mer ovanligt i Sverige utifrån den litteratur som refererats här.

Utvecklandet och tillämpningen av metoder för att sätta monetära värden på immateriella kostnader (som kostnader för ”smärta och lidande” och förlorad livskvalitet) till följd av brott kan å ena sidan ses som en angelägen och viktig uppgift för forskningen. Det kan möjliggöra tecknandet av mer fullständig bild av brottslighetens kostnader. Å andra sidan har en del forskare riktat kritik mot olika befintliga sådana metoder och

pekat på tveksam tillförlitlighet i de resultat som produceras. Mot den bakgrunden framstår det som önskvärt med studier som utvärderar och utvecklar de befintliga metoderna att mäta de immateriella kostnaderna för brott, och i de fall de ska användas på svenska förhållanden, anpassar dem för detta ändamål. Det är också självklart att rekommendera att i de fall studier inkluderar immateriella kostnader (liksom materiella), bör metoden att mäta dessa beskrivas utförligt och osäkerheter klargöras. Vidare bör de olika typerna av kostnader (materiella respektive immateriella) särredovisas i resultaten.

Det är också viktigt att framhålla att det inte heller råder enighet inom forskningen om hur de materiella kostnaderna ska beräknas och vad som ska ingå. Till exempel råder det delade meningar i den inte oväsentliga frågan om den värdeöverföring som sker från de brottsdrabbade till förövarna vid egendomsbrott ska räknas som en kostnad (eller transferering) som bör tas med i beräkningarna eller inte. Eftersom transaktionen inte sker på frivillig basis hävdar emellertid flera forskare att det ska räknas som en kostnad. För personer i allmänhet, och inte minst brottsoffer, ter det nog sig också som högst märkligt att inte betrakta detta som en kostnad till följd av brott.

Det råder inte endast oklarheter i litteraturen om hur man ska gå tillväga för att lämpligast mäta kostnaderna för brott, utan det förekommer också i vissa studier osäkra skattningar som inte utgår från empiriska mätningar, utan från olika typer av bedömningar. Den finns också en tendens att osäkra skattningar återanvänds av andra forskare. Bristen på bra mätmöjligheter och konkretion om hur man bör mäta kostnader för brott gör att skattningarna kan ses som provisoriska. För att få fram resultat om den ekonomiska nyttan av brottsförebyggande åtgärder krävs det studier som lyckas mäta effekterna på brottsligheten av sådana åtgärder på ett pålitligt sätt (med hänsenande på metodkraven om experimentell eller kvasi-experimentell design, kontrollgrupper, mätning av före-efter-effekter, urval av tillräckligt många fall eller individer). Därefter kommer uppgiften att uppskatta den ekonomiska inverkan av dessa effekter. Sådana studier är inte lätta att få till stånd. Detta kan vara en bidragande orsak till att sådana analyser sällan tycks vara gjorda när det gäller de många lokala brottsförebyggande projekt som genomförts i Sverige.

I Sverige saknas i de studier som påträffats den bredare typ av uppskattningar och beräkningar av de sociala kostnaderna, inklusive immateriella kostnader, för brottsligheten totalt eller som redovisar jämförelser av olika brottstyper på samma sätt som de studier som behandlas i översikterna av Glaubitz m.fl. (2016) och Wickramasekera m.fl. (2015). I de senare studierna redovisas ofta i tabeller skattningar av kostnaden för olika brott

totalt, eller den genomsnittliga kostnaden per brott, med särredovisning av brott inom olika brottstyper. Ingen av de nämnda översikterna tar upp någon studie från Sverige. En norsk rapport av Bakke (2011) redovisar i tabellform resultat av uppskattningar av de samhällsekonomiska kostnaderna för en rad typer av brott. Men den gör inga egna försök, byggt på nationella data, att skatta de immateriella kostnaderna (som förlust av livskvalitet) som ofta ingår i de anglosaxiska studierna.

De befintliga svenska studierna består till stor del av utvärderingar av olika program eller uppskattningar av kostnaderna för kommuner eller andra myndigheter av alternativa fiktiva scenarier. Många av de utomnordiska studierna är publicerade i internationella vetenskapliga tidskrifter. Det är dock i jämförelse med de anglosaxiska länderna ett fåtal svenska sådana studier som påträffats vid sökningarna i de akademiska databaserna. Men det ska påpekas att det med stor sannolikhet finns fler artiklar än de som här redovisats.

Olikheter i synen på värdet av cost-benefit-analyser

Steve Aos¹¹⁹, ett välkänt namn inom forskningen på området cost-benefit-analyser av kriminalpolitiska program, rekommenderar bland annat att cost-benefit-analyser inte ska ses som ett alternativ till programutvärdering, att beslut om åtgärder mot brott inte enbart ska grundas på cost-benefit-analyser utan att även andra faktorer bör beaktas samt att osäkerheten i uppskattningarna ska medges (Aos 2015). Liksom flera andra forskare menar dock Aos att cost-benefit-analyser bör vara ett viktigt inslag vid beslut om insatser. Enligt Tonry (2015) däremot har de osäkra uppgifter om kostnader för brott som beräknats i studier av ett mindre antal tongivande forskare inneburit en snedvridande effekt i många cost-benefit-analyser av insatser mot brott, inklusive dem som utförts vid WSIPP.

Den svenske nationalekonomen Hultkrantz (2015a) är i huvudsak positivt inställd till den typ av forskning som bedrivits vid WSIPP. Han argumenterar för att det på området sociala investeringar – på ett bredare plan och inte enbart vad gäller brottsprevention – finns ett behov av ett nationellt metodstöd när det gäller effektutvärderingar och kunskapsspridning av resultat. Dessutom är det angeläget att utveckla metodiken för samhällsekonomiska bedömningar av olika typer av interventioner, däribland insatser för unga som avser att påverka deras långsiktiga utveckling. Han rekommenderar därför att ett antal åtgärder genomförs på nationell nivå. Bland annat rekommenderar Hultkrantz att beräkningsmodeller utvecklas i Sverige med dem som

¹¹⁹ Vid Washington State Institute of Public Policy (WSIPP).

används av WSIPP som förebild, med anpassning av metoden till att gälla svenska förhållanden. Vidare förordar han att det bör organiseras metodstöd för kommuner och landsting/regioner som arbetar med sociala investeringar för att göra effektmätningar, samla in kostnadsdata samt dokumentera och göra utvärderingar. Han föreslår därför att Inspektionen för socialförsäkringen får i uppdrag att ge och utveckla metodstöd för kommuner, landsting/regioner och statliga myndigheter som önskar utföra samhälls-ekonomiska analyser av sociala investeringar.

När det gäller de långsiktiga socioekonomiska besparingar som individfokuserade förebyggande insatser kan generera för samhället tyder Ingvar Nilssons och hans kollegors analyser på att dessa sannolikt är mycket stora, även vid relativt små effekter av en given insats. Socioekonomiska skattningar av de kostnader som kan genereras av exempelvis en kriminell karriär med utanförskap på arbetsmarknaden som följd, respektive av utsatthet för olika typer av grova brott, ger ett viktigt underlag för att visa på den stora potentialen som finns för att satsningar på att förebygga utsatthet för brott och kriminella karriärer ska bli lönsamma från ett socialt investeringsperspektiv. Samtidigt menar Hultkrantz (2015a) att det i Sverige fortfarande saknas en systematisk utvecklad modell för hur sådana skattningar ska göras på ett tillförlitligt sätt, samt att det är angeläget att utveckla en sådan.

En annan viktig del av pusslet är att det, för att rationellt kunna välja mellan olika möjliga typer av brottsförebyggande insatser, måste göras tillförlitliga utvärderingar av de insatser som finns tillgängliga, som bland annat visar vilken typ av effekt dessa insatser kan förväntas ha, samt hur stor denna effekt kan förväntas vara. Som framgår av Andrée Löfholm och hennes kollegors analys av MST i Sverige, kan man inte ta för givet att program som fungerat i andra länder nödvändigtvis också kommer att uppvisa positiva effekter under svenska förhållanden, och som nämnts är det ovanligt med metodologiskt starka studier av effekter av brottsförebyggande åtgärder.

Begränsningar i källorna om hur många brott som begås

För att kunna skatta kostnaden för en viss brottstyp i ett land eller jämföra den genomsnittliga kostnaden för olika typer av brott, är det till att börja med ett villkor att ha tillgång till uppgifter om antalet begångna brott. I litteraturen utgår man ofta från kriminalstatistik eller offerundersökningar. Två källor om antal brott i Sverige är anmälda brott i kriminalstatistiken, respektive den Nationella trygghetsundersökningen (NTU), som

genomförs årligen och i vilken ett urval av befolkningen får svara på frågor om utsatthet för vissa typer av brott under föregående år (samt tre år vad gäller polisanmäld brottlighet totalt). Bägge källorna har sina begränsningar. Eftersom många brott inte anmäls utgör de anmälda brotten endast en delmängd av brottsligheten, vilket medför att beräkningar baserade på denna statistik leder till underskattningar. Men det finns också andra svårigheter. En är att statistiken över anmälda brott innehåller många händelser som efter utredning inte visar sig vara brott eller där brott inte kan styrkas.¹²⁰ I princip kan detta antas gälla även NTU. Därutöver finns risk att respondenterna i NTU på olika sätt misstolkar frågorna eller har svårt att komma ihåg när händelser inträffat liksom andra omständigheter kring brotten. Det kan också hända att de inte svarar uppriktigt. Omfattningen av samtliga dessa felkällor är okänd.

I NTU tillfrågades de personer som uppger att de utsatts för brott om händelsen blev polisanmäld. Det har påpekats att det skattade antalet anmälda brott enligt NTU kraftigt överstiger det faktiska antalet anmälda brott enligt kriminalstatistiken (Brå 2014, s. 37f, Brå 2017d, s. 37).¹²¹ Bakke (2011) beskriver ett liknande förhållande i Norge vad gäller relationen mellan anmälda brott enligt frågeundersökningar och anmälda brott enligt registeruppgifter. Andra utländska studier har i detalj undersökt om personer som i frågeundersökningar uppger att de utsatts för brott som polisanmäls (under en viss referensperiod) också återfinns som utsatta för brott enligt polisens register (t.ex. Averdijk och Elffers 2012). Resultaten visar att det är långt ifrån alla som återfinns som målsägare i polisregistret. Vidare är det en stor del av personerna som enligt polisens register har utsatts för polisanmält brott men som inte uppger detta i sina svar i frågeun-

¹²⁰ Exempelvis visar granskningar av polisanmälda fall av dödligt våld (mord, dråp, m.m.) att två tredjedelar av fallen inte gällde sådant våld utan att dödsfallen hade andra orsaker, till exempel självmord, olyckor eller naturlig död (Brå 2017a). (Brå ger årligen ut en rapport med en sådan granskning.) Det förekommer också att flera polisanmälningar upprättas för ett och samma fall av misstänkt dödligt våld vilket leder till dubbelräkningar. Sistnämnda förhållande kan i viss utsträckning antas gälla även för andra brottstyper. Vidare händer det ibland att brott vid anmälan registreras med fel brottskod och därmed får en felaktig brottsrubricering i statistiken, eller att antalet brott inte registreras korrekt (Brå 2017b, c). Dessutom kan nämnas att ett visst antal av de anmälda brotten har inträffat innan det kalenderår de blev anmälda samt att en del brott inte inträffat i Sverige utan utomlands (vilket även gäller NTU).

¹²¹ En bidragande orsak uppges vara "dels att NTU inte omfattar brott mot juridisk person, vilket den registerbaserade statistiken gör, dels att det troligtvis förekommer att respondenter i NTU uppger att brottet är anmält trots att så inte är fallet, för att det upplevs som socialt önskvärt" (Brå 2017c, s. 37). Det bör tilläggas att en annan bidragande orsak troligen är att brottet skedde längre tillbaka i tiden än den referensperiod som anges i NTU för de enskilda brottstyperna (det föregående kalenderåret), men att respondenterna ändå uppger att det anmäls trots att brottet inträffade för länge sedan.

dersökningen. Detta skapar osäkerhet i fråga om tillförlitligheten i svaren från frågeundersökningen. Det kan finnas ett behov av samma slags studier i Sverige.

En annan begränsning är att offerundersökningar som NTU av naturliga skäl endast kan täcka en del typer av brott och inte den myriad av brottstyper som ingår i kriminalstatistiken. Det innebär att det inte går att uppskatta det faktiska totala antalet begångna brott genom att räkna upp det totala antalet anmälda brott enligt kriminalstatistiken med hjälp av uppgifterna från NTU, utan endast för sådana brott som ingår i NTU. Utgår man enbart från NTU kan endast de brottstyper som ingår i den undersökningen analyseras. En annan begränsning är att NTU tidigare har riktat sig till personer 16–79 år, även om den från och med 2017 inkluderar personer upp till 84 år. Men utsattheten för brott hos andra åldersgrupper kan inte belysas.¹²²

Uppgifter om monetära förluster och fysiska skador för brottsoffer

Om man bestämt sig för vilken källa om antalet brott som ska användas, och vilka brott som ska ingå i analysen, är nästa steg att uppskatta de monetära förluster och materiella skador som brotten orsakat de personer som utsatts. Även på denna punkt är det svårt att hitta lättillgängliga uppgifter. I NTU tillfrågas visserligen de deltagare som utsatts för vissa stöldrelaterade brott (rån och bedrägeri) om värdet på det stulna vid rånet respektive vilken summa bedragarna lurade till sig. När det gäller misshandel ställs frågor om allvarlighetsgraden (förekomst av skador och synliga märken) och om misshandeln ledde till sjukskrivning och i så fall antal dagar. Det är möjligt att man kan använda sådana uppgifter som grund för uppskattningar, men då endast gällande dessa brottstyper. Vänds blicken i stället mot kriminalstatistiken över anmälda brott visar det sig att inga närmare uppgifter om omfattningen av de skador (monetära förluster eller andra skador) som de anmälda brotten orsakat redovisas. Det innebär att om brottsanmälningar ska användas som utgångspunkt måste de specialgranskas (exempelvis genom att göra ett urval av anmälningar). Ett av de problem som då uppstår är att i många fall saknas närmare uppgifter i brottsanmälan, exempelvis om värdet av det stulna godset vid personrån (Brå 2016).

Sammantaget begränsar ovan nämnda omständigheter, samt andra orsaker, möjligheten att få kunskap om den exakta förekomsten av antalet brott i samhället och om den närmare karak-

¹²² Exempelvis kan antas att utsatthet för brott är jämförelsevis vanligt bland ungdomar något yngre än 16 år. Andelen ungdomar i nionde klass (genomsnittsålder 15 år) som uppger sig ha utsatts för stöld, våld eller hot är relativt stor. Detta gäller även deras egen delaktighet i brott, enligt såväl självdeklarationsundersökningar som kriminalstatistik (se t.ex. Brå 2013, Brå 2012).

tären av dessa brott.¹²³ I förlängningen har detta en försvårande inverkan på möjligheten att beräkna kostnaderna för brott.

Brås bedömning

Ett generellt intryck från den internationella litteraturen om kostnader för brott och de metoder som används för att skatta dessa samt utvärdera de ekonomiska fördelar som olika förebyggande åtgärder innebär, är att det vore önskvärt med mer standardiserade och tillförlitliga metoder på detta område. Att utveckla metoderna för att skatta kostnader för brott, samt att göra sådana uppskattningar gällande svenska förhållanden, är som framgått av översikten en utmaning. I ett läge där det fortfarande finns mycket oenighet inom forskningen kring hur sådana skattningar ska göras, samt om tillförlitligheten i de befintliga skattningsmetoderna kan detta ses som uppgifter som främst lämpar sig för den akademiska forskningen vid universitet och högskolor. Alternativt kan det vara en uppgift för någon form av tvärvetenskaplig expertgrupp¹²⁴ eller kommitté att försöka lägga grunden för en lista över kostnader för olika typer av brott.

När det gäller behovet av ytterligare svenska undersökningar om kostnader för brott och ekonomiska fördelar med brottsförebyggande åtgärder är det viktigt att ha i åtanke att behoven kan variera mellan olika aktörer. Gäller det statsmaktens, kommuners, landstingens, näringslivets, universitetens, andra organisationers eller den enskilda medborgarens behov? Ett enkelt svar skulle kunna vara att alla dessa aktörer kan vinna på att få tillgång till aktuella uppgifter om kostnaden för brott och ekonomiska fördelar med brottsförebyggande insatser. Detta innebär att det torde finnas ett behov av kontinuerligt uppdaterade studier på området. Samtidigt går det inte att bortse från de metodologiska problem som översikten har visat kan vara förknippade med att skatta kostnader och fördelar.

Som översikten visat finns det svensk forskning som är inriktad på att utvärdera effekter och ekonomiska fördelar med åtgärder, som har relevans för kommuner och andra aktörer. Det är en viktig uppgift för forskningen att tillhandahålla metoder för att

¹²³ Här har diskussionen avgränsats till att gälla anmälningsstatistiken och NTU. Det är viktigt att påpeka att annan statistik, gällande gällar specifikt utsatthet för våld, utgår från Socialstyrelsens dödsorsaksregister och deras patientregister. I denna statistik ges uppgifter om dödligt våld och grovt våld som medför skador som kräver inläggning för slutenvård. Registren bygger på internationellt standardiserade diagnoskoder och uppgifterna är nedbrytbara på variabler som kön, ålder, våldstyp och går att få preciserade på kommunnivå. Eftersom dödligt våld och grova våldsskador i allmänhet beräknas ge höga kostnader är det en fördel att basera kostnadsberäkningarna på standardiserade registerdata.

¹²⁴ Med forskare från olika discipliner som nationalekonomi, kriminologi och sociologi.

följa upp de ekonomiska fördelarna med olika åtgärder på lokal nivå. Givet den rådande oenigheten kring hur man ska beräkna det monetära värdet av effekten av sådana insatser bör dock även utvecklandet av metoderna inom detta område ses som uppgifter för den akademiska forskningen eller en tvärvetenskaplig expertgrupp att ta sig an. En viktig förutsättning är också att man mer systematiskt genomför tillförlitliga effektutvärderingar av förebyggande insatser. I dag är sådana utvärderingar fortfarande relativt ovanliga, i synnerhet i Sverige.

I det här sammanhanget finns det också anledning att lyfta fram skillnaden mellan enstaka studier med fokus på kostnader för brott gentemot möjligheterna att mer regelmässigt ha med kostnader för brott som en frågeställning i studier av brott och brottsförebyggande åtgärder. Som framhållits finns det ingen egentlig metodkonvention för att beräkna kostnader för brott, och därtill fattas oftast komponenten effektstudie som skulle göra det möjligt med cost-benefit-analyser. Det hindrar inte att det i vissa fall finns kan finnas förutsättningar att bedriva studier med fokus just på kostnader för brott. Brå menar som nämnts att sådan forskning i huvudsak bör ske med utgångspunkt i den akademiska miljön, då det i nuläget kan betraktas som grundforskning med inslag av innovation. Men det är inte uteslutet att det även i ett enskilt fall av någon anledning kan finnas bättre förutsättningar än vanligtvis att göra en kostnadsstudie även inom den tillämpade forskningen, av det slag som bedrivs vid exempelvis Brå.

Att däremot så att säga regelmässigt föra in kostnader för brott som en frågeställning bland andra längs hela linjen av studier av brottslighet och åtgärder mot brott är ett helt annat scenario. Det skulle kräva att det just finns en etablerad och väl utprövad metodlära som den tillämpade forskningen kan utgå från. Brås översikt visar att det i dagsläget knappast kan sägas att det finns en allmänt accepterad sådan metodlära. Det finns inte heller något som tyder på att läget inom en nära framtid skulle förändras i avsevärt positiv riktning. Därför bör det inte skapas förväntningar på att den tillämpade forskningen och analysverksamheten om brott och åtgärder mot brott i det typiska fallet kan ta fram resultat om kostnader för brott. Den dagen då det föreligger högre utvecklade metoder som ger mer stabila resultat får den typen av tillämpad forskning som exempelvis bedrivs vid Brå också anledning att utnyttja framstegen och möjlighet att ta fram resultat som både är trovärdiga och användbara som beslutsunderlag.

Referenser

- Ambrey, C. L., Fleming, C. M. och Manning, M. (2013). *The life satisfaction approach to estimating the cost of crime: An individual's willingness-to-pay for crime reduction*. Griffith: Griffith University, Griffith Business School.
http://melbourneinstitute.unimelb.edu.au/assets/documents/hilda-bibliography/working-discussion-research-papers/2013/Ambrey_etal_-the-life-satisfaction-approach-to-estimating-the-cost-of-crime.pdf
- Andershed, H., Andershed A-K och Söderholm Carpelan, K. (red.) (2010). *Ungdomar som begår brott. Vilka insatser fungerar?* Stockholm: Gothia.
- Anderson, D. (2012). The Cost of Crime. *Foundations and Trends in Microeconomics*, 7(3), s. 209–265.
- Andrée Löfholm, C., Olsson, T. och Sundell, K. (2014). *Utvärdering av multisystemisk terapi för ungdomar med allvarliga beteendeproblem. Resultat efter fem år*. Stockholm: Socialstyrelsen.
<https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19606/2014-11-20.pdf>
- Andrée Löfholm, C., Olsson, T., Sundell, K. och Hansson, K. (2009). *Utvärdering av multisystemisk terapi för ungdomar med allvarliga beteendeproblem. Resultat efter två år*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Aos, S. (2015). What Is the Bottom Line?. *Criminology & Public Policy*, 14(4), s. 633–638.
- Aos, S., Lieb, R., Mayfield, J., Miller, M. och Pennucci, A. (2004a). *Benefits and costs of prevention and early intervention programs for youth*. Olympia: Washington State Institute for Public Policy.
- Aos, S., Lieb, R., Mayfield, J., Miller, M. och Pennucci, A. (2004b). *Benefits and costs of prevention and early intervention*

programs for youth. Technical Appendix. Olympia, WA: Washington State Institute for Public Policy.

Aos, S., Miller, M. och Drake, E. (2006). *Evidence-Based Public Policy Options to Reduce Future Prison Construction, Criminal Justice Costs, and Crime Rates*. Olympia: Washington State Institute for Public Policy.

http://www.wsipp.wa.gov/ReportFile/952/Wsipp_Evidence-Based-Public-Policy-Options-to-Reduce-Future-Prison-Construction-Criminal-Justice-Costs-and-Crime-Rates_Full-Report.pdf

Aos, S., Phipps, P., Barnoski, R. och Lieb, R. (2001). *The Comparative Costs and Benefits of Programs To Reduce Crime. Version 4.0*. Olympia, WA: Washington State Institute for Public Policy.

http://www.wsipp.wa.gov/ReportFile/756/Wsipp_The-Comparative-Costs-and-Benefits-of-Programs-to-Reduce-Crime-v-4-0_Full-Report.pdf

Atkinson, G., Healey, A. och Mourato, S. (2005). Valuing the costs of violent crime: a stated preference approach. *Oxford Economic Papers*, 57(4), s. 559-585.

Averdijk, M. och Elffers, H. (2012). The Discrepancy between Survey-Based Victim Accounts and Police Reports Data Revisited. *International Review of Victimology*, 18(2), s. 91-107.

Ayres, I. och Levitt, S. D. (1998). Measuring positive externalities from unobservable victim precaution: An empirical analysis of Lojack. *Quarterly journal of economics* 113(1), s. 43-77.

Bakke, J. (2011). *Kriminalitetens kostnader. En undersøkelse om tyverikriminalitetens kostnader og et anslag over kriminalitetens kostnader*. Oslo: Politihøgskolen.

<https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/175088/kriminalitetens%20kostnader.pdf?sequence=1>

Barnett, W. S. (1996). *Lives in the balance. Age-27 benefit-cost analysis of the High/Scope Perry Preschool Program*. Ypsilanti MI: High/Scope Press.

Berrueta-Clement, J. R. m.fl. (1984). *Changed lives. The effects of the Perry Preschool Program on Youths through age 19*. Ypsilanti MI: High/Scope Press.

Black, D. A., Solow, R. M. och Taylor, L. J. (2015). Comments on Domínguez and Raphael. *Criminology & Public Policy*, 14(4), s. 639-645.

Bohman, H. (2015) *BID Sofielund. Fastighetsägares roll i områdesutveckling*. Malmö Högskola: MAIPUS 19.

Braakmann, N. (2017). The link between crime risk and property prices in England and Wales: Evidence from street-level data. *Urban Studies*, 54(8), s. 1990-2007.

Brand, S. och Price, R. (2000). *The economic and social costs of crime*. Home Office Research Study 217. London: Home Office.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2009). *Orsaker till brott bland unga och metoder att motverka en kriminell utveckling. En kunskapsinventering*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2012). *Brottsutvecklingen i Sverige 2008–2011*. Rapport 2012:13. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2013). *Brott bland ungdomar i årskurs nio*. Rapport 2013:3. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2014). *Nationella trygghetsundersökningen 2013*. Rapport 2014:1. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2015). *Förstärkt stöd till och samordning av det lokala brottsförebyggande arbetet*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2016). *Personrån. En studie om vilka som utsätts, om brotten, samt om riskfaktorer för rån bland unga*. Rapport 2016:11. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Brottsförebyggande rådet, Brå (2017a). *Konstaterade fall av dödligt våld. En granskning av anmält dödligt våld 2016*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
http://www.bra.se/download/18.5484e1ab15ad731149e3a819/1490966077117/Sammanfattning_D%C3%B6dligtv%C3%A5ld_2016.pdf

Brottsförebyggande rådet, Brå (2017b). *Kriminalstatistik 2016. Anmälda brott. Slutlig statistik*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
http://www.bra.se/download/18.5484e1ab15ad731149e3a81c/1490859029793/Sammanfattning_anmalda_2016.pdf

Brottsförebyggande rådet, Brå (2017c). *Kvalitetsdeklaration. Anmälda brott*. Version 1,0. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
http://www.bra.se/download/18.5484e1ab15ad731149e4bdb6/1491216942679/RV0102_KVALITETSDEKLARATION_Anmalda_brott_2016.pdf

- Brottsförebyggande rådet, Brå (2017d). *Nationella trygghetsundersökningen 2016*. Rapport 2017:1. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brown, R. (2010). Vehicle theft. I: Brookman, F. m.fl. (red.), *Handbook on crime*. Cullompton: Willan Publishing.
- Ceccato, V. och Wilhelmsson, M. (2011). The impact of crime on apartment prices: Evidence from Stockholm, Sweden. *Geografiska Annaler Series B: Human Geography*, 93(1), s. 81–103.
- Chalfin, A. (2013). *The Economic Cost of Crime*. Chapter Prepared for The Encyclopedia of Crime and Punishment. School of Criminal Justice, University of Cincinnati.
http://achalfin.weebly.com/uploads/8/5/4/8/8548116/chalfin_econcost.pdf
- Cirel, P. m.fl. (1977). *An exemplary project: Community crime prevention*. Washington, DC: National Institute of Law Enforcement, U.S. Department of Justice.
- Cohen, M. A. (1988). Pain, suffering, and jury awards: a study of the cost of crime to victims. *Law and Society Review* 22(3), s. 537–555.
- Cohen, M. A. (2005). *The Costs of Crime and Justice*. London: Routledge.
- Cohen, M. A. (2010). Valuing Crime Control Benefits Using Stated Preference Approaches. I: Roman, J. K. m.fl. (red.), *Cost-Benefit Analysis and Crime Control*. Washington DC: Urban Institute.
- Cohen, M. A. (2014). Costs of Crime. I: Miller, J. M. (red.), *The Encyclopedia of Theoretical Criminology, Volume 1*. Chichester: John Wiley & Sons.
- Cohen, M. A. (2015). Willingness to Pay to Reduce White-Collar and Corporate Crime. *Journal of Benefit-Cost Analysis*, 6(2), s. 305–324.
- Cohen, M. A. och Bowles, R. (2010). Estimating Costs of Crime. I: Piquero, A. R. och Weisburd, D. (red.), *Handbook of Quantitative Criminology*. New York: Springer. s. 143-162.
- Cohen, M. A. och Miller, T. R. (1998). The Cost of Mental Health Care for Victims of Crime. *Journal Of Interpersonal Violence*, 13(1), s. 93–110.
- Cohen, M. A. och Piquero, A. (2009). New Evidence on the Monetary Value of Saving a High Risk Youth. *Journal of Quantitative Criminology*, 25(1), s. 25-49.

- Cohen, M. A., Piquero, A. R. och Jennings, W. G. (2010). Studying the Costs of Crime Across Offender Trajectories. *Criminology & Public Policy*, 9(2), s. 279–305.
- Cohen, M. A., Rust, R. T., Steen, S. och Tidd, S. T. (2004). Willingness-To-Pay for Crime Control Programs. *Criminology*, 42(1), s. 89–110.
- Cook, P. J. och Macdonald, J. M. (2011). Public safety through private action: An economic assessment of BIDS. *Economic Journal*, 121(552), s. 445–462.
- Czabáński, J. (2008). *Estimates of Cost of Crime. History, Methodologies, and Implications*. Berlin: Springer.
- Czabański, J. (2009). The Feasibility of Cost of Crime Estimations in Eastern Europe – The Case of Poland. *European Journal On Criminal Policy & Research*, 15(4), s. 327–342.
- DeLisi, M. och Gatling, J. (2003). Who Pays for a Life of Crime? An Empirical Assessment of the Assorted Victimization Costs Posed by Career Criminals. *Criminal Justice Studies: A Critical Journal of Crime, Law and Society*, 16(4), s. 283–293.
- DeLisi, M., Kosloski, A., Sween, M., Hachmeister, E., Moore, M. och Drury, A. (2010). Murder by numbers: monetary costs imposed by a sample of homicide offenders. *Journal Of Forensic Psychiatry & Psychology*, 21(4), s. 501–513.
<http://www.soc.iastate.edu/staff/delisi/murder%20by%20numbers.pdf>
- Detica och Cabinet Office (2011). *The cost of cybercrime*. Guildford: Detica.
https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/60943/the-cost-of-cyber-crime-full-report.pdf.
- Detotto, C. och Vannini, M. (2010). Counting the cost of crime in Italy. *Global Crime*, 11(4), s. 421–435.
- Dolan, P. och Peasgood, T. (2007). Estimating the Economic and Social Costs of the Fear of Crime. *British Journal Of Criminology*, 47(1), s. 121–132.
- Dolan, P., Loomes, G., Peasgood, T. och Tsuchiya, A. (2005). Estimating the Intangible Victim Costs of Violent Crime. *British Journal of Criminology*, 45(6), s. 958–976.
- Domínguez, P. och Raphael, S. (2015). The Role of the Cost-of-Crime Literature in Bridging the Gap Between Social Science Research and Policy Making. *Criminology & Public Policy*, 14(4), s. 589–632.

Drake, E. K. (2012). Reducing crime and criminal justice costs: Washington State's evolving research approach. *Justice Research and Policy*, 14(1), s. 97–116.

Drake, E. K., Aos, S. och Miller, M. G. (2009). Evidence-Based Public Policy Options to Reduce Crime and Criminal Justice Costs: Implications in Washington State. *Victims & Offenders*, 4(2), s. 170–196.

Dubourg, R., Hamed, J. och Thorns, J. (2005). *The economic and social costs of crime against individuals and households 2003/04*. Home Office Online Report 30/05. London: Home Office.

<http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20100413151441/http://www.homeoffice.gov.uk/rds/pdfs05/rdsolr3005.pdf>

Dubourg, R. och Prichard, S. (2008). *Organised crime: revenues, economic and social costs, and criminal assets available for seizure*. Home Office, Government, UK.

DuMont, K. m.fl. (2010). *A randomized trial of Healthy Families New York (HFNY): Does home visiting prevent child maltreatment*. New York: New York State Office of Children and Family Services.

Earle, R. B. (1995). *Helping to prevent child abuse – and future consequences: Hawaii Healthy Start*. Washington DC: National Institute of Justice, US Department of Justice.

Easton, S., Furness, H. och Brantingham, P. (2014). *Cost of Crime in Canada. 2014 Report*. Vancouver: Fraser Institute. <https://www.fraserinstitute.org/sites/default/files/cost-of-crime-in-canada.pdf>

Farrall, S. och Gadd, D. (2004). Evaluating Crime Fears. *Evaluation*, 10(4), s. 493–502.

Farrington, D.P. m.fl. (2006). The Maryland scientific methods scale. I: Sherman, L. m.fl. (red.) *Evidence-based crime prevention*. New York: Routledge.

Farrington, D. och Koegl, C. (2015). Monetary Benefits and Costs of the Stop Now And Plan Program for Boys Aged 6-11, Based on the Prevention of Later Offending. *Journal of Quantitative Criminology*, 31(2), 263-287.

Feldman, I., m.fl. (2014). *Med många bäckar att stämma i – hur ska vi prioritera och hur beräknar vi kostnaden? En förstudie om beräkningar av kostnader och potentiella besparingar vid förebyggande insatser kring barn och unga i riskzon*. Institutionen för kvinnors och barns hälsa, Socialpediatrik, Uppsala universitet. Stockholm: Skandia, Idéer för livet. <http://mb.cision.com/Public/608/9674194/809e70b6c783ed76.pdf>

- Gabor, T. (2016). *Costs of Crime and Criminal Justice Responses*. Research report 2015-R022. Ottawa: Public Safety Canada.
<https://www.publicsafety.gc.ca/cnt/rsrscs/pblctns/2015-r022/2015-r022-en.pdf>
- Gerell, M. och Hallin, P-O (2014). *Kroksbäck – ett bostadsområde med många ansikten och stora möjligheter*. Malmö: Malmö högskola.
- Gill, M. och Spriggs, A. (2005). *Assessing the impact of CCTV*. Research study no. 292. London: Home Office.
- Glaubitz, C., Steglich, F., Koch, M., Klodt, H., Klatt, T., Hausmann, B. och Bliesener, T. (2016). Was kostet Jugendkriminalität? Eine Annäherung. [The costs of youth crime in Germany. An approximation.] *Monatsschrift Für Kriminologie Und Strafrechtsreform*, 99(2), s. 123–139.
- Heckman, J. J. m.fl. (2010a). Analyzing social experiments as implemented. A reexamination of evidence from the HighScope Perry Preschool Program. *Quantitative Economics* 1(1), s. 1–46.
- Heckman, J. J. m.fl. (2010b). The rate of return to the HighScope Perry Preschool Program. *Journal of Public Economics*, 94 (1–2), s. 114–128.
- Heller, S. m.fl. (2013). *Preventing youth violence and dropout: A randomized field experiment*. Working paper 19014. Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research.
- Holmberg, H. (2016). Gamlestaden 2016. *Från förfall till förnyelse. Dags för BIDs i Sverige?* Kunskapsproduktion AB.
- Home Office (2011). *Revisions made to the multipliers and unit costs of crime used in the integrated offender management value for money toolkit*. London: Home Office.
https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/118042/IOM-phase2-costs-multipliers.pdf
- Howell, J. C. (2003). *Preventing & Reducing Juvenile Delinquency. A Comprehensive Framework*. Thousand Oaks: Sage.
- Hultkrantz, L. (2015a). *Att utvärdera sociala investeringar*. Stockholm: SNS Förlag.
https://www.sns.se/wp-content/uploads/2016/07/att_utvardera_sociala_investeringar.pdf
- Hultkrantz, L. (2015b). *Sociala investeringsfonder i Sverige. Fakta och lärdomar*. Stockholm: SNS förlag.
- Hunter, R. P. (1999). Convenience Store Robbery Revisited: A Review of Prevention Results. *Journal of Security Administration*, 22(1), s. 1–14.

- Häger Glenngård, A., Svensson, J. och Person, U. (2011). Missbrukets ekonomiska börda i Sverige. I: SOU 2011:6. *Missbruket, Kunskapen, Vården. Delbetänkande av Missbruksutredningen*. Stockholm: Fritzes. s. 771–813.
- Højbjerg Jacobsen, R. (2013a). *Samfundsøkonomisk cost-benefit-analyse af kriminalpræventive indsatser*. Frederiksberg: Centre for Economic and Business Research (CEBR), Copenhagen Business School.
http://www.cbs.dk/files/cbs.dk/samfundsoekonomisk_cost-benefit-analyse_11.6.2013konflikt.pdf
- Højbjerg Jacobsen, R. (2013b). *Hands-on Guide to Cost-Benefit-Analysis of Crime Prevention Efforts*. Frederiksberg: Centre for Economic and Business Research (CEBR), Copenhagen Business School.
<http://www.dkr.dk/media/8250/uk-hands-on-guide-to-cost-benefit-analysis.pdf>
- Jess, K. (2005). Socioeconomic evaluation of a correctional programme in Sweden – long-term effects. *European Journal of Social Work*, 8(4), s. 399–417.
- Jesson, J., m.fl. (2011). *Doing your literature review. Traditional and systematic techniques*. Los Angeles: Sage.
- Jones, M. B. och Offord, D. R. (1989). Reduction of antisocial behavior in poor children by nonschool skill development. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 30(5), s. 737–750.
- Ju2017/01526/KRIM. *Uppdrag till Brottsförebyggande rådet att utveckla det nationella stödet och samordningen för brottsförebyggande arbete*.
- Justis- og Politidepartementet (2005). *Kriminalitetens samfunnsmessige kostnader*. Rapport 2005. Justis- og Politidepartementet, Norge.
https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/jd/nyh/2005/0056/ddd/pdfv/283334-krim_samfunnsmess_kostnader.pdf
- Kerezszi, K., Kó, J. och Antal, S. (2011). The Social Costs of Crime and Crime Control. *Beijing Law Review*, 2, s. 74–87.
- Kinnel, G. och Söderqvist, T. (2011). *Ekonomisk värdering med scenariometoder*. Rapport 6469. Stockholm: Naturvårdsverket.
<http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:739119/FULLTEXT01.pdf>
- Korsell, L. (2005). Räkna brott eller omsättning? I: Korsell, L. m.fl. (red.) *Ekstraordinære tider*. Oslo: Novos förlag. s. 143–163.
- Kuklinski, M. m.fl. (2012). Cost-benefit analysis of communities that care outcomes at eighth grade. *Prevention Science*, 13(2), s. 150–161.
- Leung, A. (2004). *Cost of Pain and Suffering from Crime in Canada*. Ottawa: Department of Justice Canada.

Levi, M. (2016). The impacts of organised crime in the EU: some preliminary thoughts on measurement difficulties. *Contemporary Social Science*, 11(4), s. 392–402.

Levi, M., Innes, M., Reuter, P. och Gundur, R. (2013). *The economic, financial and social impacts of organised crime in the European Union*. PE 493.018. Brussels: European Parliament.

Linden, L. och Rockoff, J. E. (2008). Estimates of the Impact of Crime Risk on Property Values from Megan's Laws. *American Economic Review*, 98(3), s. 1103–1127.

Lundmark Nilsson, E. och Nilsson, I. (2012). *Vänd dem inte ryggen. Socioekonomisk analys av destruktiva subkulturer*. Stockholm: Fryshuset.
http://cides.fryshuset.se/files/2012/06/cides_vanddeminteryggen.pdf

Manski, C. F. (2015). Narrow or Broad Cost-Benefit Analysis?. *Criminology & Public Policy*, 14(4), s. 647–651.

Marsh, K. (2010). Economic evaluation of criminal justice interventions: A methodological review of the recent literature. I: Roman, J.K., m.fl. (red.), *Cost-benefit analysis and crime control*. Washington: The Urban Institute Press.

Mayhew, P. (2003a). Counting the costs of crime in Australia. *Trends and issues in crime and criminal justice paper no. 247*. Canberra: Australian Institute of Criminology.
http://www.aic.gov.au/media_library/publications/tandi_pdf/tandi247.pdf

Mayhew, P. (2003b). Counting the costs of crime in Australia: technical report. *Technical and background paper no. 4*. Canberra: Australian Institute of Criminology.
<http://www.aic.gov.au/publications/current%20series/tbp/1-20/tbp004.html>

McCollister, K. E. French, M. T. och Fang, H. (2010). The cost of crime to society: New crime-specific estimates for policy and program evaluation. *Drug & Alcohol Dependence*, 108(1/2), s. 98–109.

Miller, A. (2017). The Value of Crime Prevention. Avoiding the Direct, Indirect, and Social Costs of Crime. I: Wintedyk, J. A. (red.), *Crime Prevention. International Perspectives, Issues, and Trends*. Boca Raton: CRS Press.

Miller, T.R., Cohen, M.A. och Rossman, S.B. (1993). Victim costs of violent crime and resulting injuries. *Health Affairs* 12(4), s. 186–197.

Miller, T.R., Cohen, M.A. och Wiersema, B. (1996). Victim costs and consequences: A new look. U.S Department of Justice.
<https://www.ncjrs.gov/pdffiles/victcost.pdf>

- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB (2015a). *Skillnad i samhällsekonomiska kalkyler*. <https://www.msb.se/Upload/Kunskapsbank/Samhallskostnader/Samh%C3%A4llsekonomiska%20analyser.pdf>
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB (2015b). *Samhällsekonomiska konsekvenser av social oro. En litteraturstudie*. MSB955, december 2015. Karlstad: Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. <https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/27986.pdf>
- Nagin, D. S. (2015). Cost–Benefit Analysis of Crime Prevention Policies. *Criminology & Public Policy*, 14(4), s. 583–587.
- NICE (2013). *Antisocial behaviour and conduct disorders in children and young people. Costing report*. NICE clinical guideline 158. Manchester: National Institute for Health and Clinical Excellence. <https://www.nice.org.uk/guidance/cg158/resources/costing-report-pdf-189843229>
- Nilsson, I. (2012). *Gatumatematik. Om unga män på glid och utanförskapets pris i Nacka*. Ingvar Nilsson/OFUS 2012-08-20. <http://www.socioekonomi.se/Texter/INEL/Gatumatematik.pdf>
- Nilsson, I. (2015). *Passivitetens prislapp. En belysning av de socioekonomiska effekterna av våld i nära relationer*. Ingvar Nilsson/OFUS & SEE 2015-04-20. <http://www.socioekonomi.se/Texter16/PassivitetensPrislapp.pdf>
- Nilsson Lundmark, E. och Nilsson, I. (2013). *Intoleransens pris. En socioekonomisk analys av vit makt-rörelsen och Kungälvsmodellen*. Stockholm: Teskedsorden.
- Nilsson, I. och Wadeskog, A. (2006). *Det sociala företaget och samhället. Socioekonomiska bokslut för Vägen ut! Kooperativen och Basta Arbetskooperativ*. Stockholm: Verket för näringslivsutveckling (NUTEK).
- Nilsson, I. och Wadeskog, A. (2008a). *Individen i centrum – Det är bättre att stämma i bäcken än i ån*. Stockholm: Skandia Försäkringsaktiebolag. <https://www.utanförskapetspris.se/Global/Rapporter/Individen%20i%20centrum%20original.pdf>
- Nilsson, I. och Wadeskog, A. (2008b). *Varje drogfri dag en framgång. Socioekonomiskt Bokslut för Metadonprogrammet i Stockholm*. <http://www.seeab.se/Metadon/Metadon2008.pdf>
- Nilsson, I. och Wadeskog, A. (2011). *Gatuväldets ekonomi. Del 1 – individer och förlopp*. SEE och Hjärnkraft. http://www.socioekonomi.se/Texter/AktaHuvudet/AktaHuvudet_SocEk_Del1_20110529.pdf

Nilsson, I. och Wadeskog, A. (2012). *Gatuvåldets ekonomi. Ett kommunalt perspektiv*. Stockholm: Skandia Försäkringsaktiebolag.

<https://www.utanforskapetspris.se/Global/Rapporter/Gatuv%c3%a5ldsrapporten%20130123.pdf>

Nilsson, I. och Wadeskog, A. (2013). *Trygghetens värde – sociala risker ur ett ekonomiskt perspektiv*. Rapport 2013:15. Länsstyrelsen Dalarnas län.

<http://www.lansstyrelsen.se/dalarna/SiteCollectionDocuments/Sv/Publikationer/Rapporter-2013/13-05.pdf>

Olsson, T. M. (2010a). Intervening in youth problem behavior in Sweden: a pragmatic cost analysis of MST from a randomized trial with conduct disordered youth. *International Journal of Social Welfare* 19(2), s. 194–205.

Olsson, T. M. (2010b). MST with conduct disordered youth in Sweden: Costs and benefits after 2 years. *Research on Social Work Practice*, 20(6), s. 561–571.

Olsson, T. M. (2011). Comparing top-down and bottom-up costing approaches for economic evaluation within social welfare. *European Journal of Health Economics*, 12(5), s. 445–453.

Olsson, T. M. (2012a). Economic evaluation as a component of quality effectiveness research: Methodological and practical benefits. *Child Youth Care Forum*, 41(2), s. 137–148.

Olsson, T. M. (2012b). Ekonomiska analyser. I: Sundell, K. (red.), *Att göra effektutvärderingar*. Stockholm: Gothia. <https://www.socialstyrelsen.se/evidensbaseradpraktik/attarbetevidensbaserat/Documents/att-gora-effektutvarderingar.pdf>

Olsson, T. M. (2014). Productivity loss, victim costs and the intangible costs of crime: follow-up to a longitudinal study of criminal justice system involvement and costs of women with co-occurring substance abuse and mental disorders in Sweden. *Mental Health & Substance Use: Dual Diagnosis*, 7(2), s. 102–109.

Olsson, T. M. och Fridell, M. (2013). Women with co-occurring substance abuse and mental disorders in Sweden: A longitudinal study of criminal justice system involvement and costs. *Mental Health and Substance Use: Dual Diagnosis*, 6(3), s. 219–236.

Painter, K. och Farrington, D. P. (1997). The crime reducing effect of improved street lighting: The Dudley project. I: Clarke, R. V. (red.), *Situational crime prevention: Successful case studies*. Guilderland NY: Harrow & Heston.

- Painter, K. och Farrington, D. P. (1999a). Street lighting and crime: Diffusion of benefits in the Stoke-on-Trent project. I: Painter, K. och Tilley, N. (red.), *Crime prevention studies, vol. 10*. Monsey NY: Criminal Justice.
- Painter, K. och Farrington, D. P. (1999b). Improved street lighting: Crime reduction effects and cost-benefit analyses. *Security Journal*, 12(4), s. 17–32.
- Painter, K. och Farrington, D. P. (2001). The financial benefits of improved street lighting, based on crime reduction. *Lighting Research & Technology*, 33(1), s. 03-12.
- Piquero, A. R., Jennings, W. G. och Farrington, D. (2013). The Monetary Costs of Crime to Middle Adulthood: Findings from the Cambridge Study in Delinquent Development. *Journal Of Research In Crime & Delinquency*, 50(1), s. 53-74.
- Priks, M. (2015). The Effects of Surveillance Cameras on Crime: Evidence from the Stockholm Subway. *Economic Journal*, 125(588), F289-F305.
- Raffan Gowar, B. och Farrington, D. P. (2013) The monetary cost of criminal careers. I: Boers, K, m.fl. (red.) *Kriminologie, Kriminalpolitik, Strafrecht: Festschrift für Hans-Jürgen Kerner*. Tübingen: Mohr Siebeck. s. 441–456.
- Rajkumar, A.S. och French, M.T. (1997). Drug abuse, crime costs, and the economic benefits of treatment. *Journal of Quantitative Criminology* 13(3), s. 291–323.
- Rasmusson, M. (2014). *Kostnadsuppskattning av bränder, brott och fysisk skadegörelse - Holma-Kroksbäck*. Malmö: Malmö högskola.
- Reid, S. T. (2009). *Crime and Criminology. Twelfth Edition*. New York: Oxford University Press.
- Riksrevisionen (2009). *Kriminalvårdens arbete med att förebygga återfall i brott. Verkställighetsplanering och samverkan inför de intagnas frigivning*. RiR 2009:27. Stockholm: Riksrevisionen.
- Rollings, K. (2008). Counting the costs of crime in Australia: a 2005 update. *Research and public policy series no. 91*. Canberra: Australian Institute of Criminology.
<http://www.aic.gov.au/publications/current%20series/rpp/81-99/rpp91.html>
- Roman, J. K. (2009). *What is the price of crime? New estimates of the cost of criminal victimization*. College Park, MD: University of Maryland.
http://drum.lib.umd.edu/bitstream/handle/1903/9868/Roman_umd_0117E_10821.pdf?sequence=1&isAllowed=y

- Roper, T. och Thompson, A. (2006). *Estimating the costs of crime in New Zealand in 2003/04*. New Zealand Treasury Working paper 06/04. Wellington: New Zealand Treasury. <http://www.treasury.govt.nz/publications/research-policy/wp/2006/06-04/twp06-04.pdf>
- Sansfaçon, D. (2004). *Handle with Care: Cost-Benefit Studies and Crime Prevention*. Paper prepared for the European Seminar on Costs and the Distribution of Costs of Crime and Disorder and Crime Prevention. Helsinki, April 1st and 2nd 2004. [http://www.rikosentorjunta.fi/material/attachments/rtn/rtn/jseminaarit/6DE1BFjTq/Cost of Crime seminar - Sansfacon - full paper.pdf](http://www.rikosentorjunta.fi/material/attachments/rtn/rtn/jseminaarit/6DE1BFjTq/Cost%20of%20Crime%20seminar%20-%20Sansfacon%20-%20full%20paper.pdf)
- Sarnecki, J. (2015). *Introduktion till kriminologi. Volym 2. Straff och prevention*. Lund: Studentlitteratur.
- Savona, E. och Vettori, B. (2009). Evaluating the Cost of Organised Crime from a Comparative Perspective. *European Journal On Criminal Policy & Research*, 15(4), s. 379–393.
- Schochet, P. Z., Burghardt, J. och McConnell, S. (2006). *National Jobs Corps study and longer-term follow-up study: Impact and benefit-cost findings using survey and summary earnings records data*. Final report. Princeton NJ: Mathematica Policy Research. https://wdr.doleta.gov/research/FullText_Documents/National%20Job%20Corps%20Study%20and%20Longer%20Term%20Follow-Up%20Study%20-%20Final%20Report.pdf
- Schweinhart, L. J. m.fl. (2005). *Lifetime Effects. The High/Scope Perry Preschool Study through age 40*. Ypsilanti MI: High/Scope Press.
- Sherman, L. m.fl. (1997). *Preventing Crime: What works, what doesn't, what's promising*. Washington DC: National Institute of Justice.
- Smith, M. J. och Clarke, R. V. (2012). Situational crime prevention. Classifying techniques using "good enough" theory. I Farrington, D. P. och Welsh, B. C. (red.), *The Oxford handbook of crime prevention*. Oxford: Oxford University Press.
- Smith, R. G., Jorna, P., Sweeney och J. och Fuller, G. (2014). *Counting the costs of crime in Australia: A 2011 estimate*. Research and Public Policy Series no. 129. Canberra: Australian Institute of Criminology. <http://www.aic.gov.au/publications/current%20series/rpp/121-140/rpp129.html>

Smyth, R. (2011). *Costs of Crime in Victoria*. Monash University Discussion Paper 25/11. Department of Economics, Monash University Australia.

https://business.monash.edu/_data/assets/pdf_file/0009/338688/costs_of_crime_in_victoria.pdf

Soares, R. R. (2015). Welfare costs of crime and common violence. *Journal of Economic Studies*, 42(1), s. 117–137.

Socialstyrelsen (2006). *Kostnader för våld mot kvinnor. En samhällsekonomisk analys*. Stockholm: Socialstyrelsen.

SOU 2011:6. *Missbruket, Kunskapen, Vården. Delbetänkande av Missbruksutredningen*. Stockholm: Fritzes.

SOU 2011:35. *Bättre insatser vid missbruk och beroende. Individ, kunskapen och ansvaret*. Slutbetänkande av Missbruksutredningen. Volym 1. Stockholm: Fritzes.

SOU 2017:37. *Kvalificerad välfärdsbrottslighet – förebygga, förhindra, upptäcka och beivra*. Betänkande av Utredningen om organiserad och systematisk ekonomisk brottslighet mot välfärden. Stockholm: Wolter Kluwers.

Statens beredning för medicinsk och social utvärdering, SBU (2011). *Maximal nytta – men inte till varje pris*.

<http://www.sbu.se/sv/publikationer/vetenskap--praxis/vetenskap-och-praxis/maximal-nytta--men-inte-till-varje-pris/>

Statistiska centralbyrån, SCB (2005). *Illegal verksamhet*.

Försöksberäkningar av prostitution, droger samt smuggling av alkohol och tobak. SCB NR-PM 2005:8. Stockholm: Statistiska centralbyrån.

http://www.scb.se/statistik/_publikationer/nr0102_2005a01_br_nrft0501.pdf

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) (2012). *Mosaik - en kalkylmodell som underlättar beslut om tidiga insatser för barn och unga*. Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting. <http://webbutik.skl.se/sv/artiklar/mosaik-en-kalkylmodell-som-underlattar-beslut-om-tidiga-insatser-for-barn-och-unga.html>

Thaler, R. (1978). A note on the value of crime control: Evidence from the property market. *Journal of Urban Economics*, 5(1), s. 137–145.

Tonry, M. (2015). The Fog Around Cost-of-Crime Studies May Finally Be Clearing. *Criminology & Public Policy*, 14(4), s. 653–671.

United Nations (2004). *United Nations convention against transnational organized crime and the protocols thereto*. New York: United Nations.

- Walker, J. (1997). *Estimates of the Costs of Crime in Australia in 1996*. Canberra: Australian Institute of Criminology.
http://www.aic.gov.au/media_library/publications/tandi_pdf/tandi072.pdf
- Washington State Institute for Public Policy (2017a). *Benefit-cost technical documentation*. May 2017. Olympia, WA: Author.
<http://wsipp.wa.gov/TechnicalDocumentation/WsippBenefitCostTechnicalDocumentation.pdf>
- Washington State Institute for Public Policy (2017b). Benefit-Cost Results.
<http://wsipp.wa.gov/BenefitCost?topicId=1>
- Waters, H. R., Hyder, A. A., Rajkoti, Y., Basu, S. och Butchart, A. (2012). The Costs of Interpersonal Violence. An International Review. I: IOM (Institute of Medicine) and NRC (National Research Council). *Social and economic costs of violence: Workshop summary*. Washington, DC: The National Academies Press.
https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK189999/pdf/Bookshelf_NBK189999.pdf
- Weber, C. U., Foster, P. W. och Weikart, D. P. (1978). *An economic analysis of the Ypsilanti Perry Preschool Project*. Ypsilanti, MI: High/Scope Press.
- Welsh, B. C. och Farrington, D. P. (2015). Monetary Value of Early Developmental Crime Prevention and Its Policy Significance. *Criminology & Public Policy*, 14(4), s. 673–680.
- Welsh, B. C., Farrington, D. P. och Raffan Gower, B. (2015). Benefit-Cost Analysis of Crime Prevention Programs. I: Tonry, M. (red.), *Crime and Justice: A Review of Research*, 44(1), s. 447–516. Chicago: University of Chicago Press.
- Wickramasekera, N., Wright, J., Elsey, H., Murray, J. och Tubeuf, S. (2015). Cost of crime: A systematic review. *Journal of Criminal Justice*, 43(3), s. 218–228.
- Zimring, F. E. och Hawkins, G. (1995). *Incapacitation: Penal Confinement and the Restraint of Crime*. New York: Oxford University Press.

Bilagor

Bilaga 1. Resultat från en systematisk översikt av kostnader för brott av Wickramasekera m.fl. (2015). Kostnader för olika typer av brott samt totalt.

Total Costs Estimates																	
Total Costs	Anderson (2012) USA (\$)	Russell (2011) Australia (AUD)	Rollings (2008) Australia (AUD)	Mayhew (2003) Australia (AUD)	Walker (1997) Australia (AUD)	Roper and Thompson (2006) New Zealand (NZD)	Czabanski (2009) Poland (PLN)	Dubourg et al. (2005) UK (£)	Brand and Price (2000) UK (£)	Anderson (2012) USA (\$)	Average in 000's	Roman (2010) USA (\$)	Cost Per-Offense In 000's	McCollister et al. (2010) USA (\$)	Average in 000's	DeLisi et al. (2010) USA (\$)	Miller et al. (1996) USA (\$)
	Millions	Millions	Millions	Millions	Millions	Millions	Millions	Millions	Billions	Millions		Average in 000's	Per-Offense In 000's	Cost Per-Offense In 000's	Average in 000's	Millions	Millions
Homicide/Murder	-	397,6	950	930	323	-	8,195	1,997	1,2	-	-	6,900,000	8,982,907	-	17,252,656	-	93,000
Assault	-	204	1,411	1,440	979*	2,771	6,233	2,666	1,7	-	-	134,770	107,020	-	145,379	-	93,000
Sexual assault	-	73,4	720	230	-	1,192	2,334	8,464	2,5	-	-	272,121	240,776	-	448,532	-	127,000
Rape	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Robbery	-	82	225	600	37	157	1,433	2,436	2,4	727	279,085	42,310	335,733	-	335,733	11,000	11,000
Burglary	-	364,8	2,229	1,650	1,193	942	1,331	2,877	2,7	5,173	4,444	6,462	41,288	-	41,288	9,000	9,000
Burglary not in a dwelling	-	-	-	790	-	-	-	-	2,6	1,052	-	-	3,532	-	-	-	9,000
Theft/Armed robbery	-	64,4	282	640	1,204	1,233	2,732	2,001	1,3	6,819	-	-	10,772	-	-	-	7,000
Theft of motor vehicle	-	133,5	597	880	-	-	-	951	3,4	5,096	-	-	-	-	-	-	-
Thefts from a motor vehicle	-	149,1	529	530	654	-	-	1,071	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Theft from a shop	-	287,9	861	810	-	-	-	-	3,1	12,380	-	-	-	-	-	-	-
Arson	-	1,090,60	1,624	1,350	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Drug offence	-	468,8	1,816	1,960	2,000	1,29	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5,000
Fraud	-	2,143,50	8,516	5,880	3,000-3,500	1,170	-	-	13,8	1,235,845	-	-	10,512	-	-	-	-
Criminal damage	-	365,6	1,582	1,340	510	988	-	2,242	4,1	-	-	-	4,860	-	-	-	-
Serious traffic offences	-	-	-	-	-	-	-	-	4,8	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAL COST OF CRIME	-	9,8	35,802	31,760	11-13	9,136	42,886	36,166	59,9	3,2	trillion	-	-	-	-	-	41,000
	-	billion	million	million	billion	million	million	million	billion	trillion	billion	-	-	-	-	-	450

* the primary authors combined assault and sexual assault

Källa: Wickramasekera, N., m.fl. (2015). Cost of crime: A systematic review. *Journal of Criminal Justice*, 43(3), s. 218–228. Tabellen återges med tillstånd från förlaget (Elsevier). (The table is reprinted with permission from Elsevier.)

Bilaga 2. Resultat från en systematisk översikt av kostnader för brott av Wickramasekera m.fl. (2015). Uppdelat på olika typer av kostnader.

	Anderson (2012) USA (S)	Russell (2011) Australia (AUD)	Roman (2010) USA (S)	McCollister et al. (2010) USA (S)	DeLisi et al. (2010) USA (S)	Czabanski (2009) Poland (PLN)	Rollings (2008) Australia (AUD)	Roper and Thompson (2006) New Zealand (NZD)	Dubourg et al. (2005) UK (E)	Mayhew (2003) Australia (AUD)	DeLisi and Gattling (2003) USA (S)	Brand and Price (2000) UK (E)	Walker (1997) Australia (AUD)	Miller et al. (1996) USA (S)
	Millions	Millions	Average in 000's	Cost Per-O. ense in 000's	Average in 000's	Millions	Millions	Millions	Millions	Millions	Average in 000's	Total In Billions	Millions	Millions
Homicide/Murder														
Direct costs	1.9	-	-	1,285,146	-	8.6	-	201	201	4.5	16,811	27,330*	-	-
Indirect costs	299.8	-	-	8,442,000	-	719	-	618	618	700	370,000*	370,000*	-	-
Intangible costs	95.9	-	-	8,982,907	-	230	-	1,178	1,178	225	425,768	700,000*	-	60,000
Total costs	397.6	-	6,900,000	8,982,907	17,252,656	950	-	1,997	1,997	930	-	1.2	323	93,000
Assault														
Direct costs	15.2	-	-	19,472	-	258	-	709	709	170	11,413	276*	-	-
Indirect costs	67.1	-	-	95,023	-	495	-	498	498	600	20*	20*	-	-
Intangible costs	121.7	-	-	107,020	-	658	-	1,458	1,458	670	100,700	240*	-	77,000
Total costs	204	-	134,770	107,020	145,379	1,411	2,771	2,666	2,666	1,440	-	1.7	979*	93,000
Sexual assault														
Direct costs	4.8	-	-	-	-	36	-	1,146	1,146	20	-	5,082*	-	-
Indirect costs	23.8	-	-	-	-	259	-	1,193	1,193	100	-	2,000*	-	-
Intangible costs	44.8	-	-	-	-	424	-	6,126	6,126	110	-	12,000*	-	119,000
Total costs	73.4	-	-	-	-	720	-	8,464	8,464	230	-	2.5	-	127,000
Rape														
Direct costs	-	-	-	41,252	-	-	-	-	-	-	1,284	-	-	-
Indirect costs	-	-	-	199,642	-	-	-	-	-	-	46,524	-	-	-
Intangible costs	-	-	-	240,776	448,532	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Total costs	-	-	272,121	240,776	448,532	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Robbery														
Direct costs	7	-	-	21,373	-	85	-	1,079	1,079	180	6,231	-	-	-
Indirect costs	24.7	-	-	-	-	63	-	338	338	170	-	-	-	-
Intangible costs	30.7	-	-	22,575	-	77	-	1,020	1,020	250	14,198	-	-	8,000
Total costs	62	-	279,085	42,310	335,733	225	157	2,436	2,436	600	-	2.4	37	11,000
Burglary														
Direct costs	152	-	-	6,169	-	962	-	2,253	2,253	-	10,802	1,754*	-	-
Indirect costs	21.7	-	-	321	-	124	-	56	56	-	40*	40*	-	-
Intangible costs	191.1	-	-	6,462	-	1,143	-	569	569	-	7,486	550*	-	1,800
Total costs	364.8	-	4,444	6,462	41,288	2,229	942	2,877	2,877	1,650	-	2.7	1193	9,000
Burglary not in a dwelling														
Direct costs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indirect costs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Intangible costs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Total costs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Total costs	1,052	-	-	-	-	-	-	-	-	790	-	2.6	-	-

Källa: Wickramasekera, N., m.fl. (2015). Cost of crime: A systematic review. *Journal of Criminal Justice*, 43(3), s. 218–228. Tabellen återges med tillstånd från förlaget (Elsevier). (The table is reprinted with permission from Elsevier.)

Bilaga 2. forts.

Direct, Indirect, Intangible and Total Costs Estimates														
	Anderson (2012) USA (\$)	Russell (2011) Australia (AUD)	Roman (2010) USA (\$)	McCollister (2010) USA (\$)	DeLisi (2010) USA (\$)	Czabanski (2009) Poland (PLN)	Rollings (2008) Australia (AUD)	Roper and Thompson (2006) New Zealand (NZD)	Dubourg et al. (2005) UK (£)	Mayhew (2003) Australia (AUD)	DeLisi and Gatling (2003) USA (\$)	Brand and Price (2000) UK (£)	Walker (1997) Australia (AUD)	Miller et al. (1996) USA (\$)
	Millions	Millions	Average in in 000's	Cost Per-O ence in 000's	Average in 000's	Millions	Millions	Millions	Millions	Millions	Average in 000's	Total In Billions	Millions	Millions
Theft/harvey														
Direct costs	-	35.5	-	3,523	-	-	157	-	1,619	350	11,313	240*	-	-
Indirect costs	-	1.9	-	-	-	-	8	-	9	-	4	4*	-	-
Intangible costs	-	27	-	10	-	-	118	-	372	270	3,674	100*	-	-
Total costs	6,819	64.4	-	3,532	-	2,732	282	1,233	2,001	640	-	1.3	1,204	9,000
Theft of motor vehicle														
Direct costs	-	88.2	-	10,534	-	-	400	-	755	590	5,563	10,220*	-	-
Indirect costs	-	13.6	-	-	-	-	11	-	11	100	-	80*	-	-
Intangible costs	-	31.7	-	262	-	-	155	-	184	190	8,110	200*	-	500
Total costs	5,096	133.5	15,175	10,772	-	-	597	-	951	880	-	3.4	-	7,000
Thefts from a motor vehicle														
Direct costs	-	52.4	-	-	-	-	184	-	715	260	-	-	-	-
Indirect costs	-	7.6	-	-	-	-	25	-	24	20	-	-	-	-
Intangible costs	-	89.1	-	-	-	-	319	-	332	250	-	-	-	-
Total costs	-	149.1	-	-	-	-	529	-	1,071	530	-	-	654	-
Theft from a shop														
Direct costs	-	245.2	-	-	-	-	756	-	-	-	-	100*	-	-
Indirect costs	-	42.7	-	-	-	-	105	-	-	-	-	-	-	-
Intangible costs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Total costs	12,380	287.9	-	-	-	-	861	-	-	810	-	3.1	1,020-2,460	-
Axson														
Direct costs	-	488.6	-	16,429	-	-	1,357	-	-	-	-	-	-	-
Indirect costs	-	602	-	-	-	-	267	-	-	-	-	-	-	-
Intangible costs	-	-	-	5,133	-	-	-	-	-	-	4,307	-	-	2,400
Total costs	-	1,090.60	16,979	21,103	-	-	1,624	-	-	1,350	-	-	-	5,000
Drug offence														
Direct costs	-	434.7	-	-	-	-	1,600	-	-	-	208,153	-	-	-
Indirect costs	-	34.1	-	-	-	-	216	-	-	-	-	-	-	-
Intangible costs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Total costs	-	468.8	-	-	-	-	1,816	129	-	1,960	-	-	2,000	-
Fraud (swindle/deception/embezzlement)														
Direct costs	-	1,286.10	-	10,512	-	-	5,110	-	-	-	-	12*	-	-
Indirect costs	-	857.4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Intangible costs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Total costs	1,235,845	2,143.50	4,389	10,512	-	-	8,516	1,170	-	5,880	-	13.8	3,000-3,500	-
Criminal damage/Property damage														
Direct costs	-	146.7	-	4,860	-	-	633	-	1,007	670	-	-	-	-
Indirect costs	-	14.8	-	-	-	-	63	-	15	-	-	-	-	-
Intangible costs	-	204.1	-	-	-	-	886	-	2,222	536	-	-	-	-
Total costs	-	365.6	-	4,860	-	-	1,582	-	2,242	1,340	-	4.1	510	-
Serious traffic offence														
Direct costs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indirect costs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Intangible costs	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Total costs	3.2	9.8	-	-	-	42,886	35,802	9136	36,166	31,780	52,674	0.2	27,000	41,000
TOTAL COST OF CRIME	3.2	9.8	-	-	-	42,886	35,802	9136	36,166	31,780	52,674	0.7	27,000	41,000
	trillion	billion	-	-	-	million	million	million	million	million	million	billion	billion	billion
														450
														450
														450
														450

* the primary authors combined assault and sexual assault

* cost per-0 ence in 000 s

Bilaga 3. Översikt av resultat från olika studier av vad ett brott inom olika brottskategorier kostar i genomsnitt. Angivet i euro (tusental) och i 2014 års priser.

Autoren (Jahr)	Aos et al. (2001)	Cohen (1988)	Cohen et al. (2004)	Miller et al. (1993)	Miller et al. (1996)	Rajkumar & French (1997)	McCullister et al. (2010)
Land	USA	USA	USA	USA	USA	USA	USA
Murder	3.575,9	–	9.173,4	3.349,6	3.540,3	–	7.259,8
Rape/Sexual Assault	298,8	79,2	231,4	65,0	100,6	–	194,6
Assault	–	18,6	68,3	20,2	17,3	–	–
Aggravated assault	85,3	–	–	–	–	62,1	86,5
Robbery	177,2	19,5	226,5	26,7	15,0	26,8	34,2
Armed Robbery	–	–	–	–	–	–	–
Larceny/Theft	–	0,3	–	–	0,4	0,9	2,9
Motor Vehicle Theft	–	4,9	–	–	4,6	1,4	8,7
Theft from vehicles	–	–	–	–	–	–	–
Theft from a shop	–	–	–	–	–	–	–
Burglary	–	–	–	–	–	–	–
Household Burglary	–	2,1	24,4	–	1,7	1,6	5,2
Stolen Property	18,4	–	–	–	–	0,1	6,4
Vandalism	–	–	–	–	–	–	3,9
Criminal Damage	–	–	–	–	–	–	–

Autoren (Jahr)	Mayhew (2003)	Rollings (2008)	Roper & Thompson (2006)	Brand & Price (2000)	Dubourg et al. (2005)	Cohen, Piquero & Jennings (2010)	Cohen, Piquero & Jennings (2010)
Land	AUS	AUS	NZ	GB	GB	USA	USA
Murder	1.552,5	1.611,7	–	1.904,9	2.379,2	4.135,1	9.758,9
Rape/Sexual Assault	2,4	6,3	–	–	–	124,1	239,8
Assault	1,7	1,4	6,4	0,9	2,3	–	–
Aggravated assault	–	–	–	–	–	45,5	70,3
Robbery	3,4	1,9	16,5	8,1	11,9	19,0	32,3
Armed Robbery	–	–	–	–	–	41,4	231,6
Larceny/Theft	–	–	0,9	1,0	1,4	2,3	3,3
Motor Vehicle Theft	5,8	5,9	–	1,5	6,7	7,4	14,1
Theft from vehicles	0,5	0,8	–	1,2	1,4	–	–
Theft from a shop	0,1	0,1	–	0,2	–	–	–
Burglary	2,3	2,4	5,1	–	–	4,1	28,9
Household Burglary	1,9	–	–	4,0	5,3	–	–
Stolen Property	–	–	–	–	–	–	–
Vandalism	–	–	–	–	–	0,8	1,7
Criminal Damage	0,7	1,1	1,5	0,9	1,4	–	–

Für die Werte wurde die Inflationsentwicklung bis zum Jahr 2014 berücksichtigt. Dies geschah auf Grundlage der Kaufkraftparitäten (PPP) bezogen auf das Bruttoinlandsprodukt (BIP). Anschließend wurden die Werte in Euro umgerechnet (Wechselkurs: USD/EUR = 0,7836; GBP/EUR = 1,2658; AUD/EUR = 0,6908; NZD/EUR = 0,6264; Stand: 21.10.2014).

Källa: Glaubitz m.fl. (2016). Was kostet Jugendkriminalität? Eine Annäherung. [The costs of youth crime in Germany. An approximation.] *Monatsschrift Für Kriminologie Und Strafrechtsreform*, 99(2), s.123–139. Tabellen återges med tillstånd från förlaget (Wolters Kluwer). (The table is reprinted with permission from Wolters Kluwer.)

Brottslighet för ofta med sig konsekvenser som innebär kostnader för brottsoffer men även för andra aktörer i samhället. Kostnaderna varierar beroende på typ av brott och vilka skador brotten orsakar. För att motverka och förebygga brottsligheten genomförs åtgärder, ibland i form av brottsförebyggande program eller andra insatser, av vilka en del har utvärderats. Denna rapport innehåller en litteraturöversikt av studier om kostnader för brott samt studier som fokuserat på ekonomiska fördelar med brottsförebyggande åtgärder. I rapporten återges exempel ur såväl den internationella som den svenska forskningen.

Brottsförebyggande rådet/National Council for Crime Prevention

BOX 1386/TEGNÉRGATAN 23, SE-111 93 STOCKHOLM, SWEDEN

TELEFON +46 (0)8 527 58 400 • E-POST INFO@BRA.SE • WWW.BRA.SE